

Ala xa masenyi Annabi Esayi

βε

Masenyi nde yi Kitaabui xa

fe ra

Annabi Esayi xa kitaabui findixi masenyi bele-bele nan na dunija birin βε. Alatala a xilixi ne, a xa Yudaya mangε Osiyasi, Yotami, Axasi, nun Xesekiya mali a sago kolonde. Mangε ndee nu birama kuyee foxo ra, ndee nu e yetε taxuma mangε booree ra naxee senβε gbo e βε. Na birin kui Annabi Esayi naxa a masen e βε, a Alatala gbansan nan noma mixi malide. Kuye tan findixi wuri senbetare nan na. Dunija mangε fan findixi ibunadama gbansan nan na, naxee mu noma sese ra Ala xa maragiri ya ra. Alatala nan findixi dunija mangε seniyenxi ra.

Isirayila bonsoε fu nun firinyi nu fatanxi mangeya firin nan na. Naxan nu na koola mabiri, a xili Isirayila. Naxan nu na yirefanyi mabiri, a xili Yudaya. Annabi Esayi xa kitaabui a masenma e firin birin Ala matandixi ki naxε, e fa xanin konyiya kui pamane ma na xa fe ra. Beenun na xa raba Yudaya, Alatala naxa yi masenyi fi a xa namiponme ma alako a xa pama xa ratanga na birin ma, kono pama mu tin e tuli matide Ala ra. Mangε nde alo Xesekiya naxa kata birade Ala foxo ra, kono booree tan mu tin na ra fefe ma.

Na kui Ala xa paxankate naxa bira e birin foxo ra, e fa xanin konyiya kui Babilon boxi

ma. Namijɔnmɛ xa kawandi findixi marasi nan na won birin bɛ. Mixi naxan tondima a tuli matide Alatala ra, a xa fe fama nɛ xun nakanade. Kɔnɔ Annabi Esayi xa masenyi luma nɛ alɔ boore namijɔnmɛ xa masenyi. E birin a falama a ibunadama xa yunubie a niyama nɛ e xa ɲaxankate sɔtɔ, kɔnɔ e man Ala xa hinne masenma naxan a niyama mixie xa tuubi, e gbilen e xa yunubie fɔxɔ ra, Ala fa e rakisi.

Ala xa kisi ɲɔxun. A fɔlɔma dunija nan ma, a fa aligiyama li. Mixi naxee birama Ala waxɔnfe fɔxɔ ra, e hɛeri toma nɛ na ɲɛrɛ kui. Dunijɛigiri xɔrɔxɔ, kɔnɔ naxan luma Ala xa fe kui, a xunnakeli toma nɛ. Annabi Esayi man a masenma, yi dunija na ɲɔn, Ala fama nɛ a xa ɲama rasode a xɔnyi, bɔɲesa nun baraka luma dennaxe. Na kisi fan. Ala xa won mali na sɔtɔde a xa hinne saabui ra. Amina.

Ala xa masenyi Annabi Esayi bɛ

*Isirayila xa sɛrɛxɛ kanaxie a xa yunubie xa fe
ra*

¹ Masenyi naxee goro Amosu xa di Esayi ma, Yudaya nun Darisalamu xa fe ra, Yudaya mangɛɛ Osiyasi, Yotami, Axasi, nun Xesekiya xa waxati.

² Alatala nan masenyi tife,
koore nun bɔxi birin xa e tuli mati a ra.
Alatala naxe,

«N bara die xuru, n e ramɔ,
kɔnɔ e bara muruta n ma.

³ Ninge yati a kanyi kolon,

sofale fan a kolon a kanyi donse sama a be
dennaxe.

Kono Isirayila tan mu sese kolon,
n ma nama mu sese fahaamuxi.»

⁴ Naxankate na yi nama yunubitoe be,
naxan yunubi kote xaninma,
naxan findixi fe naaxi rabae ra,
naxan findixi di murutaxie ra.
E bara me Alatala ra,
e Isirayila xa Seniyentoe mabere,
e e kobe raso a ra.

⁵ Wo na naxankate fenfe munfe ra?
Wo tondixi gbilende Alatala ma munse ma?
Wo bara fura wo xunyi ma, wo tooroxi wo boje
ma.

⁶ Kelife wo sanyi ma han wo xunyi, wo xa fefe
mu lanxi.
Wo xa fie ya mu ixaxi, e mu maxirixi, ture yo mu
saxi e ma.

⁷ Wo xa boxi bara kana, wo xa taae bara gan.
Si gbetee na wo xa daxamui donfe wo ya xori,
e na a birin tongofe e yete be.

⁸ Siyoni taa na a kerenyi ma alo bage di xe tagi,
alo leele naxan tixi mere ma,
alo taa naxan nabilinxi yaxuie ra.

⁹ Xa Alatala Senbema mu mixi ndee rakisi won
be nu,
won bara lu nu alo Sodoma nun Gomora taae.

¹⁰ Wo wo tuli mati Alatala xa masenyi ra,
wo tan naxee maniyaxi Sodoma kuntigie ra.
Wo xa won Marigi Alatala xa seriye rame,

wo tan naxee luxi alo Gomora jama.

¹¹ Alatala naxe,

«N munse rabama wo xa serexe wuyaxie ra?

N bara luga yexe kontonyi serexee ra,

n bara luga xuruse boregexie ture ra.

Tuurae, yexeee nun si kontonyie wuli mu rafan
n ma.

¹² Nde wo xilixi fafe ra n ma horomobanxi tete
kui, tife ra n ya i?

¹³ Wo ba fafe hadiya fufafu ra.

Surayi xiri mu rafan n ma fefe ma.

Wo xa kike neene salie, wo xa malabui loxoe,
wo xa malanyie, nun wo xa salie xungbee,

e sese mu rafanxi n ma.

¹⁴ N wo xa kike neene salie xonxi,

wo xa sali birin bara n bore rapaaxu n ma.

¹⁵ Wo na wo belexee itala sali kui temui naxe,

n na n ya ragalima ne alako n naxa fa a to.

Hali wo maxandie bira e boore foxo ra,

n mu e ramema, barima faxetie nan wo ra.

¹⁶ Wo lu fe fiixe kui, wo wo yete raseniyen,

wo ba yunubie rabafe n ya i.

¹⁷ Wo wo matinkan fe fanyi rabade,

wo lu tinxinyi kui,

wo mixi kobie makiiti,

wo kiridie nun kaaje ginnee xun mafala.»

¹⁸ Alatala naxe, «Wo fa, won xa woyen.

Hali wo xa yunubie to bara wo manoxo,

wo noma fiixede fon.

Hali e sa xosi ne alo gare gbeeli,

e noma ne fiixede alo xuruse fiixe fate maxabe.

¹⁹ Xa wo tin wo tuli matide n na,

wo yi boxi daxamui donma ne,

20 kɔnɔ xa wo sa tondi n natinmede,
santidegema nan wo sɔntɔma.»
Alatala xui nan na ki.

21 Yi taa luxi nɛ alɔ ginɛ naxan nu dugutɛgɛxi a
xa mɔri ma
a fa mɛ a ra, a findi langoe ginɛ ra.
A singe a nu tinxin a fanyi ra,
kɔnɔ yakɔsi a bara findi faxati ra?

22 I xa gbeti bara findi se kanaxi ra,
i xa wɛni bara sunbu ye ra.

23 I xa mangɛɛ bara muruta, e findi muɲɛtie ra,
buɲa tinxintare rafan naxee ma.
Na kui e mu kiridie malima,
e mu kiiti fanyi sama kaɲɛ ginɛ xa tɔɔrɛ xa fe
ra.

24 Alatala Sɛnbɛma xui nan ya, na xa fe ra.
Isirayila Marigi Ala Sɛnbɛma naxɛ,
«N ɲaxankatɛ dɔxɔma nɛ n gerefɛe ma,
n na n gbe ɲɔxɔ n yaxuie ma.

25 N gbilenma nɛ n yi sa ra i ma a xɔrɔxɔɛ ra,
n i rasɛniyɛn alɔ gbeti gbi bama ki naxɛ tɛ ra,
alako i xa ba tinxintareya ma.

26 N kiitisa tinxinxie tima nɛ wo xun alɔ singe,
n marasima fanyie luma nɛ wo tagi alɔ tɛmui
dangixi.

Na dangi xanbi, i xili fama nɛ falade
«Taa tinxinxi naxan dugutɛgɛxi.»»

27 Siyoni xun sarama nɛ tinxinyi ra,
tuubi mixie kisima nɛ tinxinyi saabui ra.

28 Kɔnɔ gbaloe goroma nɛ murutelae nun
yunubitɔɛɛ ma,

halaki lu mixie fɔxɔ ra, naxee e kobe soma
Alatala ra.

²⁹ Wo fama nɛ yaagide fɔtɔnyi ra wo nu kuye
batuma dennaxe.

Wo yaagi belebele sɔtɔma nɛ na yiree xa fe ra.

³⁰ Wo fama nɛ lude alɔ wuri bili lisixi,
ye mu na naxan ma.

³¹ Senbema senbe ɲɔnma nɛ,
a tan nun a xa wali birin gan,
a rakisima yo mu lu na.

2

Ala xa xunnakeli nun a xa xɔnɛ

¹ Amosu xa di Annabi Esayi xa masenyi nan ya
Yuda nun Darisalamu xa fe ra.

² Waxati dɔnxɔɛ Alatala xa banxi tixi geya naxan
fari,

na fama nɛ lude geyae birin xun ma.

Si birin e xun tima nɛ na yire itexi ra.

³ Bɔnsɔɛ wuyaxi sigama nɛ naa, e a fala,
«Wo fa, won xa te Alatala xa geya fari,
Yaxuba Marigi Ala xa banxi na dennaxe.

A won xaranma nɛ a xa seriye ra,

alako won xa bira a xa kira fɔxɔ ra.»

Alatala xa seriye minima Siyoni geya ma,

a xa masenyi folɔma Darisalamu taa kui.

⁴ Alatala nan kiiti sama pamanɛɛ tagi,

a findi si wuyaxi tagi ibama ra.

E fama e xa santidegɛmae xabude kerie nan na,

e e xa tanbɛɛ findi wɔrɔtɛɛ ra.

Gere ɲɔnma nɛ sie tagi,

sɔɔriɲa mu matinkanma sɔnɔn.

⁵ Yaxuba bɔnsɔɛ, wo fa,

won xa won ƚere Alatala xa naiyalanyi ma.

⁶ Alatala, i bara i xa ƚama rabolo,
barima e birama naamunye ƚoxo ra,
naxee kelixi sogetede mabiri.

Se matoe bara wuya naxee walima alo Filisi-
takeae.

I xa ƚama nun si Ala kolontaree bara lanyi xiri.

⁷ I xa ƚama bara xεema nun gbeti gbegbe soto,
e xa naafuli mu ƚonma.

E xa boxi bara rafe sori xa soee nun e ragisee
ra.

⁸ Kuyee toma ne yire birin.

Kankan a xinbi sinma kuyee be, e naxee masolixi
e belexe ra.

⁹ E felenma ne e be, e e magoro e batufe ra.

Na kui, i naxa dije e ma feo.

¹⁰ Wo wo noxun fanyee tagi boxi ma,
alako wo xa wo makuya Alatala xa xone ra,
naxan fama a xa nore makaabaxi kui.

¹¹ Adamadi xa yete igboya magoroma ne,
mixie xa yete iteya kuntin.

Alatala keren nan a yete itema na loxo.

¹² Alatala Senbema xa kiiti loxo fama yete igboe
be.

Naxee bara e yete ite, Ala fama ne e ragorode.

¹³ A Liban sediri bili nun Basan xa wuri bili itexi
birin nagoroma ne.

¹⁴ A geya itexi fan bama ne.

¹⁵ A mixie xa banxi makantaxie kanama ne,
a e xa tete rabira.

¹⁶ A e xa kunkui xungbee radulama ne.

¹⁷ Alatala fama ne Adamadi xa yete igboya
ragorode,

a mixie xa yete iteya kuntin.
 Alatala keren nan a yete itema na loxoε.
 18 Kuye fe birin kanama ne.

19 Mixie e noxunma ne fonmee tagi geme longori
 ra,
 e yili gema ne boxi kui, e fa e noxun Alatala xa
 xone ma,
 naxan fama a xa noxe makaabaxi kui,
 a na keli boxi raserende temui naxe.

20 Na loxoε, mixie fama ne e xa kuye wolede bale
 nun tuuke ma,
 e nu naxee yailanxi xema nun gbeti ra e batufe
 ra.

21 E e noxunma ne yilie nun fonmee kui fanye
 longori ra,
 e xa e makuya Alatala xa xone ra,
 naxan fama a xa noxe makaabaxi kui,
 a na keli boxi raserende temui naxe.

22 Wo ba wo yete taxufe adamadi ra,
 jengi keren peti na naxan be.
 Tide mundun na a ma?

3

Naxasi birafe Yudaya kui

1 Marigi Alatala Senbema bara nate tongo
 Darisalamu nun Yudaya xun nakanafe ra.
 A xa baloe nun ye ba e yi ra,

2 a xa e xa palamae nun e xa soorie ragoro,
 a xa e xa kiitisee nun namijonmee rasabari,
 a xa e xa sematoe nun e xa forie makuya e boore
 ra,

³ a xa e xa soori mangɛɛ, e xa marasimae, e xa walikɛ fanyie,
nun e xa mixi kɔɔtaxi birin ba e yi ra.

⁴ N fama fonikee nan tide mangɛya ra e xun ma,
dimɛɛ nan fama dɔxɔde e fari.

⁵ Kankan fuma nɛ a boore ma,
fonikee tima nɛ xɛmɔxie kanke,
fuyantee fan bagan mixi binyɛ ma.

⁶ Na kui, mixi nde a falama nɛ a bari boore nde
bɛ,

«Donma fanyi to na i tan yi ra,
i xa findi muxu xa yarerati ra,
i xa mangɛya tongo yi naxasi kui.»

⁷ Kɔnɔ a ngaxakerenyi a yaabima nɛ,
«Seriba mu na n na,
donma nun donse yo mu na n ma banxi kui.
Wo naxa n findi nama xa mangɛ ra.»

⁸ Darisalamu na birafe, Yudaya xun na kanafe,
barima e Alatala matandima e xa wɔyenyi nun e
xa wali ra,
e bara muruta Alatala xa mangɛya ma.

⁹ E xa kaarinyi findi seede naxaxi nan na e xili ma.
E yunubi rabama kenɛ nan ma,
alo Sodomaka naxee mu e xa yunubi nɔxun.
Naxankatɛ na e bɛ,
e na gbaloe nan bendunfe e yetɛ ma na ki.

¹⁰ Wo a fala tinxintɔɛ bɛ, a na kira fanyi xɔn ma,
a fama nɛ a xa tinxinyi sare sɔtɔde.

¹¹ Naxankatɛ na mixi naxaxi tan bɛ,
gbaloe fama nɛ a lide a naxaxi ra,

a fama ne a xa tinxintareya sare sotode.

¹² Dimεε nan na n ma jama jaxankatafe,
ginεε nan nεε dɔxɔxi a ma,
mangεε na a ralɔefe kira jaaxi xɔn ma.

¹³ Kɔnɔ Alatala bara a ikeli kiitisa yire,
a xa kalamui tinxinxɪ masen, a xa kiiti sa nɔndi
ra.

¹⁴ Alatala na a xa jama kuntigie nun a mangεε
makiitife yi wɔyɛnyi ra,
«Wo bara n ma jama xun nakana. Wo bara
misikiinεε muja.

¹⁵ Won n ma jama halakima munfe ra?
Wo setaree tɔɔrɔma munfe ra?»
Marigi Alatala Senbema xui nan na ki.

¹⁶ Alatala naxε, «Siyoni ginεε findixi yεtε igboe
nan na,
naxee e jεrεma e xunyi rakelixi,
e e jεrε mεrεmεrε ra e sankɔnyi xunmasee nu e
xui ramini.

¹⁷ Alatala fama ne suuri raminide e xunyi ma,
a e xunxεε birin ba e ma.»

¹⁸ Na lɔxɔε, Alatala e xa xunmase birin bama
ne e yi ra: e xa sankɔnyi xunmase tofanyie, e
xa kɔnmagore, e xa xunmase naxee misaalixi
kike ra, ¹⁹ e xa tulirasoe, e xa belεxerasoe, e xa
mafelenyie, ²⁰ e xa xun maxirisee, e xa sankɔnyi
xunmasee, e xa belεtie, e xa labundε sasee, e xa
makantasee, ²¹ e xa belεxεsole xurundεe, e xa
jɔε xurundεe, ²² e xa xulun dugie, e xa donma
kuyee, e xa donma fari igoroe, e xa gbɔnfɔεe,
²³ e xa dugie, e xa donma bunmagore, e xa

xunmaxirie, nun e xa mafelenyie. Alatala na birin bama ne e yi ra.

²⁴ Se boroxi nan findima e xa labunde ra.

Luuti nan findima e xa beleti ra.

E xunyi denbexi bima ne.

Beke nan findima e xa dugi ra.

E fate kiri tofanyi ganma ne.

²⁵ Santidegema e xa morie faxama ne,

e xa palamae faxama gere nan kui.

²⁶ Siyoni nama wa xui minima ne sunnunyi kui,

alo kaape gine naxan doxo boxi ma, a wa.

4

Naxankate raponyi

¹ Na loxoe gine solofere a falama ne xeme keren be,

«Muxu xa baloe nun muxu xa maxirisee xa findi muxu xa kote ra,

konon i tan xa muxu doxo, i xili xa lu muxu xun, alako yaagi xa ba muxu ma.»

² Na loxoe Alatala xa salonyi tofanyi minima ne a xa noxe kui,

Isirayila boxi xa daxamui fanyi xa lu a xa mixie be naxee kisixi.

³ Mixi naxee fama lude Siyoni nun Darisalamu, e findima ne seniyentoe ra naxee xili sebexi kisi mixie ya ma.

⁴ Marigi fama ne Siyoni ginee xa seniyentarepa maxade,

a Darisalamukae raseniyen e xa faxe tife ma kiiti tinxixi saabui ra,

a fa e sare ragbilen e ma.

⁵ Na temui Alatala fama Siyoni geya makotode
nuxui nun tuuri nan na yanyi ra,
a te xungbe ramini e xun ma kɔɛ ra.

A xa nɔɛ nan luma se birin xun ma,

⁶ alo bage xungbe naxan niini mixi makantama
soge ma,
a findi yire kantaxi ra tune goro temui.

5

Alatala xa sansi yire

¹ N xa beɛti ba n xanuntenyi be,

n xanuntenyi naxan bara weni xe sa.

Weni xe nu na n xanuntenyi yi ra boxi turaxi ma.

² A naxa boxi buxa, a gemɛe matongo, a sansi
fanyie si a ma.

A naxa tide itexi ti naa tagi,

a yili ge weni bogi bunduma dennaxe.

A ɲɔxɔ nu a ma a sansi fama ne weni bogi
raminide,

kɔnɔ a bogi kanaxi nan naminixi.

³ Darisalamukae nun Yudayakae, wo kiiti n tan
nun n ma weni xe ma.

⁴ Munse man luxi, n mu naxan nabaxi n ma xe
be?

Munfe ra n xaxili to nu tixi bogi fanyi ra, a fa
bogi kanaxi ramini n be?

⁵ N xa a fala wo be n naxan nabama n ma xe ra.
N sansanyi talama ne alako xurusee xa a maxin.

N tete bama ne alako a xa maboron.

⁶ N a raboloma ne alako tunbe nun ɲooge xa bula
sansu fanyi ɲɔxɔ ra.

N nuxuie yamarima, e naxa tune yo rayolon a ma.

⁷ Na weni xe misaalixi Alatala Senbema xa pama Isirayila nan na, a man misaali Yudaya pama fan na. Alatala nu wama tinxinyi nan xon, konon a faxe tife nan tun to naa. A nu wama fe fanyi nan xon, konon a wa xui nan tun me naa.

⁸ Naxankate na mixie be, naxee banxie tima e fari idoxo, naxee xee doxoma e bore ra, han e boxi birin tongo, e tan keren gbansan lu naa.

⁹ Alatala Senbema a masen ne n be, «Na banxi galie fama ne tuxunsande, mixi mu sabatima na banxi tofanyie kui fa.

¹⁰ Weni xe xungbe, bogi dondoronti raminima ne. Sansi xori gbegbe, findima maale dondoronti nan na.»

¹¹ Naxankate na mixie be naxee kelima subaxe ma sigafe ra beere fende, e fa na min han e ya gbeeli ke ra.

¹² E korae, maxasee, nun sarae raberema e xa xulunyie kui, konon e mu Alatala xa wali tan kolonma, e mu a belexe foxi toma.

¹³ Na fahaamutarepa nan a niyama e xa xanin konyiya kui pamanε ma. E xa palamae faxama ne kaame ra, e xa mixie tcoroma ne ye xoli ma.

14 Aligiyama naade rabima ne e be,
Siyoni kuntigie nun e xa jama xa so naa,
a nun taa xurutaree nun mixi paaxie.

15 Adama xa fe xun nakanama ne,
yete igboe xa fe goroma ne.

16 Κοῦσ Alatala Senbema tantuma ne a xa
tinxinyi xa fe ra.

Ala Seniyentoe a yete masenma a xa fe fanyie
nan saabui ra.

17 Na temui yexese e de madonma ne na yire
kanaxie ma alo e na e xonyi ne,
xore fan baloe toma naa.

18 Naxankate na mixie be, naxee yunubie
bendunma e yete ma wule ra,
naxee e e yete xirima fe paaxie ra alo kote naxan
xirima sofale fari.

19 Na mixie nu fa a fala e de ra,
«Alatala xa a xulun a xa wali raba ra, alako
muxu xa a to.
Isirayila Marigi Ala sago seniyenxi xa raba, alako
muxu xa a kolon.»

20 Naxankate na mixie be, naxee fe paaxi find-
ima fe fanyi ra,
e fe fanyi findi fe paaxi ra.
E dimi xili naiyalanyi,
e naiyalanyi xili dimi.
Fe xone luxi ne a be alo fe joxunme,
fe joxunme lu e be alo fe xone.

21 Naxankate na mixie be, naxee e yete
majoxunxi fe kolonyie ra,
e e yete findi xaxilimae ra.

22 Naxankate na mixie be, naxee xili xungbe
sotoma beere minfe kui,
e fisa e boore be siisi fe kui.

23 E nondi fi funmala ma kobiri xa fe ra,
e nondi ba nondi kanyi yi ra.

24 Na mixie xa fe xun nakanama ne alo sexe
xaraxi ganma ki naxe.

E luma ne alo sansi naxee sankee boroma, e
fugee yensen alo xube,
barima e bara me Alatala Senbema xa seriyere ra,
e Isirayila xa Seniyentoe xa masenyi mabere.

25 Na nan a ra Alatala boje texi a xa pama xili
ma,

a belexe italaxi, a xa e bonbo.

Geyae bara seren, binbie bara yensen taa kui.

Hali na birin to rabaxi, a xa xone mu jonxi,
a belexe man italaxi e xili ma.

26 Alatala bara tonxuma masen pamane ma,
a e xili e xa fa kelifere yire makuye.

27 Mixi taganxi yo mu na e ya ma,
mixi yo sanyie mu binyaxi a bun ma,
mixi yo mu kinsone a xa xi,
mixi yo xa beleti mu fulunxi a tagi,
mixi yo xa sankiri luuti mu bolonxi.

28 Na mixie xa xalie joje raxarjexi,
e xa tanbe woli see birin italaxi a fanyi ra,
e xa soe toree xoxoxo alo geme,
e xa soori ragise sanyie xui gbo alo turunnaade.

29 E parandan alo yete naxan sube suxuma,
a a xanin yire makuye.

30 Na loxe e parandanyi mema ne alo baa
moronyie,
toore nan tun toma boxi ma,

naiyalanyi findima dimi nan na,
nuxui ifoꝛoꝛie lu koore ma.

6

Esayi findife Ala xa xεera ra

¹ Mange Osiyasi faxa ꝑe naxan na, n naxa n Marigi Ala to a xa kibanyi itexi kui. A xa nɔre nu gbo, a xa donma xungbe nu italaxi a xa hɔrɔmɔlingira kui. ² Malekεe nu na a xun ma. Gabutenyi senni nu na kankan bε: gabutenyi firin nu e yatagi makotoxi, firin nu e sanyie makotoxi, firin nan nu a niyama e xa ꝑere koore ma. ³ E nu fa a fala e boore bε e xui itexi ra, Alatala Senbema seniyen han!

A xa nɔre dunija birin lima nε!

⁴ E xui nu hɔrɔmɔbanxi naadεe raserenma, banxi fa rafe tuuri ra.

⁵ Na kui n naxa gbelegbele, «Naxankate na n bε, barima n findixi adamadi seniyentare nan na, naxan sabatixi ꝑama seniyentare ya ma. N yae na n Marigi Ala Senbema to, n faxama nε!»

⁶ Na tɛmui na malekεe keren naxa tungan, a fa n yire, tε wole keren na a yi ra a nu bara naxan tongo serexebade kui. ⁷ A naxa a doxo n de ra a fa a fala, «Yi to bara din i de ra, i xa tinxintareya bara ba, i xa yunubi bara xafari.»

⁸ N naxa n Marigi xui mε a masen na, «N na n nde xεema? Nde sigama xεera ibade muxu bε?» N naxa a yaabi, «N tan nan ya. I xa n tan xεε.»

⁹ Awa, a naxa a fala n bε,

«Sa a fala yi ꝑama bε,

<Wo wo tuli matima n na, kɔnɔ wo mu fahaamui soto?

Wo fe matoma, kɔnɔ wo mu a kui kolon?>

¹⁰ I xa yi ɲama xaxili raxɔrɔxɔ,
i xa e tuli dɛsɛ, i xa e ya ragali.
E ya nu nɔma to tide,
e tuli nu nɔma fe mɛde,
e xaxili nu nɔma fahaamui sɔtɔde,
e fa tuubi, e kisi.»

¹¹ N naxa a maxɔrin, «N marigi, na buma han
tɛmui mundun?» A naxa n yaabi,
«Han e xa taae na gɛ kanade,
mixie xa ɲɔn naa, e xa banxi xa bira, e xa xɛɛ xa
gɛn.»

¹² Han Alatala na gɛ ɲama xaninde yire makuye,
e xa bɔxi fa rabɛɲin.

¹³ Hali mixi ndee fa kisi naa,
gbaloe man fama nɛ dinde naa ra.»

«Kɔnɔ wuri bili xungbe na sɛgɛ,
a sanke seniyɛnxi luma nɛ bɔxi bun ma.»

7

Alatala xa masenyi mangɛ Axasi bɛ

¹ Yudaya mangɛ Axasi xa waxati, naxan findixi
Yotami xa di nun Osiyasi xa mamadi ra, Arami
mangɛ Resin nun Isirayila mangɛ Peka, Re-
maliyahu xa di, e naxa siga Darisalamu gerede,
kɔnɔ e mu nɔ a ra.

² Dawuda bɔnsɔɛ mixie to a kolon a Aramikae
bara lanyi xiri Efirami bɔnsɔɛ ra, Mangɛ Axasi
nun a xa ɲama naxa sɛrɛn gaaxui kui, alo foye
wuri bilie ramaxama ki naxɛ. ³ Na tɛmui Alatala
naxa a masen Annabi Esayi bɛ, «I tan nun i
xa di Seyara Yasubu, wo xa siga mangɛ Axasi

naralande ye ragatade xungbe xanbi ra, kira naxan sigama dugi xama dennaxe. ⁴ A fala a be, <I naxa kontofli. I xa limaniya. Hali i mu gaaxu yi mixi firinyi ra, naxee luma alo te xubenxi naxan tuuri tun raminima. I naxa gaaxu Arami mange Resin nun Remalياهو bɔnsɔɛ ya ra. ⁵ Aramikae, nun Remalياهو xa mixie Eframikae bara yanfanteya nan xiri i xun ma na ki, a falafe ra, ⁶ «Won xa Yudaya gere, won xa a ya iso, won xa no a ra, Tabeeli xa findi e xa mange ra.»»

⁷ Kɔno Alatala xa masenyi nan ya na xa fe ra, «Na mu sɔneyama, n mu na rabama feo,

⁸ barima Damasi mange Resin nan Arami yamarima.

Ne tongo senni nun suuli gbansan nan luxi, Eframi bɔnsɔɛ xa yensen.

⁹ Samari mange Remalياهو nan Eframi yamarima.

Xa wo mu wo yete taxu wo Marigi Ala ra, wo mu kisima.»

¹⁰ Alatala naxa yi masenyi fan ti Axasi be, a naxe, ¹¹ «I xa n tan i Marigi Alatala maxandi tɔnxuma ma n ma masenyi xa fe ra.» ¹² Axasi naxa a yaabi, «N mu sese maxandima i ma, barima n mu wama i tan Alatala matofe siike kui.»

¹³ Na kui Annabi Esayi naxa a fala, «Dawuda bɔnsɔɛ, wo luma mixie ratagan na, kɔno yakosi wo wama Alatala nan fan nataganfe? ¹⁴ Alatala yete yati fama ne tɔnxuma nde fide wo ma: Gine dimedi nde fama tegede, a di bari, a na di xili sa Emanuweli, naxan fasarixi, <Ala na won ya

ma.» ¹⁵ A xipe fene nun kumi nan donma han a mo, a no fe kobi nun fe fanyi tagi raba kolonde. ¹⁶ Kono beenun a xa na simaya soto, na mange firinyi i gaaxuxi naxee ra, nee xa boxie fama ne kanade. ¹⁷ Na temui Alatala fama ne gbaloe nde ra wo xun ma naxan mu kolonxi wo nun wo babae xa waxati kafi Efirami a makuyaxi Yudaya ra temui naxe. Alatala Asiriya mange nan xema wo yire.»

¹⁸ Na loxo, Alatala xerie rafama ne kelife Misira xuree ma, a nun kumie kelife Asiriya boxi ma. ¹⁹ E fama ne lude folee kui, geme longorie ra, kunsie fari, nun ye yiree. ²⁰ Na loxo Marigi fama ne Asiriya mange ra kelife xure xungbe naakiri ma, a xa wo rayaagi a paaxi ra, alo mixi naxan fate maxabe birin mabima. ²¹ Na loxo, mixi fama ninge keren nun si firin nan gbansan sotode, ²² e xipe fene sotoma naxan na. E luma na nun kumi gbansan nan don na. ²³ Na loxo, weni bili wulu keren nu na xe naxan ma, naxan sare nu gbeti kole wulu keren lima, naa findima ne tunbe nun baagi yire ra, ²⁴ koyinmae xalie wolima dennaxe. ²⁵ Xee nu sama geya naxee fari, tunbe nun baagi dinma ne naa ra, mixi yo mu suusa sigade naa sonon. Naa findima xurusee madonde nan gbansan na.

8

Annabi Esayi xa di xili safe

¹ Alatala naxa a masen n be, a naxe, «I xa keedi tongo, a sebe kale ra, «Maheri Salali Hasi Basi,» naxan fasarixi «Kasare ti, se birin xaninma

mafuren mafuren.» ² I xa serexedube Uri nun Yeberekiya xa di Sakari xili seedee ra n be.»

³ Na temui, n naxa n maso n ma gine ra, a naxa tege a di bari. Alatala naxa a masen n be, «A xili sa, <Maheri Salali Hasi Basi.> ⁴ Beenun na di xa mo, a fa no a falade, <N nga, n ba,> Asiriya mange fama ne naafuli xaninde a naxan toma Damasi taa kui nun Samari boxi ma.»

⁵ Alatala man naxa a masen n be, a naxe,
⁶ «Yi nama to bara Silowa xure xa baraka bejin, Ala naxan fixi e ma, e fa bira Resin nun Remalياهو xa di xa fe foxo ra,

⁷ n tan Alatala fama ne banbaranyi xungbe ra e xili ma, naxan findi Asiriya mange yete igboe ra. A senbe luma ne alo banbaranyi naxan kelima xure,

a fa dangi boxi birin ma,
⁸ a din Yudaya ra, a te han a gbe mu nu luxi mennikae fan xa madula. Emanuweli, na fama ne wo xa boxi birin xun nakanade.»

⁹ «Wo tan pamane naxee na dunija, wo gere xui rate, konko wo xun nakanama ne. Wo wo yete yailan gere xili ma, konko wo faxama ne.

Wo xa ti gere ki ma, konko wo birama ne.

¹⁰ Wo natse tongo, konko a mu sooneyama.

Wo lanyi xiri wo boore tagi, konko wo mu tima ne,

barima Ala na muxu ya ma.»

¹¹ Alatala naxa n nasi senbe ra, a falafe ra n be, a n naxa bira yi jama jere ki kobi foxo ra. A naxe,

¹² «I naxa yanfanteya xili fala fe ma, yi jama a falama fe naxan ma yanfanteya.

I naxa gaaxu fe ya ra, yi jama gaaxuma fe naxan ya ra.

¹³ I xa Mange Alatala nan kolon seniye nte ra, i xa xanne a tan nan xa fe ra, i xa gaaxu a tan nan ya ra.

¹⁴ Na kui a findima ne wo be yire seniye nxi ra.

Kono Isirayila bonsoe firinyie be, a findima ne geme ra e dinma naxan na, e fa bira, a findima ne gantanyi ra Darisalamukae be.

¹⁵ Mixi gbegebe e sanyi radinma ne a ra, e bira, e e maxono, e xanin konyiya kui.»

¹⁶ Yi seedeboxoya naxan sebexi, wo xa tonxuma sa a ma, wo xa a ragata n ma foxirabirsee yire. ¹⁷ N tan xaxili tixi Alatala ra, naxan a kobe soxi Yaxuba bonsoe ra sinden. N bara n ma lanlanteya sa a ma. ¹⁸ N tan nun n ma die, Alatala naxee fixi n ma, muxu findixi tonxumae nan na Isirayila boxi ma Mange Alatala be, naxan sabatixi Siyoni geya fari.

¹⁹ Mixi ndee a falama wo be, wo xa siga karamoxoe yire, naxee mixi faxaxie rawoyenna makoyikoyi ra, wo xa gundo kolon. Kono a mu lanma mixie xa e xa maxorinyie ti e Marigi Ala tan ma? A lanma mixi baloxi xa maxorinyi ti mixi faxaxi ma? ²⁰ Won xa won tuli mati Ala xa seriye ra a seedeboxoya fixi naxan ma. Xa na mu a ra, jama luma dimi nan tun kui, ²¹ E boxi igirima kaame nun kontofili nan

na. Kaame na xorocho e ma temui naxe, e e ya ratema ne koore ma, e e xa mange nun e Marigi Ala danka. ²² E na ge na rabade, e fa e ya ragoro dunina ma, e mu sese toma fo toore, dimi, nun bonosatareya.

²³ Kono na dimi mu luma boxi ma abadan, toore mu noma na pama ra. Sabulon nun Nafatali boxi halaki ne temui dangixi, kono na boxi naxan xili falama «pamane xa Galile,» na fama ne norode kelife baa de ra, han Yuruden naakiri ma.

9

Di naxan findima mange ra

¹ Nama naxan nu na a jerefe dimi kui, e bara naiyalanyi xungbe to.

Toore xa noe nu na naxee fari, naiyalanyi xungbe bara yanba e ma.

² Alatala, i bara na pama xun nakeli, i bara seewe xungbe fi e ma.

E seewaxi i ya ra

alo mixie seewama sansi xaba temui ki naxe,
alo mixie seewama harige sotofe ra ki naxe.

³ E seewaxi barima kote binye naxan nu detenxi e ma,

i bara na ba naa,

luxusinyi naxan nu e bonboma e fari ma,

i bara na kana alo i Madiyankae rabira temui naxe.

⁴ E yaxuie xa sankiri naxee nu e maboronma, e donma naxee noxoxi wuli ra, nee birin bara wole te xora, e gan feo.

⁵ Barima Ala bara a niya won xa di nde soto,

a mangeya fixi naxan ma.

Na di fama xilide yi ki ne:

Marasima fisamante, Ala Sebema,

Baba naxan buma abadan, Bɔɔsa Mangɛ.

⁶ A xa mangeya nun a xa bɔɔsa mu jɔnma.

A dɔxɔma ne Dawuda xa kibanyi kui abadan.

A na mangeya rabama tinxinyi nun nɔndi nan na,

kelife yakɔsi ma han dan mu naxan ma.

Mangɛ Alatala fama na nan nabade,

barima a mu wama a firin nde xɔn.

⁷ Marigi nu bara kiiti jaaxi sa Yaxuba bɔnsɔɛ ma, a naxan dɔxɔ Isirayila ma.

⁸ Eframikae nun Samarikae nu bara na kolon, kɔnɔ e naxa a fala e xa yete igboya kui,

⁹ «Biriki banxi bara bira,

kɔnɔ muxu fama a tide gɛmɛ masolixie nan na.

Sikomoro bilie bara sɛgɛ,

kɔnɔ muxu fama sɛdiri bilie side e jɔxɔɛ ra.»

¹⁰ Na wɔyɛnyi ma Alatala fama ne Resin yaxuie rageenide e xili ma,

¹¹ A fama ne Aramikae ra kelife sogetede,

A fa Filisitakae fan na keli sogegorode,

alako e xa Isirayilakae sɔntɔ a jaaxi ra.

Hali na birin to raba,

Alatala xa xɔne mu gbilenxi e fɔxɔ ra,

a belexe man itexi e xili ma,

¹² barima nama tan tondi ne a yete ragbilende a bɔnbɔma ma,

e mu Mangɛ Alatala fen.

¹³ Na kui Alatala Isirayila xunyi nun a xuli bolonma ne,

a tugi bili nun kale xunxuri rabirama ne.

¹⁴ Isirayila xunyi na a xa yareratie nan na,
a xuli na a xa namijonme wule false nan na.

¹⁵ Na yareratie bara nama raloε,
e bara e ifu.

¹⁶ Na nan a ra, Alatala mu jlexinma e xa fonikee
ra,
a mu kinikinima e xa kiridie nun kaaje ginse
ma,
barima e birin yunubi jaaxie rabama,
woyen kobie nan tun minima e de i.

¹⁷ Gbaloe na fafe e ma alo te naxan na fili ma,
a fa jooge jaaxi nun tunbe birin gan,
tuuri fa te koore ma.

¹⁸ Mange Alatala xa xone bara dunja raseren,
adamadie bara lu alo te naxee e boore gan, mixi
yo mu kisi.

¹⁹ E bara e boore mupa naxan nu na e yirefanyi
ma,
kono e naxa lu kaame kui.

E bara nde mupa naxan nu na e koola ma,
kono e mu wasa, kankan naxa din a boore ra.

²⁰ Manasikae bara Eframikae tooo,
Eframikae bara Manasikae tooo,
e firin bara din Yudaya ra.

Hali na birin to raba,
Alatala xa xone mu gbilenxi e foxo ra,
a belexe man itexi e xili ma.

10

Alatala xonofe yarerati jaaxie ma

¹ Naxankate na yareratie be,

naxee yaamari jaaxie sebema, naxee tɔɔɔɔɔɔ
tima,

² alako e xa misikiine tɔɔɔɔ kiiti jaaxi ra,
e tinxintareya raba setaree ra naxan baloe bama
kaaɔɔ ginɛe nun kiridie yi ra.

³ Wo munse rabama dɛntɛɔɔ sa lɔxɔɔ Alatala ya
i?

Wo wo xaxili tima nde ra alako wo xa ratanga?

⁴ Wo birama nɛ geelimanie bun ma, wo bɔnɔ
mixi faxaxie ya ma.

Hali na birin to rabama,
Alatala xa xɔnɛ mu gbilenma wo fɔxɔ ra,
a belexɛ man itema nɛ wo xili ma.

Asiriya xa jaxankate

⁵ Naxankate na Asiriya bɛ,
naxan findixi n ma wuri bɔnbɔ ti se ra n ma xɔnɛ
kui.

N ma gbendegela na a ra.

⁶ N e tan nan xɛɛma jamaɔɔ murutaxi xili ma,
n e tan nan nasigama jama xili ma, naxan n
naxɔnɔxi,
alako e xa naafuli ba na jama yi ra,
e fa e maboron taa kui alɔ boora.

⁷ Kɔnɔ Asiriyakae xa nate tan nu na fe gbete nan
ma.

E nu bara nate tongo e xa e xun nakana kerenyi
ra,

alɔ e luma a raba ra duniya ma ki naxɛ.

⁸ E xa mange naxɛ, «N ma sɔɔri yareratie birin
mu findixi mangɛe xa ra?

⁹ Kalano taa mu sontɔ xɛ alɔ Karakemisi?
Xamata fan mu faxa xɛ alɔ Arapadi?
Samari mu kana xɛ alɔ Damasi?

10 Xa n bara nɔ na bɔxie ra a nun e xa kuyee,
kuye naxee senbe gbo Darisalamu nun Samari
gbee be,

11 n mu na mɔoli rabama xe Darisalamu fan nun
a xa kuyee ra?

N naxan nabaxi Samari nun a xa kuye ra,
n mu nɔma xe na fan nabade Darisalamu ra xe?»

12 «Kɔnɔ n tan Alatala na ge n ma wali birin
nakamalide Siyoni geya fari nun Darisalamu, n
fama ne n ya rafindide Asiriya mange ma, n a xa
yete igboya sare ragbilen a ma, 13 barima a luma
a fala ra,

«N bara yi birin naba n yete senbe ra,
n ma fahaamui nan a niya duniɲa bɔxi birin xa
lu n yi ra,

n bara sie xa naafuli tongo n yete be,
n bara nɔ mange birin na, n findixi mange
senbema nan na.

14 N bara n belexe itala sie xa bannaya tagi,
n fa naafuli tongo alo mixi xɔni xelɛe bama a tee
kui ki naxe.

Mixi yo mu nɔ tɔnyi dɔxɔde n ma.»»

15 «Bera kole a yete matɔxɔma a rawalima be?

Sera a yete matɔxɔma kamuderi be?

Bɔnbɔ wuri nɔma mixi belexe ratede?

Luxusinyi nɔma mixi bɔnbɔde?

16 Na kui Alatala Senbema fama ne a xa sɔori
xungbee xɔside,

a fa e gan te xɔrɔxɔe ra.

17 Isirayila Marigi Alatala luma ne alo te
seniyenxi,

naxan e xa tunbe nun baagi birin ganma lɔxɔ
keren.

- 18 Isirayila xa fɔtonyi nun a xa xɛe xun fama nɛ
kanade alo furema naxan na xɔsife.
19 Dimɛdi yati nɔma a xa wuri bili dɔnxɔɛɛ
kɔntide naxee luma a xa fɔtonyie kui.»

Isirayila mixi dɔnxɔɛɛ

- 20 Na lɔxɔɛ Isirayila mixi dɔnxɔɛɛ mu e xaxili
tima mixie ra sɔnɔn,
naxee nu bara nɔ e ra.
Yaxuba bɔnsɔɛ e xaxili tima Alatala nan na,
naxan findixi Isirayila xa Seniyentɔɛ ra.
21 Yaxuba bɔnsɔɛ mixi dɔnxɔɛɛ fama nɛ gbilende
Ala Senbɛma ma.
22 Isirayila, hali i xa pama sa gbo nɛ
alo mɛyɛnyi naxan na baa dɛ ra,
dondoronti nan tun gbilenma e xɔnyi.
Alatala bara nate tongo tinxinyi kui Isirayilakɛ
sɔntɔfe ra.
23 Alatala Senbɛma fama nɛ na nate rakamalide
bɔxi birin kanafe ra.

- 24 Na kui Alatala Senbɛma bara yi masenyi ti, a
naxɛ,
«Wo tan, n ma pama naxan sabatixi Siyoni,
hali wo mu gaaxu Asiriyakɛ ya ra,
naxee na wo bɔnbɔfe luxusinyi nun wuri ra,
alo Misirakɛ nu a rabama ki naxɛ.
25 A gbe mu luxi n ma xɔnɛ xa gbilen wo fɔxɔ ra,
a fa e tan xun nakana.»

- 26 Alatala Senbɛma fama nɛ a xa luxusinyi itede
e xili ma,
alo a naxan naba Madiyankɛ xa mangɛ Orebi
ra.
A fama nɛ a xa yisuxuwuri itede baa xun ma,

alo a raba Misira boxi ma ki naxe.

²⁷ Na loxe Ala wo xa kote binye bama ne wo tunki ma e naxan saxi wo xun ma.

Wo xun nakelima ne han na kote birin ba wo xun ma.

²⁸ Wo yaxuie soma ne Ayata, e dangi Migiron ra, e kote nde lu Mikimasi.

²⁹ E dangima menni ne, e yonkin Gebali.

Gaaxui Ramakae suxuma ne, mixie e gima ne Solu xa boxi ma Gibeya.

³⁰ Bati Galimukae na wafe.

«Layisakae, wo xa wo tuli mati.

Anatotikae, wo makinikini.»

³¹ Madamenakae na yesenfe,

Gebimikae na e noxunfe.

³² Na loxe na yaxuie danma Nobo ne,

e e belexe ramaxa Siyoni geya xili ma Darisalamu.

³³ Marigi Alatala Senbema mato,

a na wuri bili salonyi bolonfe senbe ra.

A na wuri bili itexi rabirafe boxi ma.

³⁴ A fama ne Liban fotonyi belebele fonde a xa bera ra.

11

Al Masihu xa mangya

¹ Salonyi nde bulama ne Yisayi bonsae ma, a sanke a niyama ne a xa bogi fanyi ramini.

² Alatala Xaxili goroma ne a ma, a findi fahaamui, kolonyi, marasi, senbe, nun Ala yaragaaxui ra.

³ A seewama ne Alatala xa yaragaaxui kui.

A mu kiiti sama fe toxi xa na mu a ra fe mexi tun
xa ma.

⁴ A misikiinɛe makiitima nɛ tinxinyi ra,
a nate fanyi tongo setaree bɛ.

A dunija makiitima nɛ a xɔrɔxɔɛ ra,
a yaamari fi mixi jaaxie xa sɔntɔ.

⁵ A fe birin nabama tinxinyi nan na,
a xa laayidi mu kanama feo.

⁶ Na lɔxɔɛ, wulai bare nun yɛxɛɛ luma nɛ yire
keren,

xulumase nun si, ninge yɔrɛ nun yetɛ,
e birin luma nɛ yire keren,

dimɛdi nde fa e dɛ madon.

⁷ Ninge nun baratɛ e dɛ madonma nɛ yire keren,
e xa die sa yire keren.

Yetɛ nun ninge birin fama sexɛ nan donde.

⁸ Na lɔxɔɛ diyɔrɛ berema nɛ tanbalunbe ra,
dimɛdi a bɛlɛxɛ raso sagale yili kui.

⁹ Fe xɔrɔxɔɛ yo mu sɔtɔma n tan Alatala xa geya
seniyenxi fari,

dunija birin n kolonma nɛ alɔ yɛxɛɛ baa
kolonma ki naxɛ.

¹⁰ Na lɔxɔɛ, Yisayi bɔnsɔɛ findima tɔnxuma nan
na si birin bɛ,

e fa e xun ti a ra binyɛ kui.

¹¹ Na lɔxɔɛ, Alatala man a xɔnyɛ italama nɛ

a xa jaama dɔnxɔɛ rakisife ra,

naxee nu luma Asiriya, Misira, Patiroso, Kusi,
Elama, Sinara, Xamata, nun baa surie ma.

¹² A tɔnxuma masenma nɛ si birin bɛ.

A Isirayila nun Yudaya mixie malanma nɛ,

naxee nu rayensenxi dunija tunxun naani ma.

¹³ Eframi bõnsõe xa tõõne jõõnma ne,
Yuda bõnsõe xa gere masofe fan jõõnma ne.
Eframi bõõe xinbelima ne Yudaya mabiri,
Yudaya fan gere luma ne.

¹⁴ E lanma ne Filisitakae gerefe ma sogetede
mabiri,

e e yaxuie fan gere naxee na sogegorode mabiri.
E nõma ne Edonkae nun Mowabakae ra,
Amonikae fan lu e sagoe.

¹⁵ Alatala baa itaxun ne a xa jama be e to keli
Misira bõxi ma.

A Efirati xure fan itaxunma ne a xa foye maga-
axuxi ra,
a fa findi kira ra, jama naxee igirima e xaraxi
ra.

¹⁶ Alatala kira fima ne a xa jama dõnxõe ma,
alako e xa keli Asiriya, alõ e benbae Isirayilakae
mini Misira bõxi ra ki naxe.

12

Marakisi Mangẽ xa matõxõe

¹ Na lõxõe wo fama ne a falade,
«Muxu bara i tan Alatala matõxõ.
I nu bara xõõõ muxu ma,
kõõõ i xa xõõõ bara gbilen muxu fõxõ ra,
i fa muxu madundu.

² Muxu Rakisima nan na Ala ra.
Muxu bara la i ra, sese mu muxu magaaxuma
sõõõõ,
barima i tan Alatala nan na muxu senbe ra,
i tan nan na muxu xa kisi ra.
Na bara a niya muxu xa beeti ba i matõxõfe ra.»

³ Wo fama ne ye bade kisi dulonyi kui seewe ra.
⁴ Na loxoε, wo fama ne a falade,
 «Wo xa Alatala matoxo,
 wo xa a xili masen dunija be,
 wo xa a xa wali fanyie fala namane ma.
⁵ Wo xa Alatala matoxo beεtie ra a xa kaa-
 banakoe xa fe ra.
 Wo xa dunija birin nakolon a xa noε ra.
⁶ Wo tan Siyonikae, wo xa wo xui ramini seewe
 ra,
 barima Isirayila xa Seniyentoe senbe gbo wo
 tagi!»

13

Babilon xa fe raponyi

¹ Alatala xa masenyi Amosi xa di Annabi Esayi
 be Babilon xili ma.
² Wo tonxuma raba geya fari,
 wo wo xui rate e yamarife ra,
 e xa kuntigie xa naadeε igbusan.
³ N bara yaamari fi n ma mixi sugandixie ma,
 n bara n ma palamae xili n ma xone masende
 xunnakeli kui.
⁴ Nama xui wunduma geyae fari,
 namae na e malanfe naa.
 Mange Alatala na a xa soorie xilife gere ma,
⁵ e kelixi yire makuye koore baanyi.
 Alatala nun a xa mixie fama ne yi boxi
 naxankatade a xa xone kui.
⁶ Wo xa gbelegbele toore kui,
 barima Alatala xa loxoε bara makore,

a na fafe alo gbaloe naxan kelixi Ala Senbema
ma.

⁷ Mixie senbe nonna ne,
limaniya ba e bope ma.

⁸ Gaaxui nun toore noma ne e ra,
e e kutun xone be alo gine di furi na keli a ra.
Gaaxui belebele toma ne e yatagie ma.

⁹ Alatala xa loxoe xoxoxoe na fafe,
a fama ne a xa xone ra naxan boxi xun
nakanama,
naxan yunubitoe sontoma.

¹⁰ Tunbuie xa yanbe nonna ne,
soge ifoora ma ne, kike mu yanbama sonon.

¹¹ N dunija ratonna ne a xa fe jaaxi xa fe ra,
n yunubitoe jaxankata e xa yunubie xa fe ra.
N yete igboe xun nakanama ne,
n funmalae xa noe rabira.

¹² N adamadie xurunma ne,
alo xema fanyi xurunma ki naxe.

¹³ N tan Mange Alatala,
n koore nun boxi raserenna ne n ma xone kui.

¹⁴ Mixie luma ne e gi ra alo bole naxan na wula
i,

e lu alo xuruse kantama mu naxan foxo ra.
E gbilenma ne e xonyi e kelixi dennaxe.

¹⁵ E naxee suxuma kira ra, e fama ne e soxode
tanbe ra,
e fa faxade santidegema ra.

¹⁶ E xa die sontoma ne a jaaxi ra e ya xori,
e xa banxie kasara, e xa ginee masa e ya xori.

¹⁷ N na birin nabama Medekae nan saabui ra,
gbeti nun xema mu naxee madaxuma.

18 E xa xalie fonikee rabirama ne,
e mu kinikinima diyoree ma,
e mu kinikinima dimedie ma.

19 Alatala nan Babilon xa fe xun nakanama,
alo a rabaxi Sodoma nun Gomora ra ki naxe.
Babilon, naxan xa nore gbo dunija ma,
a birama ne a xa yete igboja kui.

20 Mixi yo mu sabatima menni sonon.
Hali biyaasilae nun xuruse demadonyie mu
yonkinma naa.

21 Wulai subee gbansan nan luma naa.
Wulai baree nun xundie nan xima naa banxi
kanaxie kui.
Wulai sie toma ne naa tunganfe ra.
Sikote toma ne naa e tunganma.

22 Xulumasee nan luma e xui ramini ra mange
banxie kui,
wulai baree e jere na longori birin.
Babilon naxankata temui bara a li,
a gbe mu luxi sonon.

14

Babilon xa naxankate

1 Alatala kinikinima ne Yaxuba bonsoe ma, a fa
e rasabati e xonyi Isirayila boxi ma. Xoree fan
kafuma ne e ma, e lu lanyi kui Yaxuba bonsoe ya
ma. 2 Sie e malima ne sabatide e xonyi, na sie fa
findi Isirayila xa konyie ra. Mixi naxee nu bara e
suxu, e tan yati bara findi Isirayila xa konyie ra.

3 Alatala na malabui fi wo ma wo xa toore nun
fe xoxoxe xa fe ra temui naxe, a fa wo ramini wo
xa konyija wali xoxoxe kui naxan nu bara dexo

wo ma, ⁴ wo fama ne yi masenyi tide Babilon
mange be,

«Munse naxankate kanyi ralɔxi?

A tɔɔre naxan dɔxɔxi mixie ma, na nɔnxi di?

⁵ Alatala bara mixi jaaxi xa wuri bonbo ti se
ibolon,

a bara mange kobi xa munyaati igira,

⁶ naxan nu pamae bonboma a xa boɔre te ra,
naxan mu danma

naxan nu nɔe dɔxoma pamanee ma a xa xone
kui.»

⁷ «Yakɔsi dunija na malabui nun xaxilisa nan
kui fa,

birin na e xui itefe seewe kui.

⁸ Hali wuri bili naxee na Liban, e na jɛlexinfe i
xa fe danyi ra, e nu fa a fala,

«Kafi i bira, mixi yo mu muxu fonma sɔnɔn.»

⁹ Aligiyama na a yailanfe i fafe ra.

Kuntigie furee rakelima ne i ya ra aligiyama dimi
kui,

si mangee birin nakelima ne e xa kibanyie kui,

¹⁰ i rasenefe yi woyenyi ra,

«I fan senbe bara kana alɔ muxu tan,

won birin bara lu yire keren.

¹¹ I xa yete igboya bara ragoro gaburi kui,

i xa sigie bara dundu, kulie bara lu i xa sade
ma.»»

¹² «I bara bira kelife kooore ma,

i tan naxan nu yanbama alɔ subaxe looloe.

E bara i rabira boxi, i tan naxan nu nɔxi pamanee
ra.

¹³ I nu a fala ne i boɔre kui,

⟨N tan tema ne han ariyanna,
n findi naa mangε ra, n doxo n ma kibanyi kui
malanyi ya ma naxan nabama na geya seniyenxi
fari.

14 N tema ne nuxui fari, n lu alo Ala Senbema.⟩⟩

15 «Kono i xa nate bara kana, e bara i ragoro
kelife koore ma han gaburi kui,
i xa lu yili tilinxi kui aligiyama.

16 Faxe mixi naxee i toma naa,
nee e ya banbanma ne i ra, e fa a mapoxun,
⟨Yi nan findixi na mixi ra naxan nu dunija
imaxama,

naxan nu mangeya kanama,

17 naxan nu dunija findima gbengberenyi ra a
xa taae kanafe ra,
naxan nu tondima a xa geelimanie bepinde?⟩⟩

18 «Namanε mangεe birin nagataxi e xa gaburi
binye nan kui,

19 kono i tan mu ragataxi i xa gaburi kui,
alo salonyi naxan sege ma wuri ma,
alo soori naxan faxaxi santidege ma ra a lu a
booree furee ya ma,
e birin fa goro aligiyama yili kui.

20 Binye yo mu luma i xa non fe kui alo e tan,
barima i bara i xa boxi tuxunsan, i bara i xa
nama sonto.⟩

«Mixi naaxi xa die xili nεemuma ne dunija ra.

21 E xa die kon xa raxaba e babae xa yunubie xa
fe ra,
e naxa e ikeli fa, e boxi soto e taae tima dennaxe.

22 N tan Alatala Senbema kelima ne e xili ma,
n Babilon xili nun a bonsoe donxoε raponma ne,
e xa di yo mu luma naa.

23 N e xonyi findima xundi yire nan na ye jaaxi
luma dennaxe.

N nee xun nakanama feo.»

Alatala Senbema xa masenyi nan na ki.

Asiriya xa paxankate

24 Mange Alatala bara a kali yi masenyi ra,
«N nate naxan tongoxi a fama kamalide,
n waxonfe mu kanama.

25 N Asiriya butuxunma ne n ma boxi kui,
n e boronma ne n ma geyae fari.

E xa noε bama ne n ma pama fari,

n e xa kote bama ne n ma mixie xun.»

26 Nate nan na ki naxan tongoxi dunija birin xili
ma.

Alatala Senbema belexe nan na ki,

a naxan italaxi pamanεε birin xili ma.

27 Alatala bara na nate tongo. Nde na kanama?

Alatala nan belexe italaxi. Nde na isoma?

Filisita xa paxankate

28 Mange Axasi faxa je naxan na, Ala yi
masenyi nan ti,

29 «Filisitakae, wo naxa seewa wo yaxuie birafe
ra.

Kelifε boximase nde ma, boximase gbete nan
barima,

naxan xulun, a xono na singe be.

30 Na kui, misikiineε fama ne balode,

tooromixie malabuma ne xaxilisa kui,

kono wo tan Filisitakae, n wo faxama ne kaame
ra,

n wo bɔnsɔɛ dɔnɔɔɛ sɔntɔma nɛ.

³¹ Wa xui xa mini wo ya ma, limaniya xa ba wo
yi!

Tuuri fɔɔɛ na tefe kɔɔla biri ra,
sɔɔri yo mu baxi e ra.»

³² Yaabi mundun fima sie xa xɛɛraɛ ma?

E a falama nɛ, «Alatala nan Siyoni xa fe maban-
banxi,

a a xa nama tɔɔɔxi kanta.»

15

Mowaba xa jaxankate

¹ Masenyi nan ya Mowaba xa fe ra:

A xa taa Ari xun bara rakana kɔɛ keren kui.

A xa taa Kiri xun bara rakana kɔɛ keren kui.

² Dibonkae sigama nɛ wade e xa kuyee yire.

Mowabakae na wafe e xa taae Nebo nun Medeba
xa fe ra,

e e xunyi bii, e e dɛ xabee maxaba sunnunyi kui.

³ E jɔnyi dugie ragoroma e ma kira ra.

E birin wama nɛ e xui itexi ra e xa banxie kɔn
na nun e xa taa malandee kui.

⁴ Xɛsibɔnkae nun Eleyalekae na gbelegbelefe,

e wa xui sa mɛma han Yahasi taa kui.

Mowaba sɔɔrie na gbelegbelefe na nan ma,
limaniya bara ba e yi ra.

⁵ N bɔjɛ fan na wafe Mowabakae xa fe ra.

E xa mixie e gima nɛ han Sowari taa, han Egelati
Selisiya taa.

E tema nɛ wa ra Luxiti,
e wa Xoronayimi kira ra,

⁶ barima Nimirin xure bara xɔri,

filie bara xara, sansie bara kana, burexe xinde
yo mu na sɔnɔn.

⁷ Na bara a niya e xa e xa se dɔnxɔɛɛ xanin konde
yire xure fe ma.

⁸ Mowaba wa xui mema ne naaninyie ra,
han Egelayimi, han Beera Elimi.

⁹ Dimɔn xuree ragbeelixi wuli ra,
kɔnɔ n mu gexi sinden.

Gbaloe dinma ne Mowabakae birin na,
naxee e gima, nun naxee luma e xa bɔxi ma.

16

Mowabakae demeri fenfe Darisalamu

¹ Wo xa yexɛɛ kontonyi nde rasanba bɔxi mange
xɔn ma,
kelife Sela naxan na Mowaba wula i, han Siyoni
geya tofanyi.

² Mowaba ginɛɛ e gima ne Arinon xure igiridee,
kɔnɔ e luma ne alɔ xɔni naxee kerixi e tɛɛ kui.

³ Mowabakae naxɛ, «Darisalamukae, wo xa wo
bore to,

wo xa nate nde tongo muxu xa fe ra.

Wo xa muxu nɔxun wo xɔnyi,

wo naxa muxu yanfa won yaxuie ma.

⁴ Wo xa Mowabakae ratanga kasarati ma,

naxee kantari fenma wo xɔnyi, wo xa e
makanta.»

Kasarati fama sigade,

a xa nate mu kamalima bɔxi kanafe ra.

⁵ Mange kibanyi fama ne mabanbande
dugutɛgɛya ra.

Tinxintɔɛ nde naxan fatanxi Dawuda bɔnsɔɛ ra,

naxan kiiti sama nɔndi ra tinxintɔɛɛ bɛ,
a fama nɛ a magorode a xa kibanyi kui.

⁶ Muxu bara Mowabakae xa yetɛ igboɗa kolon.

A ɲɔɔ a ma a fisa mixi birin bɛ.

A a yetɛ matɔɔɔma temui birin,
kɔnɔ nɔndi yo mu na na matɔɔɔɛ kui.

⁷ Yakɔsi Mowabakae na wafe e xa bɔxi xa fe ra,
e na sunnunyi kui Kire Xareseti xa daxamui kanɛ
xa fe ra.

⁸ Xesibɔn nun Sibima weni bilie bara kana.

Namanɛ mangɛɛ bara nee birin kana,
naxee nu sigama Yaasɛri taa mabiri, han gbeng-
berenyi ma, han baa dɛ ra.

⁹ Na kui n fan wama nɛ Yaasɛri sɛɛti ma Sibima
weni xɛ xa fe ra.

N yaye Xesibɔn nun Eleyale lima nɛ,
barima wo mu sɛɛwɛ xui raminima sɔnɔn wo xa
xɛɛ nun wo xa weni bogie xa fe ra.

¹⁰ Sɛɛwɛ xui bara ɲɔn wo xa sansi yiree.

Nelexin xui mu mɛma wo xa weni xɛɛ yire sɔnɔn.
Weni yailanmae mu weni bogi bunduma sɔnɔn,
e mu nelexin sigi sama na wali xa fe ra.

¹¹ N bɔɲɛ na tɔɔɔɔfe Mowaba xa fe ra,
n sondonyi na wafe Kiri Xareseti xa fe ra.

¹² Mowabakae bara mini sigafe ra e xa kuyee
yire,

e xa sa e xa alae makula,
kɔnɔ na fan findima fe fufafu nan na.

¹³ Alatala xa masenyi nan na ki Mowaba xa fe
ra, naxan masenxi temui dangixi. ¹⁴ Kɔnɔ yakɔsi
Alatala naxɛ, «Beenun ɲɛ saxan xa kamali, alɔ
a kamalima walikɛ bɛ a xa lanyi kui ki naxɛ,

Mowabakae xa xunnakeli ꞓonma ne, a xa ꞓama mabere. Mixi dondoronti nan natangama gbaloe ma.»

17

Damasi xa ꞓaxankate

- ¹ Masenyi nan ya Damasi xa fe ra:
 Damasi taa xun nakanama ne.
- ² Aroweri taae rabepinma ne,
 e findi fili ra xuruse de madonma dennaxe.
 Mixi yo mu luma naa naxan xurusee tooroma.
- ³ Efirmi taa makantaxi xun nakanama ne.
 Damasi mu findima mangataa ra sonon.
 Arami mixi donxoe luma ne alo Isirayilakae.
- ⁴ «Na loxoe Yaxuba xa dariye xurunma ne,
 a fate xosima ne.
- ⁵ A luma ne alo xee xaba temui Refa gulunba kui.
 Sansie tixi, e xabamae fa e xaba.
- ⁶ Bogi keren keren nan luma a sansi kon na,
 alo Oliwi bogi keren keren luma a bili kon na ki
 naxe,
 firin xa na mu a ra saxan lu a kon na,
 naani xa na mu a ra suuli to salonyi keren ma.»
 Isirayila Marigi Alatala xa masenyi nan na ki.
- ⁷ Na loxoe mixie fama ne Daali Marigi tode,
 naxan findixi Isirayila xa Seniyentoe ra. ⁸ E mu
 e ya rafindima kuyee ma sonon, e belexe naxee
 yailanxi. E mu sigama surayi gande e xa wuri
 masolixie yire, e belexe sole naxee rafalaxi.
- ⁹ Na loxoe e xa taa senbemaе rabepinma ne,
 e findi fotonyi ra geya fari, alo Amori xa taae
 rabepin ki naxe Isirayilakae ya ra. A birin
 kanama ne.

10 Wo bara nɛɛmu wo Rakisima Ala ma,
 naxan findixi wo kantama ra.
 Wo bara sansi fanyi si naxan kelixi yire makuye.
 11 Wo to e si, e naxa bula wo ya xɔri na kuye iba
 ɔɛɛɛɛɛ.
 E naxa fuga keren na, kɔnɔ a xaba tɛmui wo mu
 bogi yo toma naa.
 Wo luma tɔɔɛ nan tun kui.

12 Naxankatɛ xungbe nan na ki.
 Nama gbegbe na wundufe alɔ baa mɔrɔnyi,
 e na sɔnxɔɛ ratefe alɔ susui belebele.
 13 Kɔnɔ hali e wundu,
 e e gima nɛ Alatala xa xaɔɔɛ ya ra,
 e siga yire makuye alɔ foye maale lagi xaninma
 ki naxɛ,
 alɔ foye sɛxɛ xaninma ki naxɛ geyae fari,
 alɔ turunnaadɛ xube rakelima ki naxɛ.
 14 E fama gere ra nunmare tɛmui nɛ,
 kɔnɔ beenun kuye xa iba, sese mu luma naa
 sɔnɔn.
 Naxee dusuma won xun na, e fu won ma,
 nee xa fe rabama na ki nɛ.
 Naxee baganma won ma, e won ma naafuli
 tongo, e xa fe raɔnɔnma na ki nɛ.

18

Kusi xa naxankatɛ

1 Wo tan naxee na Kusi xuree naakiri ma,
 xɔni gabutenyi xui mɛma dɛnnaxɛ,
 2 naxee xɛɛraɛ xɛɛma kunkui kui baa ma.

N tan bara xɛɛraɛ xulunxie xɛɛ na si ma,
 si bɔnsɔɛ kuye rayabuxi,

naxan magaaxu kabi e fole gere xa fe ra,
naxan sabatixi boxi ma xure wuyaxi na dennaxe.

³ Wo tan dunija mixi birin, naxee sabatixi wo xa
boxi ma,

wo na tonxuma to geya fari, wo wo ya ti na ra.

Wo na sare xui me, wo wo tuli mati na ra,

⁴ barima Alatala yi nan masenxi n be, a naxe,

«N magoroxi n xonyi xaxilisa kui,

alo wuyenyi luxi sansi ma sogofure temui ki
naxe,

alo nuxui na ti xe xun ma neme ra.»

⁵ Beenun sansi xaba temui xa a li,

sansi na ge fugade, konɔ a bogi mu minixi
sinden,

Alatala fama ne sansi fuge bolonde fine ra,

a fa salonyie yati masege.

⁶ A bogi nan luma xonie nun wulai sube be,

e naxan donma sogofure nun neme ra.

⁷ Na temui si senbema nde fama ne hadiya ra

Mange Alatala be,

si bonsɔe kuye, rayabuxi,

naxan magaaxu yire birin,

naxan xa xui fala xono.

E fama na hadiya ra Siyoni geya nan fari,

Alatala Senbema xili matoxoma dennaxe.

19

Misira xa naxankate nun e xa kisi

¹ Naxankate na Misira be.

Alatala na fafe Misirakae xili ma nuxui fari.

E xa kuyee na serenfe a ya ra,

gaaxui bara lu e boje ma.

² N Misirakae radinma nε e boore ra,
kankan nu fa a ngaxakerenyi nun a dε fan boore
gere taa nun mangεya xa fe ra.

³ Limaniya bama nε Misirakae yi ra,
n e xa natε birin kana nε e ra.
E marasi fenma nε e xa alae ra,
e e benba faxaxie maxandi sematoee nun duuree
saabui ra.

⁴ N Misirakae soma nε mangεe yi ra naxee xa fe
maxoꝛoxo,
naxee xa yaamari findi tōore ra ꝓama bε.
Alatala Senbema xa masenyi nan ya.

⁵ Baa nun xuree ye xōrima nε.

⁶ Ye naxan luma xureguli, a bōroma nε, a xiri
ꝓaaxi fa te.

Sansi birin naxee na xure dε ra e lisima nε.

⁷ Hali naxee na Nili xure xungbe dε ra, a soma
baa ma dennaxε, e fan lisima nε.

Xε naxee na xure dε ra, e xarama nε, foye fa a
birin xanin.

⁸ Yεxε suxui birin wama nε,
naxee kōnyi nun yeε wolima xure ma.

⁹ Naxee gεε rawalima, e fan luma nε tōore kui,
limaniya ba e yi ra.

¹⁰ Naxee dugie rawalima, e xun nakanama nε, e
bōꝓe ꝓaaxu e ma.

¹¹ Sowan mangεe mu sese fahaamuma,
Firawuna xa marasie mu xaxili fanyi yo sotoxi yi
fe kui.

Mixi a falama di Firawuna bε,
«Muxu tan findixi lōnnilae nan na,
mangε forie xa die nan muxu ra?»

12 Wo xa lɔnnilae na minden?
E xa wo rakolon Mange Alatala fama naxan nabade Misira ra.

13 Sowan mangee findixi xaxilitare nan na,
Nofa mangee mu gexi fahaamui sɔtɔde.
Misira bɔnsɔe yareratie na Misirakae ralɔefe ne.

14 Marigi bara e xaxili ya iso,
alako e xa Misirakae ralɔe e xa fe birin kui,
e fa lu alɔ siisila naxan birama a xa bɔxunyi ma.

15 Misirakae mu nɔma sese ra e xa mangee nun e xa kuntigie saabui ra.

16 Na lɔxɔe Misirakae na Mange Alatala xa senbe to, e sereɓma ne gaaxui kui alɔ ginɛe.

17 Yudaya xili nan fama Misirakae magaaxude a jaaxi ra, fe ma Alatala Senbema naxan natexi e xili ma.

18 Na lɔxɔe taa suuli nan luma Misira bɔxi ma, naxee Kanaan xui falama, e man lu Alatala Senbema yi ra. Na taa nde fama ne xilide Heresi.

19 Na lɔxɔe sereɓɓade keren luma ne Alatala be Misira bɔxi tagi, tɔnxuma gɛme fan tima ne a be Misira naaninyi ra. 20 Na findima Alatala Senbema xa tɔnxuma nun seedeɓɔxɔya nan na Misira be. E na e xui rate Alatala ma, a marakisima xɛema ne e ratangade e xa jaɓankatamae ma.

21 Na lɔxɔe Alatala a yete masenma ne Misirakae be, e fa a kolon Ala ra. E fama a batude sereɓe nun sansi xɔri hadiya nan na, e kere tongo a be e naxan nakamalima. 22 Alatala gbaloe ragoroma ne Misirakae ma, kɔnɔ e na e yete ragbilen a ma, Alatala man kinikinima ne e ma a xa hinne ra.

²³ Na ԼՈՒՅԷ kira luma nɛ Misira nun Asiriya tagi. Asiriyakae sigama nɛ Misira, Misirakae fan siga Asiriya. E malanma nɛ yire keren Alatala batufe ra.

²⁴ Na ԼՈՒՅԷ Isirayila, Misira, nun Asiriya, barakɛ luma nɛ e saxanyi birin ma dunija. ²⁵ Alatala Sɛnbɛma dubama nɛ e bɛ, a a masen, «Barakɛ xa lu n ma ɲama Misira ma, barakɛ xa lu n ma daalise Asiriya bɛ, barakɛ xa lu n kɛ tongoma Isirayila bɛ.»

20

Tɔnxuma Misira nun Kusi xa fe ra

¹ Asiriya mange Saragɔn to a xa sɔɔri mange xɛ Asidodi taa gereɗe, a fa nɔ a ra, a a suxu, ² Alatala naxa yaamari nde fi Amosu xa di Annabi Esayi ma. A naxɛ, «I xa i xa sunnunyi dugi nun i xa sankiri ba, i lu na ki fa.» Esayi naxa a rabatu, a fa a ɲɛrɛ a mageli ra.

³ Nɛ saxan to dangi, Alatala naxa a masen, «N ma konyi Esayi a ɲɛrɛxi a mageli nan na yi ɲɛ saxan bun ma tɔnxuma ki ma Misira nun Kusi xa fe ra. ⁴ Asiriya mange fama Misiraka nun Kusika mixi suxuxie xaninde na ki nɛ. Dimɛdie nun forie birin sigama e mageli nan na yaagi kui. ⁵ Mixi naxee xaxili nu tixi Misira nun Kusi ra, e luma gaaxui nun yaagi nan kui. ⁶ Na ԼՈՒՅԷ naxee nu sabatixi baa dɛ ra e a falama nɛ, «Fe mato naxan nabaxi Misirakae nun Kusikae ra. Muxu xaxili nu tixi e tan nan na e xa muxu ratanga Asiriya ma. Yakɔsi muxu fa ratangama di fa?»»

21

Babilon xa naxankate

¹ Naxankate masenyi nan ya gbengberenyi be naxan na baa de ra.

Mixi magaaxuxie na fafe alo turunnaade kelife Negewi gbengberenyi ma fe xoxoxoe kelima dennaxe.

² N bara laamatunyi magaaxuxi to.

«Yanfante na yanfe tife, kasarati na kasare tife.

Elama, gere ti a be. Mediya, a rabilin.

N fama toore dande Babilon findixi naxan saabui ra.»

³ «Na kui n fate yati na toorefe alo gine di furi na keli a ra.

N naxan to, n naxan me, na bara n kaaba.

⁴ N bope na toorefe, n na serenfe gaaxui kui.

N nu na bopea mamefe alako n xa malabui soto, kono yakosi na bara findi fe magaaxuxi ra n be.»

⁵ «Donse yailan, won xa won dege yire keren.

Soori yareratie wo wo xa kanta see yailan.»

⁶ Alatala a masen ne n be, a naxe,

«Yire makante ti, alako a fe naxan toma a xa na masen wo be.

⁷ A fama ne soorie tode firin firin na, soee, sofalee, nun joxomee fari.

A xa e mato a fanyi ra.»

⁸ A mu bu, yire makante naxa a xui ramini alo yete xaape, a falafe ra,

«Loko yo loko n tima naa fe matode,

koe yo koe n mame tima naa.

⁹ N soori ragie toma fa ra firin firin na.
E naxe, «Babilon bara bira,
e xa kuyee birin saxi boxi ma xuntun xuntunyi
ra.»

¹⁰ Wo tan n ma pama naxan bara bonbo alo
maale naxan na lonyi ma,
Isirayila Marigi Alatala Senbema xa masenyi nan
yi ki.»

Duma xa paxankate

¹¹ Naxankate na Dumakae be.
Mixi nde n xilima kelifa Seyiri, a naxe,
«Yire kantama, munse rabaxi yi koe ra?
Munse dangixi naa?»

¹² Yire kantama fa a yaabi,
«Kuye na ibafe, konko koe man soma ne.
Xa wo wama na kolonfe,
wo man xa fa n maxarin.
Iyo, wo man xa fa.»

Arabu xa paxankate

¹³ Naxankate na Arabue be.
Wo tan Dedanka naxee yonkinma koe ra Arabu
wula i,

¹⁴ wo xa fa ye ra mixie be ye xoli na naxee ma.
Temakae wo xa fa taami ra mixi be

¹⁵ naxee na e gife santidegema ya ra naxan wama
e faxafe,

naxee na e gife xali ya ra naxan wama e sontofe.

¹⁶ Alatala yi nan masenxi n be, «Ne keren
nan tun luxi Kedari xa fe xa dan, alo walike ne
kontima ki naxe. ¹⁷ Kedari xa soorie xa xalie
xurunma ne.» Alatala nan xui a ra, Isirayila
Marigi Ala.

22

Darisalamu xa naxankate

- ¹ Naxankate na gulunba be toe tima dennaxe.
Munse a niyaxi wo birin texi wo xa banxie fari?
- ² Singe wo nu xulunyi rabama, wo nu wo xui ite
jelexinyi kui,
kono yakosi wo xa fe na di?
Wo xa mixie mu faxa santidegema ra,
e mu faxa gere kui.
- ³ Wo xa mangee nan tun e gixi e siga yire
makuye.
Mixi naxee luxi, nee bara suxu gere yo mu so.
- ⁴ Na kui n naxa a fala, «Wo n lu na, n xa wa a
xoroxoe ra.
Wo naxa kata n madundufe ra n ma jama xa
kasare ma.»
- ⁵ Alatala Senbema xa loxoe ya isoxi nan nu a ra,
kasare nun toore nu gboxi temui naxe gulunba
kui toe tima dennaxe.
Tete nu birama, sonxoe nu tema geya fari.
- ⁶ Elamakae e xa xali sase gbakuma e ma,
e nu sigama soori ragisee kui nun soe fari.
Kirikae e xa wure lefae mabama.
- ⁷ Soori nu bara wuya wo xa gulunba fanyie kui,
e nu wuya wo xa taa naade ra.
- ⁸ Sese mu luxi wo nun wo yaxuie tagi sonon.
Na loxoe wo naxa geresosee tongo naxan nu nu
mange xa banxi kui.
- ⁹ Wo naxa a to yale gbegbe nu bara ti Dawuda xa
taa tete ma.
Wo naxa ye ragata yire nde lanbanyi.

10 Wo naxa Darisalamu banxie mato, wo fa nde rabira alako wo xa tete senbe so.

11 Wo naxa ye ragatade yailan tete firinyie tagi, ye sama naxan kui kelife ye ragatade fori.

Kɔnɔ wo mu wo ya rafindixi Ala ma naxan nu bara na fori yailan.

Wo mu la a yailanma ra naxan nu bara nate tongo na wali xa fe ra kafi a rakuya.

12 N Marigi Alatala nu bara xili ti na loxoɛ jama xa wa sunnunyi kui,

wo xa wo xunyie bi, wo xa sunnunyi dugi ragoro wo ma.

13 Kɔnɔ wo mu tin na ra, wo naxa xulunyi ti jɛlexinyi kui,

wo ninge nun yexɛɛ faxa wo naxee donma,

wo weni min a falafe ra,

«Won xa won dege, won xa wo min, barima tina won faxama nɛ.»

14 Alatala Senbema bara a masen n be, a naxɛ,

«Wo xa yi yunubi tan mu xafarima han wo faxa loxoɛ.»

Mangɛ Alatala xui nan yi ki.

15 N Mangɛ Alatala naxa a masen n be, a naxɛ,
«Siga mangɛ banxi xunyi Sebina yire, a fala a be,

16 «I gbe na munse ra be?

Nde na i be be naxan a niyama i xa gaburi tofanyi ge yi geya fari?

17 A gbe mu luxi, Alatala xa i suxu, a xa i woli yire makuye.

A i maxirima nɛ alo kote,

18 a i woli boxi belebele nde ma.

I tan nun i xa soori ragise fanyie xa fe jonma menni nɛ,

i tan naxan i xa mange bonsɔɛ rayaagi.

¹⁹ N i kerima nɛ i xa walide,
n i tide bama nɛ i yi ra.»

²⁰ «Na lɔxɔɛ n Xilikiya xa di Eliyakimi xilima nɛ, a xa n ma wali raba. ²¹ N i xa mange guba ragoroma nɛ a ma, n i xa beleti xiri a tagi, n fa i xa mangeya fi a ma. A findima Darisalamukae nun Yudayakae baba nan na. ²² N Dawuda xa mangeya saabi soma nɛ a yi ra. A na naadɛ nde rabi, mixi yo mu a balanma. A na naadɛ nde balan, mixi yo mu a rabima. ²³ A fama nɛ binyɛ ra a baba bonsɔɛ bɛ. N a tima nɛ alɔ wuri di naxan banbanxi a fanyi ra banxi bili ma, ²⁴ a baba bonsɔɛ xa fe birin gbakuma naxan na, fe xunxurie nun fe xungbee.»

²⁵ Mange Alatala man naxa a masen, «Kɔnɔ lɔxɔɛ nde na wuri di naxan nu banbanxi a fanyi ra banxi bili ma, a fama nɛ bolonde, a bira a nun fe naxan birin nu gbakuxi a ra.» Alatala xui nan na ki.

23

Tire xa paxankate

¹ Naxankate na Tirekae bɛ.

«Tarasisi kunkui kanyie, wo xa wo wa xui ite,
barima Tire bɔxi xun bara rakana.

Banxi mu luma naa sɔnɔn,
wafu birin bara kana.»

Sipirika ndee xa masenyi nan na ki.

² Wo wo sabari, wo tan naxee sabatixi baa dɛ ra,
wo tan naxee findixi yulɛɛ ra Sidɔn taa kui,

wo tan naxee bara naafuli soto yuleya ra wafu
de saabui ra.

³ Baa bara a niya wo xa sansi xori soto kelife
Sixori.

Daxamui naxan mini Nili xure de ra, na nan
findixi bannaya ra wo be.

Namanee xa makiti xungbe raba ne wo xonyi.

⁴ Sidonkae, wo yaagi,

wo tan naxee xa noe nu na baa xun ma.

Xui nde minima kelife baa ma, a naxe,

«N luxi ne alo di baritare,

naxan mu di bari xone kolon,

naxan mu di yo barima,

naxan mu di yo ramoma, xeme xa na mu a ra
gine.»

⁵ Misirakae na na xibaaru me Tire xa fe ra,
e fama ne gaaxude.

⁶ Wo xa siga Tarasisi.

Wo tan naxee na baa de ra, wo xa wo wa xui ite.

⁷ Singe wo xa taa nu na jalexinyi nan kui,

kono yakosi nde wo xa mixie xaninxi yire
makuye?

⁸ Nde yi nate tongoxi Tire xili ma,

a tan naxan nu mange tima,

a tan naxan xa yulee nu findixi kuntigie ra,

a tan naxan xa yulee nu binyaxi dunija birin
ma?

⁹ Alatala Senbema nan yi nate tongoxi,

alako yete igboya xa kana,

xili xungbe kanyie xa magoro.

¹⁰ Tarasisikae, wo xa boxi rawali

alɔ a rabama Nili xure dɛ ra ki naxe,
barima Sidɔn nun Tire xa wafue mu na sɔnɔn.

¹¹ Alatala bara a bɛlɛɛ itala baa xun ma,
a bara mangɛyae raserɛn.

A bara yaamari fi Fenisiya xa yire makantaxie xa
kana.

¹² A naxe, «I tan Sidɔn taa tofanyi,
i mu luma bere ra sɔnɔn,
e fama nɛ i xun nakanade feo.
Hali wo wo gi Sipiri suri ma,
wo mu bɔnɛsa sɔtɔma.

¹³ Kalide bɔxi mato ba. E xun bara rakana.
Asiriyakae bara sa wulai subee sagoe.
E bara e xa yire makantaxie rabilin,
e fa e gere han sese mu luxi sɔnɔn.»

¹⁴ «Tarasisi kunkui kanyie, wo xa wo wa xui ite,
barima wo xa wafu makantaxi xun bara
rakana.»

¹⁵ Tire luma nɛɛmui nan kui han jɛ tongo
solofere, mangɛ keren xa bui xasabi. Nɛ tongo
solofere rapɔnyi, fe fama rabade Tire bɛ alɔ a
falaxi sigi kui langoe ginɛ xa fe ra ki naxe,

¹⁶ «I tan langoe ginɛ, birin nɛɛmuxi naxan ma,
i xa kɔra bɔnbɔ a fanyi ra taa kui,
i xa sigi sa alako mixie xa ratu i xa fe ma.»

¹⁷ Nɛ tongo solofere rapɔnyi, Marigi a ya
rafindima nɛ Tire ma. A gbilenma nɛ a xa
langoepa fori ma, a a yetɛ sa dunjɔna mangɛyae
birin sagoe kɔbiri xa fe ra. ¹⁸ Kɔnɔ a xa geeni
fama rawalide Alatala xa fe nan kui. A mu nɔma
na ragatade a yetɛ bɛ, a luma mixie nan bɛ naxee
birama Alatala fɔxɔ ra, alako e xa donma fanyie
nun baloe gbege sɔtɔ.

24

Duniya xa paxankate

¹ Alatala fama ne duniya kanade,
sese mu lu boxi ma sonon,
adamadie yensenma ne.

² Mixi birin luma tore nan kui:
serexedube nun jama, kuntigi nun konyi,
gine banxi kanyi nun konyi gine, yule nun
saresoe,
yefu ti nun setare, doni tongoe nun doni kanyi.

³ Duniya fama ne kanade,
a isee birin nonma ne a ma.
Alatala xui nan na ki.

⁴ Duniya tuxunsanma ne, a ixarama ne,
kuntigie yati halakima ne.

⁵ Duniya mixie bara duniya koso,
e bara e kobe so seriyere ra,
e Ala xa yaamarie matandi,
e a xa saatere kana.

⁶ Na nan a ra Alatala duniya halakima,
na kote dusu adamadie xun na,
duniya mixie mu gbo sonon.

⁷ Xe xaba temui sansie xurunma ne,
xe xabae nimisa.

⁸ Sanbanyi nun kora xui danma ne,
xulunyi yensen.

⁹ Mixie mu e seewama sigi xui ra,
donse yati mu rafanma e ma.

¹⁰ Taa kanaxi luma na ki ne tun,
a banxie birin balan.

¹¹ Sonxore tema ne taa kui minse nun donse xa fe
ra.
Seewe bara non, nelaxinyi bara siga.

12 Sontɔɛ nan tun luma taa kui fa,
taa naade kana feo.

13 Na naxankate na non dunija bende fuɗi fari
ɗamanɛɛ tagi,
na luma nɛ alɔ oliwi bili naxan imaxama alako
a bogie xa ba,
na luma nɛ alɔ sansi tonsɔɛ keren keren naxee
luma xɛ ma xɛ xabae dangi xanbi.

14 Kɔno naxee na sogekorode biri,
nee e xui itema nɛ sɛɛwɛ ra,
e beɛti ba Alatala matɔxɔfe ra.

15 Naxee na sogetede biri,
nee Alatala matɔxɔma nɛ,
e Isirayila Marigi Alatala xili matɔxɔ baa surie
ma.

16 Kelifɛ dunija tunxun naanie ra,
won beɛti mema nɛ naxan a falama,
«Nɔrɛ kanyi nan Tinxintɔɛ ra.»

Kɔno n tan naxa e yaabi,
«N xun nakanafe, n fate na bafe n ma.
Naxankate na n be.

Tinxintaree bara n yanfa a naaxi ra.»

17 Gbalɔe nan wo lima, wo tan dunija mixie.

18 Naxan na a gi na gbalɔe ya ra, a birama yili
nan kui.

Naxan na te na yili kui, yeɛ nan dusuma a xun
na.

Koore walaxɛ birama nɛ,
boxi fan sɛrɛn.

19 Dunija kanama nɛ, a ibɔɔ, a sɛrɛn.

20 A dagalanma nɛ alɔ siisila,
a imaxa alɔ bage turunnaade mini temui,

barima a xa yunubie bara gbo.
A birama ne, a mu kelima sonon.

21 Na loxcɛ Alatala koore daalie nun dunija
mangɛe jaxankatama ne e xa walie ma.

22 E fama ne malande yire keren alo geelimanie
naxee na geeli kui.

E buma ne naa han e fa kiiti.

23 Kike nun soge loɛma ne,

Mangɛ Alatala yaamari tima ne Siyoni geya fari

Darisalamu

forie ya i a nɔre fanyi bun ma.

25

Tɔɔɔmixi xa kantari na Ala nan na

1 Alatala, n Marigi na i tan nan na.

N i xili matɔɔma ne i xa fe makaabaxie xa fe ra,
i naxee natexi kabi temui xɔnkuye dugutegeɗa
kui.

2 I bara muxu yaxuie xa taa makantaxi rabira,
a findi gɛmɛ yensenxie ra naxan mu tima sonon.

3 Na nan a ra jama senbɛmae i matɔɔma ne,
si jaaxie fa i binyade.

4 I findixi misikiine xa kantari nan na,
yire makantaxi tɔɔɔmixi luma dennaxe.

I luxi alo banxi fanyi turunnaade kui,
alo bage naxan tixi soge ya ma.

Si jaaxi maniyaxi turunnaade nan na naxan
bonboma banxi ra,

5 a lu alo wuyenyi naxan na gbengberenyi ma.

I pamanɛ xa sonxcɛ raxinbelima ne,

alo nuxui niini nde bama soge xa wuyenyi ra ki
naxe.

Na jama jaaxi xa sigi sa danma na ki ne.

⁶ Yi geya fari, Alatala Senbema fama ne xulunyi belebele tide,
 jama birin xa minse nun donse joxunmee li naa.

⁷ Yi geya fari, Alatala fama ne mafelenyi bade bonsɔɛ birin ma,

⁸ a saya xa fe kanama ne abadan.

Won Marigi Alatala yaye mafurukuma ne yatagi birin ma,

a a xa jama xa yaagi birin ba dunija ya xori.

Alatala xui nan na ki.

⁹ Na loxɔɛ e a falama ne,

«Won Marigi Ala nan yi ki won won xaxili tixi naxan na.

A bara won nakisi.

Alatala nan yi ki won won xaxili tixi naxan na.

Won xa sɛɛwa a xa kisi ra.»

¹⁰ Alatala xɔnye luma ne yi geya fari,
 kɔno Mowabakae maboronma ne alo sɛɛɛ.

¹¹ E katama ne e xa e ba a yi ra,

kɔno Alatala e xa yete igboya ragoroma ne,
 a e senbe birin jon.

¹² A e xa yire makantaxie rabirama ne,

a na birin butuxun han a findi xube ra.

A e xa yete igboya ragoroma ne feo.

26

Taa senbema xa beeti

¹ Na loxɔɛ e yi beeti nan bama Yudaya boxi ma:

Ala bara taa senbema fi won ma,
 naxan xa tete findima kisi ra won be.

² Naade xa rabi, jama tinxinxi xa so,
 jama naxan mu lanlanteya kana.

³ Mixi naxan janige fan,

a findima bɔ̄nɛsa kanyi nan na, barima a laxi i ra.

⁴ Wo wo yete taxu Alatala ra temui birin, barima Alatala nan na Ala ra naxan na abadan, naxan senbe gbo alo fanye.

⁵ A bara yete igboe ragoro, a e xa taa itexi igoro, a findi xube ra,

⁶ misikiinee nun setaree naxan iboronma.

⁷ I tan Alatala tinxinxi, i tinxintɔe xa fe sɔ̄nɛyama ne.

⁸ Muxu jɛrema i xa seriye nan ma, muxu xaxili tixi i ra.

Muxu i xili matɔ̄xɔma muxu bɔ̄nɛ birin na.

⁹ Muxu nii yati hayi na i ma kɔe ra, a i fenma gɛɛɛɛɛɛ.

I na i xa kiiti sa dunja ma, na nan dunja mixie matinkanma tinxinyi ra.

¹⁰ Kɔ̄nɔ mixi jaaxie tan, hali e kinikini e ma, e mu birama tinxinyi fɔ̄xɔ ra.

Hali nama birin birama tinxinyi fɔ̄xɔ ra, e tan tondima ne gbilende fe jaaxi fɔ̄xɔ ra, e mu gaaxuma Alatala xa mangɛya ya ra.

¹¹ Alatala, i senbe gbo, kɔ̄nɔ e mu na toma.

I xanunteya naxan saxi i xa nama ma, a niya e xa na to,

na xa findi e be yaagi ra, i xa te fa e gan.

¹² Alatala, i bara bɔ̄nɛsa fi muxu ma, barima i tan nan muxu xa wali birin nakamalima muxu be.

¹³ Muxu Marigi Alatala, marigi gbeteɛ bara nɔe dɔ̄xɔ muxu ma bafe ra i tan na,

kɔnɔ muxu i tan nan keren batuma.

¹⁴ Na marigie bara faxa, e mu baloma sɔnɔn, e
nii mu kelima abadan.

I bara keli e xili ma, i e sɔntɔ.

I bara e xa fe birin nalɔɛ.

¹⁵ Alatala, i bara i xa pamanɛ ragbo ye,
i bara e xa bɔxi naaninyie masara, bɔxi xa gbo.
I bara matɔxɔɛ sɔtɔ na fe kui.

¹⁶ Alatala, e nu na i fenfe i xa paxankate kui,
e fa i maxandi.

¹⁷ E nu e xui itema i ma alɔ gine naxan na di
barife tɔɔɛ kui.

¹⁸ Muxu bara tɔɔɔ na di barife kui,

kɔnɔ na fe findixi fufafu nan na.

Muxu mu wali yo rabaxi naxan findixi kisi ra
dunija bɛ,

e mu kisi sɔtɔ muxu saabui ra.

¹⁹ Kɔnɔ i tan nan faxa mixie rakelima faxɛ ma.

«Wo tan naxee saxi bɛndɛ bun ma,

wo xa keli, wo xa sɛɛwa.

Wo luxi nɛ alɔ xini soge naxan ralɔɛma.

Wo fan nalɔɛma na ki nɛ.»

²⁰ N ma pama, wo xa gbilen wo xɔnyi,

wo xa naadɛ balan saabi ra.

Wo xa wo nɔxun dondoronti han yi xɔnɛ xa
dangi sinden.

²¹ Alatala fama nɛ kelife a xɔnyi,

a fa dunija mixie ratɔn e xa yunubie xa fe ra.

Bɔxi wuli dentɛgɛma nɛ a naxan minxi,

a mu mixi faxaxie ragatama sɔnɔn.

27

Isirayila xa kisi

1 Na ԼՅԻԷ, Alatala ninginange magaxuxi
naxankatama ne a xa santidegema xungbe
ra.

Na xili Lewitan, a sabatixi baa nan ma.
A suxufe xօրօxօ, barima a salaxun a gbe ra,
kօնօ Alatala a sօntօma ne.

2 Na ԼՅԻԷ, wo xa beeti ba n ma weni bili fanyie
xa fe ra.

3 N tan Alatala nan na a kantama ra.
N ye sama ne a ma temui birin.

N a kantama ne kօե nun yanyi ra alako mixi yo
naxa a tօօրօ.

4 N xօնօ xօնօ, kօնօ xa n sa tunbee li naa,
n e gerema ne, n tօ din e ra.

5 Xa a sa li e naxa fa n yire lanyi xiride,
n tinma ne a ra a fanyi ra.

6 ԼՅԻԷ na fafe, Yaxuba bօնսօե a sanke sօրօnma
ne,

Isirayila bօնսօե a salonyie nun a fugee ramini,
a duniյa rafe a bogie ra.

7 Alatala Yaxuba bօնսօե bօնbօ ne, alօ a e yaxuie
bօնbօ ki naxe?

A e faxa ne, alօ a e faxa ki naxe?

8 A xa xօնե naxa din e ra, a e xanin alօ foye
xungbe.

9 Yaxuba bօնսօե xa yunubie xafari na ki ne.

Na kui, e naxa kuye sօրօxօbadee kana,
e naxa Asera wuri masolixie ba e xa bօxi ma,
e naxa kuye xa surayi gansee kana.

10 Taa senbօmae bara kiro,
e findi ne yire rabօրinxi ra alօ gbengberenyi.
Ningee nu luma naa e demadonde,

e e sa, e menni wuri burexe birin don.

¹¹ Wuri salonyie na xara, ginεe nu e gan te ra.

Nama xaxilitare nan nu a ra.

E daali mange mu kinikinixi e ma na nan ma.

Naxan e daaxi, na mu hinnexi e ra.

¹² Na lɔxɔε, Alatala wuri bilie imaxama ne, keli Efirati xure de ra han Misira xure de ra. A wo tan Isirayila xa die birin matongoma ne keren keren.

¹³ Na lɔxɔε, feri xungbe fema ne, alako mixi naxee nu lɔexi Asiriya bɔxi ma, a nun naxee nu yensenxi Misira bɔxi ma, e birin gbilenma ne, e fa suyidi Alatala be geya seniye nxi fari Darisalamu.

28

Naxankate na Samari be

¹ Naxankate na Efirami taa yete igboe siisilae be, naxan tixi gulunba koore ra,

kɔnɔ a xa tofanyi luxi ne alo sansi fuge lisixi.

² Senbema nan fafe yi ki Marigi xili ra,

naxan luxi alo turunnaade foye xungbe,

alo balabalan tune naxan senbe Samari xun nagoroma.

³ Efirami taa yete igboe siisilae birama ne, e maboron.

⁴ Na sansi fuge lisixi naxan tixi gulunba koore ra, a luxi ne alo xɔε bogi mɔxi naxan donma kerenyi ra.

⁵ Na lɔxɔε, Alatala Senbema luma ne alo mange katanyi tofanyi a xa nama donxɔεe be.

⁶ A xaxili tinxinxi fima ne kiitisae ma, a senbe fi soorie ma naxee na gere kui.

7 Kɔnɔ wo xa sɛrɛxɛdubɛɛ nun namijɔnɔmɛɛ
bara lɔɛ.

Beere e dagalanma nɛ,
e daxu laamatunyi to tɛmɛi,
e mu fata fe tagi rabade.

8 E tixi e yɛtɛ xa bɔxunyi tagi, e birin nɔxɔxi a
ɲaaxi ra.

9 «Ala wama e xaranfe?
A fahaamui fima e ma?
E luxi alɔ diyɔrɛ naxee dɛ baxi e nga xijɛ ra.

10 Fo a xa wɔyɛn e bɛ diyɔrɛ daaxi.»

11 Alatala fama a masende yi ɲama bɛ xɔɲɛ
saabui ra,

12 «Malabude nan yi ki, wo xa wo malabu.
Yire raxaraxi na a ra.»

Kɔnɔ e mu tin e tuli matide a ra.

13 Na kui Alatala fama nɛ masenyi tide e bɛ
diyɔrɛ daaxi,
alako e xun xa rakana, yaxuie xa e suxu, e e
xanin.

14 Awa, wo tan mixi mayelee,
wo tan naxee Darisalamu yamarima,
wo wo tuli mati Alatala xa masenyi ra.

15 Wo naxɛ, «Muxu nun saya bara saata,
muxu nun gaburi bara lanyi xiri.

Gbaloe yo mu muxu lima won ma kantari kui.»
Kɔnɔ e na e nɔxunfe wule xanbi ra.

16 Alatala e yaabima nɛ,
«N bara gɛmɛ hagigɛ dɔxɔ Siyoni,
gɛmɛ fanyi naxan mu kanama.

Limaniya mu bama mixi yi ra naxan a taxuma
na γεμε ra.

17 N bara tinxinyi ti seriye ra, n bara nɔndi sa
kiiti ki ra.

Wo xa wule naxee findixi wo xa kantari ra,
banbaranyi fama ne e xaninde.

18 Wo xa saate, wo nun saya ra, a kanama ne,
wo xa lanyi, wo nun gaburi ra, a fulunma ne.
Gbaloe nɔma ne wo ra a fanyi ra.

19 Fe xɔrɔxɔe na wo li, a wo xun nakanama ne,
geesege yo geesege, feɛɛne yo feɛɛne, kɔe yo kɔe.
Wo na so yi fe kui, wo ifuma ne gaaxui ra.»

20 «Wo xa sade xurun, wo mu nɔma wo sade a
ma.

Wo xa xinbeli dugi xurun, a mu wo kantama
xinbeli ra.

21 Alatala kelima ne alo a keli Perasimi geya fari
ki naxe,
a xɔnɔma ne alo a xɔnɔ Gabayon gulunba kui ki
naxe,

alako a xa a xa wali makaabaxi raba.

22 Na kui wo ba mayele tife,
alako a naxa fa gbilen wo xiri ra,
barima Ala bara a xa nate masen n be boxi
kanafe ra.»

23 «Wo wo tuli mati n xui ra,
wo wo tuli mati n ma masenyi ra.

24 Xe sa xe buxama temui birin?
A bende ramaxama loxɔe birin?

25 A na ge boxi buxade, a mu sansi garansanma?
A mu sansi xɔri birin wolima a ki ma?

26 A Marigi Ala a xaran a si ki ra.

27 Sansi mooli nde mu bonboma wure ra,

a bonboma wuri nan na.

²⁸ Sansi mooli gbete noma bonbode wure ra,
kono a mu radangima a i.

²⁹ Na wali ki birin fatanxi Alatala Senbema nan
ma.

A xa walie makaaba, a xa fe fanyie gbo.»

29

Naxankate na Darisalamu be

¹ Naxankate na Ariyeli taa be,
mange Dawuda nu sabatixi dennaxe.

Wo xa nu wo xa salie raba ra je yo je alo wo
darixi a ra ki naxe,

² kono n fama ne Ariyeli xa tete rabilinde,
a fa toro gere kui, a xa lu alo serexebade naxan
dexexi.

³ N fama ne wo rabilinde n ma soorie ra,
muxu xa wali raba wo xa tete kanade.

⁴ Wo xa fe fama ne magorode han a lu alo wo xui
na minife boxi nan bun ma.

Wo xa woyenyi makolikolima ne kelifa gaburi
kui.

⁵ Wo yaxuie wuyama ne alo xubutanyi,
e xa soorie luma ne alo maale lagi foye ma.

Kono na temui ya magire keren kui,

⁶ Alatala Senbema fama ne sesarinyi nun galanyi
ra,

boxi serenna ne, turunnaade goroma ne, te
minima ne.

⁷ Na temui Ariyeli yaxuie laema ne keren na,
e fa lu alo xiye naaxi mixi raxunuma temui naxe.
Na soorie nun e xa gereso wali birin nonma ne
feo.

⁸ A luma ne alo kaametoe naxan xiye sa a na a degefe,
 kono a fa xunu kaame ra a ma.
 A luma ne alo mixi naxan xiye sa a na ye minfe,
 kono a fa xunu ye xoli ra a ma.
 A luma na ki ne na soori gali xa fe ra naxan na
 Siyoni mixie gerefe.

⁹ A xa findi wo be terenna ra, wo de xa ixara.
 Wo wo yae raxi, wo xa findi donxuiie ra.
 Wo na dagalanfe siisi daaxi, kono beere mu a ra.
¹⁰ Alatala nan wo raxixi,
 a bara wo xa namijonmee yae balan,
 a bara wo xa sematoe xunyi makoto.

¹¹ Yi laamatunyi luxi ne alo sebeli
 matonxumaxi. Na soma mixi nan yi naxan
 fata a xarande alako a xa a xaran, kono a fa a
 yaabi, «N mu noma a xarande wo be, barima a
 balanxi tonxuma ra.» ¹² Xa na mu a ra, a luxi alo
 sebeli naxan soma mixi xarantare yi ra alako a
 xa a xaran, kono a fa a yaabi, «N tan mu fata a
 xarande.»

¹³ Alatala xa masenyi nan ya:
 «Yi jama bara fa, e xa n matoxo e de ra, kono e
 boje tan makuya n na.
 E xa batui findixi adamadie xa yaamari rat-
 inmeffe nan tun na.

¹⁴ Na nan a toxi n man yi jama de ixarama ne
 kaabanakoe ra.
 Lonnilae xa lonni mu gema na kolonde,
 fe kolonyie mu soma na fe kui.

¹⁵ Naxankate na mixie be naxee e noxunma
 Alatala ma nate kobi rabafe ra.
 E to e xa walie rabama dimi nan kui,

e maṛoxun, «Nde muxu toxi? Nde a kolon muxu naxan nabama?»

16 Wo xa daxuna senbe gbo.

Bende noma lude alo a yailanma?

Se yailanxi noma a falade a yailanma be, a mu n yailanxi?

Fere noma a falade a yailanma be, a xaxili mu fan?»

17 A gbe mu luxi Liban wondi xa masara xe ra, xe fan xa masara wondi ra.

18 Na loxo, tuli xorie kitaabui xaranmae xui mema ne,

donxui fan minima ne dimi xora, e se to.

19 Yete magoroe seewama ne Alatala ra, misikiinee seewama ne Isirayila xa Seniyentoe ra.

20 Funmala mu luma naa sonon, mixi mayele loema ne.

Fe kobi rabae loema ne.

21 E mixi tojeregema wule ra, e gantanyi italama tinxintoe be.

22 Yaxuba bonsoe Marigi xa masenyi nan ya naxan Iburahima xun saraxi:

«To dangi xanbi, Yaxuba bonsoe mu yaagima sonon,

a boje mu rapaaxuma a ma.

23 A xa die na n ma walie to e tagi,

e n xili binyama ne,

e e magoroma ne Yaxuba xa Seniyentoe be,

e gaaxuma ne Isirayila Marigi Ala ya ra.

24 Mixi ifuxi fahaamui sotoma ne,

sonxo ratee tinma ne lonni ra.»

30

Naxankate bɔnsɔɛ murutela be

- ¹ Alatala xa masenyi nan ya,
 «Naxankate na bɔnsɔɛ murutela be.
 E natɛɛ tongoma, naxee mu kelixi n tan ma.
 E saatɛɛ xirima, n Xaxili mu e yamarixi naxee ra.
 Na kui e yunubi xun masama tun.
- ² E sigama Misira, e e yetɛ taxu mɛnni mangɛ ra.
 E wama lufe a xa kante bun ma.
 E na birin naba n tan xanbi.
- ³ Misira mangɛ xa kante findima yaagi nan na
 wo be,
 lufe a xa niini bun ma na wo tɔɔrɔma nɛ tun.
- ⁴ Hali wo kuntigie xɛɛ Sowan nun Xanɛsi Misira
 bɔxi ma,
- ⁵ e birin fama lude yaagi nan kui na jama xa fe
 ra naxan mu e malima.
 E mu wo demɛnma, e wo rayaagima tun.»
- ⁶ Naxankate na Negewi gbengberenyi subee be.
 E bɔxi xɔrɔxɔɛ nan igirima yetɛɛ nun bɔximasee
 na dennaxɛ,
 e xa bannaya xaninfe ra sofalee nun jɔxɔmɛɛ
 fari jama xɔn ma,
 naxan mu fata e malide fefe ma.
- ⁷ Misira xa mali findima fe fufafu nan tun na!
 Na nan a ra, n naxa yi xili sa a xun ma:
 Turunnaade taganxi.
- ⁸ Yi fe sɛbe walaxɛ ma e be,
 a sɛbe buki ma alako a xa findi seede ra abadan.
- ⁹ Nama murutela nan a ra, naxan a booree
 madaxuma,

naxan mu wama a tuli matife Alatala xa seriye
ra.

¹⁰ E a falama sematoe be, «Wo naxa laamatunyie
to.»

E a falama namijɔnmɛe be, «Wo naxa masenyi
tinxinxi ti.»

E naxe, «Wo xa masenyi jɔxunmɛe ti,
wo xa wɔyɛn fanyi fala, hali nɔndi mu a ra.

¹¹ Wo xa keli yi kira xɔn ma,
wo xa Isirayila xa Seniyentɔe masenyi lu naa.»

¹² Isirayila xa Seniyentɔe xa yaabi nan ya,
«Wo to tondi yi masenyi ra,

wo fa la tɔɔre nun madaxui ra,

¹³ yi yunubi luma ne wo be alo tete kanaxi,
naxan birama terenna ra.

¹⁴ A kanama ne alo feje kanaxi,
hali te ko se, xa na mu a ra ye base mu mini a
kui.»

¹⁵ Marigi Ala naxan findixi Isirayila Seniyentɔe
ra, a xa masenyi nan ya:

«Xa wo gbilen n ma, wo fa wo raxara,
n wo rakisima ne.

Xa wo doxo, wo fa wo taxu n na,

n senbe fima ne wo ma.

Kɔnɔ wo mu tin na ra.

¹⁶ Wo naxe, «Ade, muxu tan muxu gima soe nan
fari.»

Awa yire, wo fama gide.

Wo naxe, «Muxu tan muxu gima soe xulunxie
nan fari.»

Awa yire, kɔnɔ wo kerimae xulun wo be.

¹⁷ Wo wulu keren, wo gima ne wo yaxui keren
ya ra.

Xa yaxui suuli na a ra, wo birin wo gima ne,
wo fa lu alo geya wuri keren gbansan tixi naxan
fari.»

18 Kono na kui Alatala na mame tife alako a xa
hinne wo ra.

A fama ne kelide, a kinikini wo ma,
barima Alatala tinxin.
Seewe na mixi be, naxan a xaxili tixi a ra.

19 Siyonikae, wo tan naxee sabatixi Darisalamu,
wo mu yaye raminima sono.

Wo na a xili, a hinema ne wo ra,
a na wo xui me, a wo yaabima ne keren na.

20 Hali wo Marigi a niya wo xa lu fe xoxoxe kui,
wo karamoxee mu e noxunma wo ma sono,
wo fama ne e tode wo yae ra.

21 Wo na siga yirefanyi ma, wo na siga kola ma,
wo fama ne masenyi mede wo xanbi ra naxan a
falama wo be,

«Kira fanyi nan ya, wo xa wo jere a xon ma.»

22 Na kui wo xa kuye naxee yailanxi gbeti nun
xema ra,

wo fama ne nee wolide alo se seniyentaree,
wo fa a fala, «Wo keli be!»

23 Na temui Alatala tunc rafama ne wo xa sansie
ma,

wo xa boxi daxamui gboma ne.

Na temui wo xa xurusee sigama ne e demadonde
fili xungbee ma.

24 Ninge nun sofale naxee xe buxama,
e fama se fanyi nan donde naxan nafalaxi e be.

25 Xuree wuyama ne wo xa geyae fari.

Na temui faxe xungbe nan tima,

yire senbema itexie rabirama ne.

²⁶ Alatala fama ne a xa nama xa maxonee nun
fie rayalande.

Na loxe kike yanbama ne alo soge,
soge xa yanbe fan xun masama ne doxo solofere.

²⁷ Alatala na fafe kelife yire makuye,
a xonoxi a xoroxe ra, a fama ne tuuri belebele
kui.

Te minima ne a kere kui xone xa fe ra.

²⁸ A jengi luxi ne alo banbaranyi naxan tema
han mixi konyi.

A pamanee suxuma ne,
a karafoe sa e ma, a se nde raso e banganyie ra,
a e xanin yire e mu wama sigafe dennaxe.

²⁹ Kono wo tan beeti bama ne na loxe alo sali
temui,

wo bonje seewama ne alo mixi naxee xule fema
sigafe ra Alatala xa geya fari,

Alatala naxan luxi alo fanye Isirayila be.

³⁰ Alatala a xui xaape raminiama ne,
a a senbe masenma ne xone belebele nun te
kasare ra.

A fama ne sesarinyi, galanyi, tune xungbe,
turunnaade, nun balabalanyi ra.

³¹ Alatala xui fama ne Asiriyakae butuxunde,
a e rabira a xa mangeya ra.

³² A na e bonbo wuri xoroxe ra temui naxe,
a xa nama beeti bama ne maxasee nun korae xui
ra.

³³ Te yire bara yailan mange xili ma a rakuya.

A tilin, a igbo.

Yege gbegbe malanxi na te belebele xa fe ra.

Alatala jengi luxi ne alo te jaaxi naxan ganma
a fanyi ra.

31

Misira xa mali

¹ Naxankate na wo be,
wo tan naxee wo yete taxuma Misira ra,
wo tan naxee lama e xa soori ragise wuyaxie ra,
wo tan naxee e xa soe ragimae matoma.

Wo mu Isirayila xa Seniyentoe fenma,
wo mu wama Alatala xa mali xon ma.

² Konon Ala xaxili nan gbo,
a fata jaxankate ragorode mixie ma.

A xui mu kanama.
A kelima jama jaaxi xili ma,
naxee mixi kobie malima.

³ Misirakae mu findixi Ala ra,
adamadie nan tun na e ra.
E xa soee mu findixi xaxili xa ra,
sube nan tun na e ra.
Alatala na keli temui naxe mixie xili ma,
naxan mali tima yo, naxan mali fenma yo,
a e birin halakima ne.

⁴ Alatala xa masenyi nan ya:
«Yete na yirindin a xa sube suxuxi xun ma,
hali xuruse demadonyi gbegee katama ne a
keride,
a mu gaaxuma e xa sonxoe rate ya ra,
a mu kelima na sube xun ma fefe ma.
Alatala Senbema fan goroma ne gere sode Siyoni
geya fari na ki ne.

⁵ Alatala Senbema Darisalamu makantama ne,

alɔ xɔni a gabutenyie italama a yɔrɛ xun ma ki
naxɛ,

a e kanta, a e rakisi, a a ti e xun ma.»

⁶ Isirayilakae, wo xa gbilen Ala ma wo bara wo makuya naxan na. ⁷ Na lɔxɔɛ wo fama nɛ wo xa kuyee rabeɲinde wo naxee yailanxi gbeti nun xɛɛma ra yunubi xa fe ra.

⁸ «Asiriyakae fama nɛ sɔntɔde santidɛgɛma ra, naxan mu fatanxi ɲengi kanyi ra.

E e gima nɛ na ya ra, e xa fonikee xaninma nɛ konyiya kui.

⁹ E xa yire makantaxi birama nɛ gaaxui kui, limaniya bama nɛ e xa sɔɔri mangɛɛ yi ra gere fa tɛmui.»

Alatala xa masenyi nan na ki,

naxan na gere tɛ radɛxɛma Siyoni geya ma Darisalamu kui.

32

Mangɛya tinxinxi

¹ Mangɛ fama nɛ mangɛya rapɛrɛde tinxinyi ra, a xa kuntigie kiiti sama nɛ sɛriyɛ ki ma.

² Kankan luma nɛ alɔ banxi fanyi turunnaade dinma naxan na,

alɔ xure naxee ye xaninma gbengberen yire, alɔ gɛmɛ niini bɔxi ixaraxi ma.

³ Na tɛmui ya naxee se fenma, nee se igbɛma nɛ. Tuli naxee e matima, nee fe mɛma nɛ.

⁴ Xaxilitaree fama nɛ fahaamui sɔtɔde, boboe nɛnyi fama nɛ kelide, nee fa wɔyɛn a fanyi ra.

⁵ Mixi kobi mu xilima kuntigi, mixi tinxintare mu binyɛ sɔtɔma sɔnɔn,

6 barima e mu nɔndi falama, e mu fe fanyi
maɲɔxunma.

A fe seniyenxi bɔte rabama, a wule falama
Alatala xa fe ra,

a kaamɛtɔɛ luma a xa kaamɛ kui,

a tondi ye ma mixi bɛ, ye xɔli na naxan ma.

7 Mixi ɲaaxi wali ki mu fan,

a a mato a misikiine xun nakanama tɔɔɲɛɛ ra
ki naxɛ.

8 Kɔnɔ mixi fanyi tan a matoma nɛ a fe fanyi
rabama ki naxɛ,

a xun nakeli a xa wali fanyi saabui ra,

9 Banna ginɛɛ, wo xa wo tuli mati n xui ra.

Wo tan naxee laxi wo yetɛ ra, wo xa n ma
masenyi ramɛ.

10 Beenun ɲɛ keren xa dangi, wo sɛrɛnma nɛ
gaaxui ra,

wo tan naxee laxi wo yetɛ ra,

barima weni bogie kanama nɛ,

xɛ xabɛ fan mu fanma.

11 Banna ginɛɛ, wo xa wo magoro,

wo tan naxee laxi wo yetɛ ra, wo xa gaaxu.

Wo xa wo xa dugi fanyi masara kaanɛ dugi ra.

12 Wo xa wa wo xa weni bogi nun xɛ kanaxie xa
fe ra.

13 Wo xa wa n ma ɲama xa bɔxi xa fe ra,

naxan bara findi ɲooge nun tunbe yire ra.

Wo xa wa wo xa taaɛ xa fe ra ɲɛlexinyi ɲɔnxi
dennaxɛ.

14 Wo xa yire makantaxi raboloma nɛ,

wo xa taa fanyi findima nɛ wula ra,

sofale nun xuruseɛ dɛ madonma dennaxɛ.

15 A luma na ki ne han Ala a Xaxili Seniyenxi
ragoroma won ma temui naxe keli koore
ma.

Na temui na gbengberenyi findima ne sansi yire
ra,

a gbo ye alo fotonyi.

16 Seriyε rapεrema ne gbengberenyi ma,
tinxinyi fan sabatima ne sansi yire.

17 Tinxinyi xa wali findima bojesa nan na,
a findi xaxilisa nun kantari ra waxati birin.

18 N ma pama luma ne naa bojesa kui, maraxare
kui.

19 Hali fotonyi kana, taa bira,

20 heeri nan luma wo be,

wo tan naxee sansi sima xure de ra,

wo tan naxee tinma wo xa ningee nun wo xa
sofalee xa e de madon.

33

Gbaloe nun kisi

1 Naxankate na i be, i tan naxan gbaloe rabama.
Naxankate na i be, i tan naxan yanfe tima.

I na ge na rabade, i xun fa rakana, yanfe gbilen
i ma.

2 Alatala hinne muxu ra, muxu xaxili tixi i tan
nan na.

I xa muxu senbe xun masa, i xa muxu ratanga fe
xoroxoe ma.

3 Sie e gima ne i xui ya ra,

pamanee yensenma ne i xa gere xui ra.

4 Wo tan sie, mixie fama ne wo xa naafuli suxude,
alo katoe dinma xe ra ki naxe.

⁵ Wo tan Siyonikae, Alatala gbo, a sabatixi koore
nan ma.

A tinxinyi nun nɔndi fima nɛ wo ma.

⁶ A wo bun ti.

A kisi, xaxili fanyi, nun fahaamui ragatama nɛ
wo bɛ,
wo tan naxee gaaxuma a ya ra.

⁷ Wo a mato, palamae nun xɛɛrae na wafe tande.

⁸ Mixi yo mu toma kirae ma sɔnɔn.

Saatɛ bara kana, saatɛ seedee bara yaagi, binyɛ
yo mu na sɔnɔn.

⁹ Bɔxi na sunnunyi nun halaki nan kui.

Liban xa mɛrɛ bara maxara,

Basan nun Karemele fɔtonyi burexɛɛ na yolonfe.

¹⁰ Alatala naxɛ, «Yakɔsi n kelima nɛ fa, wo fa n
matoxo.

¹¹ Wo to natɛ fufafu tongo, wo man fe fufafu nan
sɔtɔma.

Wo jɛngi luxi nɛ alɔ tɛ naxan fama wo gande.

¹² Tɛ dinma nɛ sie ra, e gan alɔ tunbe masegɛxi,
sese mu lu.»

¹³ Wo tan naxee makuya n na, wo xa wo tuli mati
n ma fe rabaxie ra.

Wo tan naxee makɔrɛ n na, wo xa la n sɛnbɛ ra.

¹⁴ Yunubitɔɛ naxee na Siyoni, e bara gaaxu.

Alatala yaxuie bara sɛrɛn fɔlo.

«Nde nɔma lude tɛ kasarati sɛɛti ma?

Nde ratangama tɛ xubentare ma won ya ma?»

¹⁵ Mixi nan a ra naxan jɛrɛma tinxinyi ra,
naxan nɔndi falama, naxan tondima geeni sɔtɔ
ki jaaxi ra,

naxan mu a bɛlɛxɛ italama bupa kobi bɛ,

naxan mu a tuli matima mixi faxafe nate tongoe
ra,

naxan mu a xaxili tima fe jaaxi ra.

16 Na mixi mooli tan sabatima ne geya fari yire
makantaxi kui,
a baloe nun ye soto a fanyi ra.

17 Wo yae mange toma ne a xa tofanyi kui,
wo man fa boxi to naxan xa gboe mu nonna.

18 Wo ratuma ne wo gaaxu ki ma, a falafe ra,
«Na mange na minden? Duuti maxili go? Yire
makantaxi xunmato go?»

19 Wo mu fama na bonsoe yete igboe tode sonon,
naxee xa xui fahaamufe xoxoxo.

20 Siyoni mato, won ma sali rabama dennaxe.

Menni wo Darisalamu toma ne,
taa naxan naxaraxi, jama naxan mu talama e
xonni sonon.

21 Won Marigi Senbema luma ne naa won ya ma
xuree seti ma.

Won yaxuie mu noma tide na xuree ma e xa
kunkuie kui,

22 barima Alatala nan na won ma kiitisa ra,
a seriye yati nan fima won ma.

Alatala nan na won ma Mange ra,
a won natangama fe jaaxi nan ma.

23 Wo tan sie, wo xa luttie bara yonton,
wo xa kunkui wuri mu tixi,
wo xa bela mu gexi italade.

Na kui wo xa naafuli fama ne xaninde,
hali mabenyeie noma na rabade.

24 Siyonika yo mu a falama, «N mu yalanxi.»

E xa yunubie fama ne xafaride.

34

Edon xa kiiti

¹ Wo wo maso, wo tan pamanee, alako wo xa wo tuli mati.

Sie, wo xa wo tuli mati n na a fanyi ra.

Duniya nama birin xa e tuli mati n ma masenyi ra,

² barima Alatala xonoxi pamanee nun e xa soori gaali birin ma.

A fama ne dinde e ra, a e raton.

³ E xa mixi faxaxie mu ragatama.

E binbie boroma ne, e xiri fa te koore ma.

E wuli ifilima ne geyae ma.

⁴ Hali tunbui naxee na koore ma, e birama ne, alo burexee nun xoree birama ki naxe.

Koore walaxe makuntanma ne alo dagi.

⁵ Alatala naxe, «N ma santidegema na ge na wali ra,

a goroma ne Edon nama xili ma,

n fa e sonto kiiti xa fe ra.»

⁶ Wuli na Alatala xa santidegema ma.

A bara ge serexe kon naxabade a ra,

xurusee wuli nun ture na a ma.

Alatala na serexe nde kon naxabafe Bosara,

a na faxe tife a paaxi ra Edon boxi ma.

⁷ Nama sontoma ne, sexee ningee nun tuurae fan faxa,

han boxi yati bara noxo na wuli birin na.

⁸ Alatala xa nate nan na ki,

alako Siyoni gbe xa noxo Edon xa yaxuya xa fe ra.

⁹ Edon xa xuree nun boxi luma ne alo dole, a fa lu gan na.

¹⁰ A mu xubenma koε nun yanyi ra, a tuuri luma ne te ra tun.

Menni findima gbengberenyi yire nan na abadan,

mixi yo mu dangima naa sonon.

¹¹ Xoni nun wulai sube mooli birin luma ne naa. Alatala bara nate tongo menni xa findi gbengberen yire ra.

¹² Menni mangε mu sese toma naa e yamarima rabama naxan xun na, e xa kuntigie yensenma ne feo.

¹³ Menni xa yire makantaxie findima tunbee yire, e xa taεe luma ne alo wulai, wule baree nun xonie luma dennaxe.

¹⁴ Wulai subee mooli birin sabatima naa,

¹⁵ Boximase a xale sama ne naa, a fa e rasege, a e kanta.

Hali yubee sabatima menni ne, e fa die rasege.

¹⁶ Alatala xa sebeli mato a fanyi ra.

Yi sube birin fama ne lude naa, e fa wuya.

Alatala bara na nate tongo, a Xaxili yati fama ne na rakamalide.

¹⁷ A tan nan yati e xa fe matoma, a na boxi itaxun e ra, a fa findi e gbe ra abadan.

35

Ala xa kira

¹ Nelaxinyi xa lu gbengberen yire, seewe xa lu wulai alo sansi fugaxie yire.

² Sansi tofanyie xa lu naa, seewe xui xa ite.

A xa lu alo Liban fotonyi, a xa tofan alo Karemele
geya nun Saron yire.

Won Marigi Alatala xa nore toma ne naa a fanyira.

³ Wo tan naxee bara gaaxu han wo belexe mu se
suxuma, wo xinbi fa seren,
wo senbe xa so.

⁴ Wo a fala mixie be naxee bara gaaxu,
«Wo xa limaniya, hali wo mu gaaxu!
Wo Marigi Ala bara fa wo gbe joxode.

A fama wo rakiside a senbe ra.»

⁵ Na temui, donxuie ya rabooma ne, tulixorie fe
mema ne.

⁶ Mabenyie tunganma ne alo xeli, boboe fan seewe
xui ramanima ne,
barima xuree minima ne gbengberenyi ma.

⁷ Boxi maxaraxi mafindima ne baa ra,
dulonyi minima ne gbengberen yire.

Wulai baree xonyi bara findi ye yire ra.

⁸ Kira mabama naa naxan xili falama, «Kira
Seniyenxi.»

Mixi seniyentare mu dangima menni, fo naxan
lanma a xa dangi na.

Xaxilitaree mu tima na kira xon ma.

⁹ Yetee nun burunyi sube mu toma naa, fo lasiri
mixi.

¹⁰ Alatala naxee xoreyaxi, nee nan gbilenma e
xonyi na kira xon ma.

E soma ne Siyoni seewe ra naxan mu jonma.

E jlexinma ne tun.

Sunnunyi nun toore bama ne e ma abadan.

36

Asiriya mange xa masenyi

¹ Mange Xesekiya xa mangeya ƚe fu nun naani nde ra, Asiriya mange Senaxeribi naxa nɔ Yudaya taa senbemaē ra. ² A to ge na rabade, Asiriya mange naxa a xa soori mange xee Darisalamu mange xɔn ma, kelifa ra Lakisi, a tan nun a xa soori senbemaē. E naxa ti ye yire xungbe fe ma, mixie nu gare soma dennaxe. ³ Xilikiya xa di Eliyakimi, mange xa banxi xunyi, mange xa sebeliti Sebena, nun Asafi xa di Yowa, naxan findixi mange xa keedi ragate ra, nee naxa mini Asiriyakae ralande.

⁴ Asiriya mange rasima singe naxa yi masenyi ti e be, «Wo a fala Xesekiya be, Asiriya mange xungbe yi nan masenxi, «I xaxili tixi munse ra? ⁵ I woyen fufafu nan tun falaxi! I ƚoxo a ma i bara feere nun senbe soto n gerefe ra? I laxi nde ra, naxan a niyama i xa n matandi? ⁶ I i xa lanlanteya saxi Misirakae nan ma fa? E luxi alo wuri ponpoe naxan girama, a fa i soxo i kilonma a ra temui naxe. Misira mange Firawuna na na ki ne mixi birin be, naxee e xaxili tixi a ra. ⁷ Temunde wo n yaabima ne, «Muxu xaxili tixi muxu Marigi Alatala nan na.» Kono n xa a fala wo be Xesekiya bara ge serexebadee kanade geyae fari, a fa a fala Yudayakae nun Darisalamukae be, «Wo Alatala batu Darisalamu xa serexebade gbansan ne.»»

⁸ «Xa i sa noma soe ragi wulu firin sotode i xa nama ya ma, n marigi Asiriya mange soe fima ne i ma, e naxee ragima. ⁹ Hali i i xaxili ti Misirakae

ra, soe ragie nun gisee xa fe ra, i senbe xurun n ma mange xa mixi xuri di nde nofe ra. ¹⁰ Bafe na ra, wo Marigi Alatala xa mu waxi n xa be gere? Alatala nan a falaxi n be, <Siga, i na boxi kana.>»

¹¹ Na temui Eliyakimi, Sebena, nun Yowa naxa a fala Asiriya mange rasima be, «Yandi, i xa woyen muxu be Arami xui ra, muxu tan i xa konyie na xui fahaamuma. I naxa woyen muxu be Yuda xui ra jama ya xori naxan na tete fari ma.» ¹² Konɔ Asiriya mange rasima naxa e yaabi, «N marigi n xeeɔi yi masenyi falade i xa mange nun i tan nan gbansan be? N mu woyenfe yi mixie fan xa be, naxee doxoɔi tete fari yi ki, naxee fama e yete xa gbi fuxi donde nun e yete xoli minde nun wo tan na?»

¹³ Mange rasima naxa keli, a a fala a xui itexi ra Yudaya xui ra, a naxe, «Wo wo tuli mati Asiriya mange xungbe xa masenyi ra, ¹⁴ <Wo naxa tin Xesekiya xa wo madaxu, barima a mu fata wo ratangade n belexe i! ¹⁵ Wo naxa tin a xa wo madaxu wo xaxili tife Alatala ra, a falafe ra, «Alatala muxu rakisima ne, yi taa mu luma Asiriyakae xa mange sagoe.» ¹⁶ Wo naxa wo tuli mati Xesekiya ra de! Asiriya mange yi nan falaxi, «Xa wo tin lude n ma yaamari bun ma, kankan fama ne a xa xee bogisee donde, kankan a xa kolonyi ye min, ¹⁷ han n sa fama wo xaninde boxi nde ma temui naxe, naxan luxi alo wo xa boxi, mengi nun weni fanyi, taami nun weni xee na dennaxe.» ¹⁸ Wo naxa wo tuli mati Xesekiya ra, naxan wama wo madaxufe a falafe ra, «Marigi Alatala won nakisima ne.» Si gbeteɛ xa alae no ne e xa mixie bade Asiriya

mange belexe i? ¹⁹ Xamata nun Arapadi xa alae go? Sefarawayimi, Hena nun Iwa xa alae go? Nee bara Samari ba n belexe i? ²⁰ Namanee birin xa alae ya ma, ala mundun a xa mixie rakisixi n belexe i? Alatala tan noma Darisalamu ratangade n ma?»

²¹ Nama naxa dundu, e mu a yaabi, barima mange a fala ne, «Wo naxa a yaabi de.» ²² Xilikiya xa di Eliyakimi, mange xa banxi xunyi, Sebena sebeliti, nun Asafi xa di Yowa keedi ragate, nee naxa siga mange Xesekiya yire e xa sosee ibooxi ra e ma sunnunyi kui, e fa Asiriya mange rasima xa masenyi dentegge a be.

37

Mange Xesekiya marasi fenfe Annabi Esayi ra

¹ Mange Xesekiya to na fe me, a naxa a xa donma iboo a ma, a beki dugi ragoro a ma sunnunyi kui, a fa siga Alatala xa banxi kui. ² A naxa a xa banxi xunyi Eliyakimi, a xa sebeliti Sebena, nun serexedube forie xee Amosu xa di Annabi Esayi xon, beki dugi ragoroxi e ma. ³ E naxa a fala a be, Xesekiya yi nan falaxi, «To findixi sunnunyi, jaxankate, nun boje mapaxu loxe nan na. A luxi alo die bari temui bara a li, kono senbe mu na sonon e xa bari. ⁴ I Marigi Alatala na Asiriya mange xa xera xa masenyi me Ala jipe rasotofe ra, temunde a a jaxankatama ne a xa na woyenyie ma. I xa Ala maxandi alako won ma mixi donxose naxa faxesa.»

⁵ Mange Xesekiya xa mixie naxa siga Annabi Esayi yire. ⁶ Esayi naxa a masen e be, «Wo a

fala wo xa mange be, Alatala yi masenyi nan tixi, <I naxa gaaxu Asiriya mange xa xerae xa marasotoe xa fe ra, a naxee falaxi n be. ⁷ N fama a xaxili mafindide xibaarui nde ra, a fa gbilen a xonyi. N a faxama santidegema ra menni ne.>»

⁸ Mange xa xera to gbilen Asiriya mange yire, a naxa a li a xa mange nu bara keli Lakisi, a nu na Libina gerefe. ⁹ Na temui Asiriya mange naxa a kolon a Kusi mange Tirihaka na fafe a gerefe. Na kui a man naxa xerae xee Xesekiya ma, a falafe ra, ¹⁰ «Wo a fala Yudaya mange Xesekiya be, <I xa ala, i laxi naxan na, na naxa i madaxu de a falafe ra, «Darisalamu mu luma Asiriya mange belexe i.» ¹¹ I a kolon a fanyi ra Asiriya mangee naxan nabaxi pamanee birin na. E e sonto ne a naaxi ra. I tan fa fama i bade n yi ra di? ¹² N benbae si naxee bonbo, e xa alae e ratanga ne, alɔ Gosan, Xarani, Resefa, nun Eden bonsɔe naxee na Teli Asari? ¹³ Xamata mange, Arapadi mange, Sefarawayimi mange, Hena mange, nun Iwa mange na minden?>»

¹⁴ Xesekiya naxa bataaxe rasuxu xerae yi ra, a naxa a xaran. Na dangi xanbi, a naxa te Alatala xa banxi, a a itala Alatala ya i. ¹⁵ Xesekiya naxa Alatala maxandi, a naxe, ¹⁶ «Isirayila Marigi Alatala, naxan magoroxi malekee tagi, i tan nan na dunija birin Marigi ra, i tan nan koore nun boxi daaxi. ¹⁷ Alatala, i i tuli mati a fanyi ra, i xa Senaxeribi xa masenyi rame, naxan a xa mixi xeexi Ala Nijne rasotode. ¹⁸ Alatala, nondi na a ra, Asiriya mangee bara si birin sonto, a e xa fe xun nakana. ¹⁹ E naxa nee xa alae woli te i, e e kana. A nondi ki ma, na kuyee mu findixi

Ala ra, barima ibunadama nan nee yailanxi wuri nun gema ra. ²⁰ Yandi, muxu Marigi Alatala, i xa muxu ratanga Senaxeribi ma, alako duniɓa birin xa a kolon, a i tan nan keren na Ala ra.»

²¹ Awa, Amosu xa di Annabi Esayi naxa xεera xεε mangε Xesekiya ma, a naxε, «Isirayila Marigi Alatala yi nan masenxi, <N bara i xa maxandi suxu i naxan tixi Asiriya mangε Senaxeribi xa fe ra. ²² Alatala xa masenyi nan ya a xili ma, Siyoni taa fama nε yode i ma, Darisalamu tofanyi fa i maberede.

²³ I nde konbixi, i nde maberexi?

I sɔnxɔxi nde ma?

I bara i yetε igbo Isirayila Seniyentɔε ma.

²⁴ I xa xεeraε bara Marigi rasɔɔ.

I bara a fala, «N tan bara te han Liban geyae fari n ma gisee kui.

N sɛdiri wuri itexie fɔn,

n sipirε wuri tofanyie sεge fɔtonyi dεɓexi kui.

²⁵ N tigie ge ɓamanεε ma, n e ye min.

N Nili xure senkinεε birin xɔrima nε n sanyie ra.»»»

²⁶ Alatala naxε, «I mu a mεxi ba,

n bara yi fee nate nu a rakuya,

kafi n i daa tεmui?

N fa na e rabafe nε.

I tan findixi taa senbεmaε sɔntɔma nan tun na,

²⁷ na taa mixie senbε mu na e xa ti wo kanke.

Gaaxui nun yaagi nan tun e sɔtɔma.

E luma nε alɔ ɓooge xare, alɔ sexε naxan na banxi kɔn na,

alɔ mεngi bili naxan xarama beenun a xa bogi.

28 Kɔnɔ n i dɔxɔ temui, i mini temui sigafe ra gere sode, i fa temui, n na birin kolon.

I man na n matandi, n na fan kolon.

29 I to bara n matandi na ki, i i yete igbo n ma, n na n ma xurunde gbakuma ne i jɔe ra, n na n ma karafoe soti i de kui, n i ragbilen i kelide.»

30 Alatala naxe, «Xesekiya, tonxuma nan ya i be: Toofare wo sansi xori yolonxi nan donma.

Tamuna wo sansi bali nan donma.

Kɔnɔ tamuna boore, wo sansie nan donma wo naxee sima wo e xaba, wo weni min naxan kelima weni bilie ma, wo naxee sima.

31 Yuda bɔnsɔee naxee kisima, nee luma ne alɔ wuri bili naxan sanke na bɔxi bun ma, a fa a bogi ramini.

32 Barima mixi ndee ratangama ne faxe ma Darisalamu, Siyoni mixi ndee kisima ne.

Alatala Senbema a mafurama ne na birin nabade.»

33 Na kui, Alatala yi masenyi nan tixi Asiriya mangɛ xa fe ra,

«A mu soma yi taa kui, a mu xali yo wolima be,

a mu tima wo kanke a xa wure lefa ra,

a mu bende matema tunganfe ra wo xa tete ra.

34 A gbilenma a fa kira nan na,

a mu soma yi taa kui!

Alatala xa masenyi nan na ki.

35 N yi taa makantama ne,

n a rakisima ne n xili nun n ma konyi Dawuda xa fe ra.»

³⁶ Na koe ra Alatala xa maleke naxa mini, a sa Asiriyaka wulu keme tongo solomasaxan nun suuli faxes. A donxoe to keli geesege, e naxa na furee to e ya ma. ³⁷ Na kui, Asiriya mange Senaxeribi naxa gbilen a xonyi Ninewe.

³⁸ Loxoe nde, a to nu na salife a xa ala Nisiri xa banxi kui, Adarameleki nun Sareseri naxa a faxes santidegema ra, e e gi Ararati boxi ma. Esarixadoni naxa ti mange ra a baba Senaxeribi joxoe ra.

38

Xesekiya xa yalanyi

¹ Na loxoe mange Xesekiya naxa fura a paaxi ra. A gbe mu nu luxi a xa faxes. Amosu xa di Annabi Esayi naxa siga a yire, a a fala a be, Alatala yi nan masenxi, «I xa yaamarie fi i xa mixie ma, barima i na faxafe ne yi ki, i mu kisima yi fure ma.» ² Xesekiya naxa a yatagi mafindi banxi xale ma, a Alatala maxandi, a naxe, ³ «Alatala, yandi hinne n na, i a kolon n nan jerexi ne kira tinxixi nan xon ma n ma dunjeigiri kui n boje fiixe ra. N mu i matandi, n mu gbilen i waxonfe foxo ra.» Xesekiya naxa wa ki fanyi ra.

⁴ Annabi Esayi mu nu gexi minide mange banxi tete kui, Alatala man naxa a masen a be, a naxe, ⁵ «Gbilen i xa sa a fala n ma jama yarerati Xesekiya be, i benba Dawuda Marigi Alatala yi nan masenxi, «N bara i xa maxandi me, n bara i yaye to. N i yalanma ne, a xi saxan nde. N je

fu nun suuli sama ne i xa simaya xun ma. ⁶ N i tan nun yi taa ratangama ne Asiriya mange ma. N yi taa makantama ne n ma konyi Dawuda xa fe ra.»»

⁷ Annabi Esayi naxa a yaabi, «Yi nan findima Alatala xa tɔnxuma ra i be, alako i xa a kolon a Alatala a xa masenyi rakamalima ne. ⁸ Ala naxe, <N a niyama ne soge niini xa gbilen a xanbi xanbi ma doxo fu Axasi tede ma.»» Na temui, soge niini naxa magbilen a xanbi xanbi ma doxo fu a goroxi ki naxe.

⁹ Yudaya mange Xesekiya xa beeti nan ya, a naxan sebexi a to yalan a xa fure ma:

¹⁰ N nu a fala ne nu,
«A lanma n xa laaxira yi waxati fanyi n ma
dunijɛigiri kui?

N ma simaya xa dunke na ki?»

¹¹ N man nu a fala ne nu,
«N mu Alatala toma yi dunija ma sɔnɔn,
n man mu ibunadama yo toma fa naxan sabatixi
yi bende fupi fari.

¹² N ma lingira bara tongo n xun,
alo xuruse kante xa leele italama ki naxe.
N ma simaya na mafilinfe alo mabɔe xa gese.
Mabɔe na ge gese soxode, a donxɔe naxan luxi, a
na xaba.

Alatala, i tan fan, beenun nunmare xa so, i bara
n ma simaya rapɔn.

¹³ N naxa mame ti han geesege,
kɔnɔ i bara n xorie igira alo yete a rabama ki
naxe.

Beenun kɔe xa so, i bara dan ti n ma simaya ma.

¹⁴ N nu n xui xurudi raminima ne alo debelin
xɔni,

n nu wama ne alo ganbe sunnunxi.
 N nu n ya rate koore ma, n nu fa a fala,
 <N Marigi n na tɔɔɔɔfe, i xa n mali.>»

¹⁵ «N noma na tagi rabade di?
 A tan yati bara n yaabi, a fa n ma duba suxu.
 Na kui n fama n jereɔe yeɔe magore nan kui n
 ma simaya birin na.
¹⁶ N Marigi, ibunadama kisima na ki ne.
 N jengife to na nan ma.»

«I tan bara n ma yalanyi ragbilen n ma, n xa kisi.
¹⁷ I bara n mali na tɔɔɔɔe kui.
 I xa xanunteya bara n natanga faxe ma,
 i bara n ma yunubie birin woli i kobe ra.
¹⁸ I a kolon a n ma gaburi mu findima matɔɔɔɔe
 ra i be,
 saya mu i matɔɔɔɔma,
 faxes mixie fan mu i tantuma beɔti ra.
 Naxee goroma gaburi kui,
 nee xaxili mu tixi i xa hinne ra sɔɔɔɔn.
¹⁹ Mixi jije nan i matɔɔɔɔma, alo n na i matɔɔɔɔfe
 ki naxe to loɔɔɔɔe.
 Babae masenyi tima e xa die be i xa hinne xa fe
 ra.»

²⁰ Alatala bara n nakisi.
 Won xa beɔti ba a be kɔrae ra a xa hoɔɔɔɔmbanxi
 kui.
 Won xa lu na raba ra won ma simaya birin na.

²¹ Annabi Esayi nu bara a fala, a e xa fa xɔɔɔɔe
 bogi yailan, e a fatu mange Xesekiya xa fi ma,
 alako a xa yalan. ²² Xesekiya nu bara a yaabi,

«Tɔnxuma mundun a niyama n xa a kolon n man nɔma tede Alatala xa hɔrɔmɔbanxi?»

39

Xesekiya Babilɔn mange xa xɛrae rasɛnɛfe

¹ Na tɛmɛi Babilɔn mange Merodaki Baladan naxa bataaxɛ nun buɲa rasanba Xesekiya ma, barima a nu bara Xesekiya furafe nun a yalanfe mɛ. ² Xesekiya naxa na xɛrae rasɛnɛ, a a xa naafuli birin masen e bɛ, alɔ gbɛti, xɛɛma, surayi, labundɛ nun ture xiri ɲɔxunmɛ, a xa geresose ragatade nun a xa bannaya birin na dɛnnaxɛ. Sese mu lu, Xesekiya mu naxan masen e bɛ a xa banxi nun a xa bɔxi kui. ³ Na dangi xanbi, Annabi Esayi naxa fa Xesekiya yire, a a maxɔrin, «Na mixie munse falaxi i bɛ? E kelixi minden?» Xesekiya naxa a yaabi, «E kelixi bɔxi makuye nde nɛ, dɛnnaxɛ xili Babilɔn.» ⁴ Esayi man naxa a maxɔrin, «E munse matoxi i xa banxi kui?» Xesekiya naxa a yaabi, «Se naxan birin na n ma banxi kui. Sese mu luxi n xɔnyi n mu naxan masenxi e bɛ.»

⁵ Na kui, Annabi Esayi naxa a fala Xesekiya bɛ, «I tuli mati Alatala xa masenyi ra, ⁶ <Lɔxɔɛ na fafe, yi mixie fama nɛ i harige birin xaninde Babilɔn, i benbae naxan luxi i yi ra. Alatala xa masenyi nan na ki. ⁷ E fama nɛ i xa die suxude, i naxee barixi, e e bana Babilɔn mange bɛ.» ⁸ Xesekiya naxa a fala Esayi bɛ, «Alatala xa masenyi i naxan tixi, a fan.» A na fala nɛ barima a naxɛ, «Bɔɲɛsa nun kantari tan luma nɛ be, n ma simaya birin kui.»

40

Ala a xa nama xunsarafe

¹ Ala xa masenyi nan ya:

«Wo xa n ma nama madundu e xa tɔɔrɛ kui.

² Wo xa a fala Darisalamu bɛ a a xa jaxankatɛ
bara jɔn,

a xa yunubie sare bara gɛ fide,

a Alatala bara na ragbilen a ma han dɔxɔ firin.»

³ Mixi nde na a xui raminife gbengberen yire a
falafe ra,

«Wo xa kira yailan Alatala bɛ,
wo sankira matinxin wo Marigi ya ra.

⁴ Gulunba xa ite, geya xa igoro,

kira naaxi xa yailan a fanyi ra.

⁵ Alatala xa nɔrɛ makenenma nɛ daali birin ya
xɔri.»

Alatala xa masenyi yati nan na ki.

⁶ Mixi nde bara a fala n bɛ, «I xui rate.»

N bara a yaabi, «N xa munse fala?»

A naxɛ, «Adama xa nɔrɛ luxi nɛ alɔ sansie.

⁷ E lisima nɛ, Alatala xa foye e fuge kana.

Adamadie maniyaxi sansie nan na.

⁸ Sansie xarama nɛ, e fuge kana,

kɔnɔ Alatala tan xa masenyi mu kanama
abadan.»

⁹ Siyoni, i xa te geya itexi nde fari.

Darisalamu, i xa i xui ite senbɛ ra limaniya kui.

A fala Yudaya taaɛ bɛ, «Wo Marigi Ala na be.»

¹⁰ Marigi Alatala na fafe senbɛ ra, nɔɛ xanxi a
bɛlɛxɛ i.

Xunnakeli na a be.

¹¹ A meenima ne a xa xurusee ma,
a a xa yexe yoree tongoma ne, a e sa a kanke ma,
a e ngae ragbengben.

¹² Nde baa ye maniyaxi a belexe kui?

Nde koore walaxe maniyaxi?

Nde dunija bendε maniyaxi?

Nde geyae doxoxi sikeeli ra?

¹³ Nde Alatala Xaxili kolon?

Nde noma marasi fide a ma?

¹⁴ Nde a yamarima? Nde a matinkanma?

Nde fe kolonyi masenma a be?

Nde a masenma a be se yailanma ki naxe?

¹⁵ Namanεe luxi ne a be alo se xunxurie.

A e rakelima ne a fanyi ra.

¹⁶ Liban sube birin nalanxi mu serεxe gan daaxi
lima naxan daxa a be,

Liban fotonyi belebele mu yege lima a xa serεxe
ganfe ra.

¹⁷ Sese mu jamanεe ra a ya i, e findixi a be fe
fufafu nan na.

¹⁸ Wo wama Ala maniyafe nde ra?

Wo a misaalima munse ra?

¹⁹ Yirawali kuye nan masolima,

xabui xεema radin a ma,

a fa gbeti yolonxonyie yailan a kuye gbakuma
naxan na.

²⁰ Setaree wuri nde nan fenma naxan mu
kanama mafuren mafuren,

a mixi fen naxan fata a masolide alako a naxa
bira.

21 Wo mu a kolon? Wo mu na fe mexi kabi temui xonkuye?

Wo mu na fahaamuxi kabi dunija daa temui?

22 A tan nan sabatixi dunija birin xun ma.

Dunija mixie luxi ne a be alo katoee.

A tan koore walaxe italaxi ne alo dugi naxan sama leele ma.

23 A tan nan mangxe xun nakanama, a mixi xungbee xa fe magoro.

24 E luxi ne alo sansi naxan si to,

konon beenu e xa mo, a fa wuyenyi radin e ma naxan e xarama gben.

Na temui foye xungbe e xaninma ne alo sexe xare.

25 Ala Seniyentoe xa masenyi nan ya:

«Wo n tan Ala maniyama nde ra?

N misaalixi nde be?

26 Wo wo yae rakeli koore ma.

Nde na se yanbaxie daaxi?

Ala nan e yamarima, a e xilie kolon.

A senbe xa saabui ra, sese mu luxi e ma.»

27 «Na kui, wo tan n ma nama,

naxan fatanxi Yaxuba ra, naxan findixi Isirayila ra,

munfe ra wo a falama,

<Alatala mu fe toxi naxan doxoxi muxu ma.

Muxu Marigi Alatala mu wama muxu gbe joxofe.>

28 Wo mu a kolon? Wo mu na fe mexi?

Alatala findixi Ala nan na kabi abadan,

a dunija yati nan daaxi a fole ra.

A mu taganma, danyi mu na a xaxili ma.

29 A senbe fima ne mixi taganxi ma,
 a limaniya fi senbetaree ma.
 30 Hali dimedie e taganma, segetalae birama,
 31 kononaxee e xaxili tima Alatala ra,
 nee senbe neene sotoma ne, e fa tungan alo segee.
 E e jere, e e gi, e mu taganma fefe ma.»

41

Ala nan na Isirayila xa mali ra

1 «Namanee, wo wo sabari.
 Si yensenxie, wo limaniya,
 wo xa wo maso n ma kiiti yire ra.»

2 «Nde mixi tixi kira xon ma keli sogetede,
 wo xa kiiti sama naxan xili ra?
 Nde pamanee saxi a sagoe, a mangee xa fe igoro
 a be?
 A xa santidegema e xun nakanama ne, a xa xali
 e rayensen ye.

3 A e kerima ne senbe ra, a man siga yire gbete
 na rabade.

4 Nde na fee ragirixi a xa yaamari ra kabi dunija
 folo?
 N tan Alatala, naxan na fe folo nun fe raponyi ra,
 n tan bara na mooli birin nagiri.»

5 «Namanee gaaxuma ne na birin ya ra,
 sie seren gaaxui ra dunija birin.

6 E limaniya fima e bore ma, a falafe ra, <Wo wo
 senbe so!>

7 Yirawalie e bore malima alako xema xa sa
 kuye ma.
 E naxe, <A fan na ki ne.>

E kuye banbanma lantumae ra alako a naxa fa bira.»

⁸ «Kɔnɔ wo tan Isirayila findixi n ma konyi nan na.

N wo tan Yaxuba bɔnsɔɛ nan sugandixi, naxan fatanxi n xanuntenyi Iburahima bɔnsɔɛ.

⁹ N wo tongoxi dunija tunxunye nan na, a falafe ra,

⟨N ma konyi sugandixie nan wo ra, n mu mema naxee ra.⟩

¹⁰ Wo naxa gaaxu, barima n na wo fɔxɔ ra.

Wo naxa kɔntɔfli, barima n tan nan na wo Marigi Ala ra.

N senbe fima wo ma n belexe tinxixi nan na.»

¹¹ «Naxee birin wo maberefe, e fama yaagi nan tun sɔtɔde.

Naxee wo fenfe gere ra, e halakima nɛ, e jɔn.

¹² Wo na wo yaxuie fen, wo mu fama e tode, barima e lɔɛma nɛ.

Naxee wo fenma gere ra, nee jɔnma nɛ.

¹³ Na rabama nɛ barima n tan nan na wo Marigi Alatala ra,

naxan wo belexe rasuxu,

a a fala, ⟨Wo naxa gaaxu, n fafe wo malide.⟩

¹⁴ Yaxuba bɔnsɔɛ, wo naxa gaaxu.

Isirayila, wo wo senbe so.

Hali wo findixi mixi xunxurie nan na alɔ kuli di, n tan naxan lanxi wo Rakisima ma, naxan findixi wo xa Seniyentɔɛ ra,

n tan yete yati fama nɛ wo malide.

N xui nan na ki.»

15 «N a niyama ne wo xa senbe magaauxi soto
wo yaxuie ya ra.

Wo luma ne alo wure wali se naxan geyae
rabooma, a e findi xube ra.

16 Wo yaxuie rayensenma ne
alo xe sa naxee maale bonbo, foye fa maale lagi
xanin.

Wo seewama ne Alatala ra,
wo Isirayila xa Seniyentoe tantuma ne.»

17 «Misikiinee nun setaree ye fenma, konso e mu
a toma.

E nenyi xarama ye xoli ra.

Konso n tan Alatala, n e xa maxandi tongoma ne.

N tan Isirayila Marigi Ala, n mu neemuma e ma.

18 N xuree rabooma ne geya maxaraxie ma,
n dulonyi raminima ma gulunbae kui.

N gbengberenyi mafindima ne ye yire ra.

19 N sediri, kasiya, miriti, nun oliwi wuri bilie
sima ne gbengberenyi ma.

N sipire, orimi, nun buyisi sansi bilie si wula i,

20 alako pama xa na to, e fa fahaamui soto,
a na birin findixi Isirayila xa Seniyentoe Alatala
senbe wali nan na.»

21 Alatala naxe, «Wo fa, wo wo xa marakorosi
masen n be.

Wo xa na birin tagi raba a fanyi ra Yaxuba Marigi
be.

22 Wo xa fa wo xa kuyee ra alako e xa a fala muxu
be fe naxee fama rabade.

Fe naxee singe rabaxi, e xa e raba ki fala muxu
be,

alako muxu xa xaxili soto na kui.

E xa a fala muxu be fe naxan fama rabade,
 23 alako muxu xa a kolon a e findixi alae nan na.
 E xa fe nde raba, a na findi fefe yo ra,
 naxan noma muxu de ixarade, muxu xa gaaxu e
 ya ra.

24 Wo tan kuyee, <Wo mu noma na sese ra, wo
 tide yo mu na.

Mixi naxan wo batuma, na mixi findixi mixi
 xonxi nan na.»»

25 «N bara mixi nde rakeli koola mabiri,
 a fama n xili ra kelife sogetede mabiri.
 A mangee iboronma ne alo feje rafale bende
 iboronma ki naxe.

26 Nde na fe masenxi kabi a fale, alako muxu xa
 na kolon beenun a xa raba?
 Nde na falaxi, alako muxu xa a kolon nondi fale
 nan a ra?

Kuye yo mu na fe masen.

Kuye yo mu na xibaarui fi.

Kuye yo mu e xui ite.

27 N tan nan na singe masen Siyoni be,
 <Yi nan fama rabade.>

N tan xera nan xee Darisalamu.

28 N naxan toma yi kuyee tagi,
 keren mu na naxan noma masenyi nde tide,
 naxan noma n ma maxorinyie yaabide.

29 Wo xa e mato: Kuye fufafu nan e ra!

E wali foxi yo mu na!

Sese mu na yi kuyee ra!»

42

Alatala xa Konyi Sugandixi

¹ N ma Konyi Sugandixi nan yi ki, n ɲɔɔ saxi
 naxan xɔn ma,
 n naxan xanuma n nii birin na.
 N bara n Xaxili ragoro a ma.

A tinxinyi masenma ne ɲamanɛɛ bɛ,

² kɔnɔ a mu xaarɛma e ma, a mu sɔnxɔɛ ratema
 e ma,

a mu a yetɛ igboma.

³ A mu kale kuntinxi igirama, a mu lanpui dɛɛɛ
 xuri raxubenma.

A kiiti sama a seriye ki nan ma.

⁴ A mu dagalanma, a mu birama,

han a ge tinxinyi rasabatide dunɲa ma.

Namanɛɛ xaxili tima a xa yaamari tinxinxi nan
 na.

⁵ Alatala Nɔndi Kanyi xa masenyi nan ya,

Ala naxan koore daa, a a walaxɛ itala,

naxan bɔxi daa, a nun se birin naxan toma naa,

naxan ɲengi fixi dunɲa mixie ma, alako e xa
 dunɲa igiri.

⁶ «N tan Alatala nan na,

naxan i xɛɛxi, naxan i makantaxi,

naxan a niya i xa findi saatɛ saabui ra
 ibunadama bɛ,

naxan a niya i xa findi naiyalanyi ra ɲamanɛɛ
 bɛ,

⁷ alako i xa dɔnxuie ya rabɔɔ, i xa geelimanie
 ramini geeli,

i xa mixie xɔrɛya naxee na dimi kui.»

⁸ «Alatala nan n na, n xili nan na ki.

N mu wama n firin nde xɔn,

n mu tinma n ma matɔxɔɛ xa fi kuyee ma.

9 N ma masenyi singee bara rakamali,
 n man fe nεεε masenma nε wo be naxan fama
 rakamalide.
 N nee xa fe rakolon wo ra beenu e xa raba.»

10 «Wo xa beeti nεεε ba Alatala be,
 wo a matoxo sa keli dunija baanyi ra,
 wo tan naxee biyaasima baa xun ma,
 wo tan naxee baloma baa kui,
 wo tan naxee sabatixi pamanεe kui.

11 Gbengberenyi nun taee xa e xui ite,
 Kedarikae sabatixi dennaxe.
 Selakae xa e σεεε xui ite geyae fari.

12 E xa Alatala matoxo alo a lan a xa matoxo ki
 naxe.

Namanε birin xa a matoxo.

13 Alatala minima nε alo jalama,
 a boje te gere xa fe ra, a gereso xui ramini senbe
 ra.»

14 «Kabi a rakuya n sabarixi, n dunduxi, n nan n
 yete suxuxi.

Kono yakosi n nan n xui raminita alo gine
 naxan di barife.

15 N sansie ralisima nε geyae fari,
 geya findi gbengberenyi ra.

N xuree mafindima nε xare ra,
 n ye yiree xori.

16 N donxuiε rapεrema nε kira nde ra, e mu
 naxan kolon,

n dimi findi e be naiyalanyi ra,
 n boxi magexi findi boxi saxi ra e jεrema
 dennaxe.

N na nan yati rabama e be, n mu e rabεjinma.

17 Naxee e xaxili tixi kuyee ra,

e gbilenma ne yaagi kui.
 Na kuyee yailanxi wure raxunuxi nan tun na,
 kɔnɔ na mixie a falama e be, <Wo findixi won ma
 alae nan na.>»

18 «Tulixɔrie, wo wo tuli mati.

Dɔnxuie, wo wo ya ti n na.

19 Nde dɔnxuxi, xa n ma konyi xa mu a ra?

Nde tuli xɔrixɪ, xa n n ma xɛera xa mu a ra?

Nde dɔnxuxi, xa n ma konyi bɔɲe saxi xa mu a
 ra?

20 Wo bara fe gbege to, kɔnɔ wo mu wo ɲɔɔ
 saxi e xɔn ma.

E bara e tuli mati, kɔnɔ e mu fefe fahaamuxi.

21 Tinxinyi to rafan Alatala ma,

a bara wa a xa sɛriyɛ binyafe, ɲama xa a kolon.

22 Kɔnɔ yi ɲama xun bara rakana,

e suxuxi yili nun geeli nan kui.

E yaxuie bara e xanin, mixi yo mu na naxan e
 rakisima,

mixi yo mu na naxan maxandi tima e be e xa
 gbilen.»

23 Nde a tuli matima na fee ra wo ya ma?

Nde a ɲɔɔ sama na fee xɔn ma tɛmɛi naxan sa
 fama?

24 Nde Yaxuba soxi muɲɛti yi ra?

Nde Isirayila soxi kasaratie yi ra?

Alatala xa mu a ra, won yunubi rabaxi naxan na?

E mu waxi ɲɛɛfe a xa kira xa xɔn ma,

e man mu e tuli matixi a xa sɛriyɛ xa ra.

25 Na kui a naxa a xa xɔnɛ dusu Isirayila xun na,
 a niya gere xa e xun nakana.

Na tɛ bara dɛɛe e rabilinyi,

kono e mu e noxo saxi na xon ma.

43

Isirayila Rakisima kerenyi

- ¹ Alatala xa masenyi nan ya,
naxan Yaxuba daaxi,
naxan Isirayila yailanxi bendε ra:
«Hali wo mu gaaxu, barima n bara wo xun sara,
n bara wo xili wo xili ra, barima n gbe nan wo
ra.
- ² Wo na baa igiri, won birin nan a ra.
Wo na xure igiri, a mu wo xaninma.
Wo na dangi te xora, a mu wo ganma, a mu wo
toroma,
- ³ barima n tan Alatala nan na wo Marigi Ala ra,
Isirayila xa Seniyentε, wo Rakisima.
N Misira nan fixi i xunsare ra,
n Etiyopi nun Seba fixi wo noxoε nan na.
- ⁴ Wo tide to gbo n be n ma xanunteya xa fe ra,
n mixie nan bama wo noxoε ra, n nama fi wo nii
rakisife ra.
- ⁵ Wo naxa gaaxu, n na wo foxo ra.
N fama ne wo bonsε ra, kelife sogetede nun
sogegorode mabiri,
- ⁶ n fama wo xilide kelife yirefanyi nun koola ma.
<Wo fa n ma die ra, kelife yire makuye,
- ⁷ e birin naxee xilixi n xili ra,
n naxan daaxi n ma nore xa fe ra.>
- ⁸ Namae xa fa naxee ya na kono e mu se toma,
e tuli na kono e mu fe mema.
- ⁹ Namae nun sie xa e malan.
Nde na e ya ma naxan nu bara yi fe masen won
be beenu a xa raba?
E xa seedee ramini, naxee noma a fe rafixede,

alako booree xa a kolon a nɔndi na a ra.»

¹⁰ Alatala xa masenyi nan ya,
«Wo tan nan na n ma seedee ra, n ma konyi
sugandixi,
alako wo xa n kolon, wo xa la n na.
Ala yo mu nu na n ya ra, Ala yo mu fama n xanbi
ra.

¹¹ N tan keren nan na Alatala ra.
Mixi rakisima yo mu na bafe n tan na.

¹² N tan nan nɔndi masenxi, n tan nan wo
rakisixi,
n tan nan fe nɛɛnɛ masenma wo bɛ.
Ala xɔɲɛ nde xa mu n na wo tagi.
Wo tan nan na n ma seedee ra a n keren nan na
Ala ra.

¹³ Kabi folo folɛ n tan nan Ala ra.
Mixi yo mu nɔma mixi bade n belexɛ,
mixi yo mu nɔma n ma fe rabaxi masarade.»

¹⁴ Alatala xa masenyi nan ya,
Ala naxan wo xun sara,
Ala naxan findixi Isirayila xa Seniyentɔɛ ra.
A naxɛ, «N yaamari fima nɛ Babilɔn geelimanie
xa fa e xa kunkuie kui,
e nu laxi naxee ra.

¹⁵ Alatala na n tan nan na, wo xa Seniyentɔɛ,
naxan Isirayila daa, naxan findixi wo xa mangɛ
ra.»

¹⁶ Alatala xa masenyi nan ya, Ala naxan kira bɔɔ
baa tagi,
naxan dangide ramini mɔrɔnyie xɔɔra,

¹⁷ naxan a niya sɔɔri ragi see nun soe ragie xa
kata dangide mɛnni,

e fa lu baa xɔɔra abadan, e mu te.
Na soori gali xubenxi ne alo lanpui xubenma ki
naxɛ.

18 «Wo naxa wo maɲɔxun fe singee ma,
wo fe forie lu na.

19 Wo mu a toxi, n na fe neɛneɛ rabafe?
Wo mu geɣi na kolonde?

N na kira nde boofe gbengberenyi ma,
n na xuree raminiye yire maxaraxi ma.

20 Burunyi daalise n matɔxoma,
alo wulai bare nun xundi, barima n ye raminiya
gbengberenyi ma,

n xure xungbee raboo yire maxaraxi ma,
alako n ma jama sugandixi xa ye min,

21 alako n jama naxan daaxi a xa n matɔxo.»

22 «Yaxuba, wo mu maxandi tima n xili ra.
Isirayila, wo mu fefe rabafe birafe ra n foxo ra.

23 Wo mu tin yeɣeɛe bade seɣeɣe ra n be,
wo mu tin n binyade seɣeɣe ra.

N mu kote doxoɣi wo xun ma sansi seɣeɣe ra,
n mu wo karaxan surayi ganfe ra.

24 Wo mu labunde fanyi sara n be,
wo mu ninge ture gbegbe ba seɣeɣe ra.

Wo naxan nabaxi, wo bara n natagan wo xa
yunubie ra,

wo bara n naxoɲo wo xa jaaxuna ra.»

25 «N tan nan a ra, naxan i xa yunubie xafarima
n xili xa fe ra,

n fa neemu i xa yunubie ma feo.

26 I xa i xa fe dangixi masen n be,
won xa a mato kiiti na ki naxɛ.

27 I benba singe yunubi raba ne.

I xa yarerati muruta ne n xili ma.

²⁸ Na nan a ra, n fama i xa serexedubee
rayaagide,

naxee walima n ma hɔrɔmɔlingira kui.

N a niyama ne Yaxuba bɔnsɔe xun xa rakana,
Isirayila bɔnsɔe xa yaagi.»

44

Kuye yailanma xa wali

¹ «N ma konyi Yaxuba bɔnsɔe, wo xa wo tuli
mati,

n ma pama sugandixi Isirayila, wo xa n xui rame.

² Alatala xa masenyi nan ya,

naxan wo daaxi wo nga teege i,

naxan wo bun tima.

N ma konyi Yaxuba, hali i mu hanme,

wo tan Yesurun n naxan sugandixi,

³ barima n ye ragoroma ne wo xa boxi maxaraxi
ma,

n xure raminima ne gbengberen yire ma.

N nan n Xaxili ragoroma ne wo bɔnsɔe ma,

n barake sama ne wo xa die ma.

⁴ E fanma ne alo nooge naxan toma filii tagi,

alo wuri naxee sixi xure de i.

⁵ Nde a falama ne, «Alatala gbe nan n na,»

a Yaxuba xili sa a xun ma.

Nde a sebema ne a belexe ma, «Alatala gbe,»

a Isirayila xili sa a xun ma.»

⁶ «Alatala xa masenyi nan ya,

Alatala Sebema naxan findixi Isirayila mange
nun a rakisima ra.

N tan nan na fe folɛ ra, n tan nan na fe rapɔnyi
ra.

Ala gbete yo mu na bafe n tan na.

⁷ Nde maniyaxi n tan na? A xa na fala.

Na kanyi xa woyen ba, a xa fe dangixi masen kabi n ma pama daa temui.

A xa fe masen naxan fama rabade, iyo a xa na fala kene ma.

⁸ Wo naxa gaaxu, wo naxa seren.

N mu na masenxi wo be xe, beenu na fee xa raba?

N ma seedee nan wo ra.

Ala gbete na na, ba n tan na?

Ade, fanye gbete mu na hali keren.»

⁹ Fuyantee nan kuye yailanmae ra.

E xa wali tide yo mu na.

E xa seedee ya mu na, e xaxili ifuxi.

E fama lude na yaagi nan kui.

¹⁰ Nde kuye yailanma, naxan mu noma a malide fefe ra?

¹¹ Na kanyie yaagima ne.

Adamadi nan tun na e ra.

E birin xa e malan, e xa ti n ya ra.

N e birin nagoroma ne gaaxui nun paxankate ra.

¹² Kuye yailanma wure xabuma te xora,

a kuyee yailan derema ra, a a rawali a yete senbe ra.

Kaame nun ye xoli luma ne a suxu ra, a fa tagan.

¹³ Kamuderi luuti italama ne a maniyafe ra, a a korin.

A wali folo wali see ra,

a a yailan han a lu alo mixi tofanyi naxan tima a xa banxi kui.

¹⁴ A nu wuri ndee si fotonyi yire,

a mame ti han tune ye a ramo, a fa a sege.

¹⁵ A nde findi yege ra, alako xinbeli naxa a suxu,
a nde rawali taami ganfe ra.

Kono naxan luxi, a na findi ala ra a naxan
batuma,

a kuye rafala, a suyidi a be.

¹⁶ A seeti findi yege ra,

a sube ganma naxan na,

a fa a dege, a a fala, «Yi te fan. Xinbeli mu n
suxuma be.»

¹⁷ A wuri donxoe nan findima a xa kuye ala ra,
a suyidi naxan be a batufe ra.

A maxandi ti a be, a falafe ra,

«N nakisi, barima i tan nan n ma ala ra.»

¹⁸ Kono na mixi mu gexi fahaamui soto.

A luxi alo donxui naxan mu se toma,

a xaxili mu fata fee tagi rabade.

¹⁹ Sese mu a a boje ratima soton, a xa a
majoxun,

«N bara wuri seeti sa te i,

alako n xa taami nun sube gan a te wole ra n
naxan donma.

A lanma n xa na wuri donxoe rafala kuye ra Ala
naxan xonma?

N xa n suyidi wuri xuntunyi be?»

²⁰ Na kuye yailanma birama se nan foxo ra naxan
findima te xube ra.

A boje bara a yete yanfa.

A mu fata a yete rakiside,

a man mu xaxili soto a falafe ra, «N naxan tixi n
belexe ra wule ala nan a ra.»

²¹ «Yaxuba bonsoe, wo xa ratu yi fee ma,

wo tan Isirayila jama naxan findixi n ma konyi
ra.

N wo daa ne, alako wo xa findi n ma konyi ra.
Isirayila, n mu neemuma wo ma.

²² N bara wo xa yunubie xafari, wo naxan soto
wo xa murute kui,
n bara nee ba naa alo nuxui bama koore ma ki
naxe.

Wo xa gbilen n ma, barima n bara wo xun sara.»

²³ Koore xa seewa Alatala xa wali xa fe ra.

Boxi bunyi xa a xui ramini.

Geyae xa e xui ite alo wuri naxee na fotonyi kui,
barima Alatala bara Yaxuba xun sara,
a bara a nore masen Isirayila ya ma.

²⁴ Wo Rakisima Alatala xa masenyi nan ya naxan
wo rafalaxi wo nga teege,

«N tan, Alatala nan n na, naxan fe birin daaxi,
naxan koore itala,

naxan boxi rafala a belexe ra,

²⁵ naxan namijonme wule falee xa tonxumae
kana,

naxan sematoe rayaagi,

naxan lonnilae xa marasi mafindi lonnitareja ra,

²⁶ naxan a xa namijonme konyie xa masenyie
rakamali,

naxan a xa xerae xui findi nondi ra,

naxan a masenma Darisalamu xa fe ra, <Nama
fama sabatide naa,>

naxan a masenma Yudaya taee xa fe ra, <E man
fama ne tide,>

²⁷ naxan a falama baa be, <Xara, n i xa ye
raxorima ne,>

28 naxan mange Sirusi xεεma a sago rabade, alo
 xuruse madonyi a rabama ki naxe,
 naxan a masenma Darisalamu xa fe ra, <A man
 xa ti,>
 naxan a masenma hɔrɔmɔbanxi xa fe ra, <A man
 xa ti!>»

45

Ala xa wali nun Sirusi

1 Alatala xa masenyi nan ya a xa mixi sugandixi
 Sirusi be,
 a naxan xεεxi namanεε xun nakanafe ra, e xa lu
 a xa yaamari bun ma,
 a naade rabixi naxan be alako a xa wali xa
 sɔɔneya.

2 «N tima ne i ya ra, n tentenyi magoro i be,
 n wure gbeeli naadeε kana, n wure naadeε
 yensen ye i ya ra.

3 N naafuli nɔxunxi fima ne i ma,
 alako i xa a kolon n tan nan Isirayila Marigi
 Alatala ra,
 naxan i xilixi i xili yati ra.

4 N ma konyi Yaxuba xa fe ra,
 n ma nama sugandixi Isirayila,
 n i xilixi i xili nan na, n binye fima ne i ma hali
 i to mu n kolonxi sinden.

5 N tan nan na Alatala ra,
 Ala gbete yo mu na bafe n tan na.
 N senbe fima ne i ma hali i to mu n kolonxi
 sinden.

6 Na kui mixi birin fama ne a kolonde a Ala
 kerenyi nan n na,
 kelife sogetede han sogegorode,
 Ala gbete yo mu na.

7 N tan nan koore iyalanma, n dimi rasin,
n tan nan heri raminima, n gbaloe raba.
N tan Alatala na n na fee birin nabama.»

8 «Tunε ye xa goro kelife koore ma, nuxui xa rabi
ye raminife ra.
Bɔxi fan xa rabi na ye sotofe ra.
Kisi xa soto alɔ sansi bulama ki naxe, tinxinyi xa
lu na.
N tan Alatala nan na birin daaxi.»

9 Naxankate na mixi be, naxan a yailanma
matandima,
naxan findixi feɲε xuntunyi tun na.
Bende doloxi a falama feɲε yailanma be,
«I n yailanfe munse ra? I xa wali mu fan!»

10 Naxankate na mixi be, naxan a falama a baba
nun a nga be,
«Wo munse barixi?»

11 Alatala xa masenyi nan ya,
Isirayila xa Seniyentɔε naxan wo daaxi,
«Wo wama n maxɔrinfe tina fe nan ma n naxan
nabama n ma die ra?
Wo wama n yamarife n ma wali xa fe nan na?

12 N tan nan bɔxi yailanxi, n fa mixi daa a fari.
N tan nan koore itala n belexe ra, n tunbuie
yamari.

13 N tan nan man Sirusi xeema n ma tinxinyi xa
fe ra.
N kira rabɔɔma ne a be alako a xa n ma taa ti,
a xa n ma ɲama xɔɔya xunsare xanbi.»
Alatala xa masenyi nan na ki.

14 Alatala xa masenyi nan ya,
 «Misira nun Etiyopi xa naafuli luma ne i yi ra,
 Sebakae findima ne i xa konyie ra,
 e bira i fɔxɔ ra yɔlɔnxɔnyi kui, e suyidi i be, e a
 fala i be,
 <Ala na i fɔxɔ ra, a maniyɛ mu na, Ala gbete mu
 na.>»

15 Isirayila Marigi Ala, a Rakisima,
 Ala nan i ra, naxan mu a yete masenma kene ma.

16 Kuye yailanmae fama ne lude yaagi kui, e e
 birin xanin,

17 kɔnɔ Alatala Isirayila tan rakisima ne abadan,
 a mu fama yaagide feo.

18 Alatala naxan koore daaxi, naxan firin nde mu
 na,

naxan dunɔna daaxi a ki nun a keɔna nan ma,
 a fa adamadie rasabati a ma,
 a fa a fala, «Alatala nan na, Ala gbete yo mu na.

19 N mu wɔyɛnxi dunxui xa ra de.

N mu a fala Yaxuba bɔnsɔe be e xa n fen na ki
 tun.

N tan Alatala nɔndi nan falama, n tinxinyi nan
 masenma.»

20 «Wo wo malan, wo fa, wo wo maso, wo tan
 mixi gixie kelife jamanee ma,

Kuye batuie mu sese kolon,
 e kuye maxandima naxee mu noma mixi raki-
 side.

21 Wo wo xui ramini, wo xa marakolonyi ti e be.
 E xa e bore rasi.

Nde yi masenyi tixi kabi temui xɔnkuye? N tan
 xa mu a ra?

Ala gbete yo mu na bafe n tan na,

Ala naxan tinxin, naxan mixi rakisima.

²² Wo xa gbilen n ma, wo tan naxee kelima
dunija tunxunyiye ma,

alako wo xa kisi soto,

barima Ala gbete yo mu na bafe n tan na.

²³ N bara n kali n yete ra nondi ki ma,
n ma masenyi mu kanama fefe ma.

Xinbi birin sinma ne n bun ma,

kali birin nabama n tan nan xili ra.

²⁴ Nama a falama ne n be,

«Tinxinyi nun senbe toma i tan Alatala nan
gbansan yi.»»

Mixi naxee nu murutaxi a ma,

e fama ne a yire yaagi kui.

²⁵ Kono Isirayila bonsoe gbe noxoma ne Alatala
saabui ra,

e fa xunnakeli soto.

46

Babilon xa alae

¹ Babilon xa kuye Beli a xinbi sinma.

A xa kuye Nebo fan a felenma boxi ma.

Sofalee e bendunma xanin se fari.

Na kote binya, a sofalee rataganma ne.

² E mu no na kuyee ratangade.

E birin xa siga konyiya kui.

³ «Yaxuba bonsoe, wo wo tuli mati n na.

Isirayilaka naxee luxi, wo wo tuli mati n na.

Kabi wo barixi temui naxe, n bara wo xanin n
belexe, n bara wo bun ti.

⁴ N nu na raba ne han wo fori waxati.

Wo xunsexe to nu fiixema, n tan nan man nu wo bun tima.

N to wo daa, n man nu wo malima ne, n wo xanin, n wo rakisi.

⁵ Wo n ma maniyε toma minden? Wo n firin nde kolon?

⁶ Naafuli kanyi xeema nun gbeti raminima, a a sa sikeeli fari,

alako xabui xa kuye nde yailan a be,

a a xinbi sinma naxan be a batufe ra.

⁷ E na tongo, e a doxo e tunki fari, e a xanin yire, e a tima dennaxe.

Menni a tixi tun, a mu sigama dede.

Hali mixi nde a mawa a be, a mu a yaabima,

a mu mixi ratangama a xa toore ma.»

⁸ «Wo tan murutelaε, wo xa ratu na fee ma, alako wo xa no kaside.

⁹ Wo xa ratu n naxan nabaxi temui dangixi.

Ala gbete yo mu na bafe n tan na, n firin nde mu na.

¹⁰ Ala gbete mu na naxan fe masenma beenun a xa raba,

naxan noma a falade,

⟨N waxonfe fama ne rakamalide. N tan nan a ragirima.⟩

¹¹ N tan nan xoni nde xilima kelife sogetede mabiri,

naxan n waxonfe rabama n be.

Iyo, n naxan falaxi, n a rabama ne,

n naxan natexi, n a rakamalima ne.

¹² Wo wo tuli mati n na, wo tan naxee xaxili xoxoxo,

wo tan naxee makuyaxi tinxinyi ra.

13 N ma kiiti tinxinxi bara makore, a mu makuya feo.

N fama n ma kisi fan na, a mu buma.

N Siyon rakisima ne,

N nan n ma nore ragoroma ne Isirayila ma.»

47

Babilon birafe

1 «Babilon taa, keli i xa kibanyi kui, i doro boxi ma.

I xa tofanyi nun i xa bannaya bama ne i yi.

2 Wali see tongo kuri sofe ra.

I xa mafelenyi bama ne i ma, i xa dugi mate, i xure igiri i mageli ra.

3 I jaiboma ne yaagi kui,
n fama ne n gbe jode kinikini xanbi.»

4 Alatala Senbema nan findi muxu xunsarama ra,
Isirayila xa Seniyente.

5 «Babilon nama, wo doro, wo wo de balan.

Wo xa mangya bara jon.

6 N nu xoxi n ma nama ma, n fa e ke tongomae xun nakana.

N naxa e lu wo sagoe, kon wo mu kinikini e ma fefe ma.

Hali forie, wo bara e naxankata a jaaxi ra.

7 Wo nu a falama ne, <N ma mangya mu jonma abadan!>

Kon wo mu wo joxo saxi fe xon ma naxan noma wo lide.»

8 «Yakosi wo wo tuli mati n na,
wo tan banna naxee a maroxunxi a fefe mu noma wo tode,

naxee a falama, <N keren nan tide gbo dunija,
n mu findima kaape ra, n ma die mu bama n yi.>

⁹ Kɔnɔ n xa a fala wo be, na fe firinyie wo lima
ne fεεpen keren kui.

Wo ganma ne wo xa die ra, wo findi kaape ra
hali wo duureya nun karamɔxɔ wali rawuya.

¹⁰ Wo nu laxi wo xa jaaxuna nan na,
wo jɔxɔ a ma na mu toma.

Wo xa fe kolonyi bara wo madaxu.

Wo bara a fala wo bope ma, <N keren nan be, n
tan nan gbansan tide gbo.>

¹¹ Gbaloe fama ne wo lide, wo mu nɔma wo yete
ratangade naxan ma wo xa naafuli ra,
gbaloe naxan wo terennama.»

¹² «Wo to laxi na fe mooli nan na, wo xa lu wo
xa duureya,

nun wo xa manduruya kui wo darixi naxan na.

Wo a maɔxun a na sooneyama ne wo be, wo fa
geeni wo yaxui xun ma,

¹³ kɔnɔ na birin fama ne wo ratagande.

Wo xa se matoe xili, naxee koore matoma,
e fe fala naxan fama wo lide.

¹⁴ Nee tan fan luma ne alo sexe naxan ganma te
ra.

E mu nɔma e yete rakiside te xɔra.

Sese mu luma e yi ra, hali te xunxuri e doxoma
naxan seeti ma xinbeli temui.

¹⁵ E mu nɔma fefe rabade wo be,
hali wo to bara wo xaxili ti e ra kabi wo dimedi
temui.

E sigama ne yare e xa kira jaaxi xɔn ma.

Mixi yo mu nɔma wo rakiside.»

48

Isirayila nun Ala xa lanyi

¹ «Yaxuba bɔnsɔɛ naxan xili Isirayila, naxan fatanxi Yudaya ra,

wo wo tuli mati n na.

Wo tan naxee wo kalima Alatala xili ra,

wo tan naxee Isirayila Marigi Ala maxandima tinxintareya kui,

² wo tan naxee wo yetɛ xilima Taa Seniyenxi Kanyie,

wo tan naxee wo xaxili tima Isirayila Marigi Alatala ra,

³ n naxan masenxi wo bɛ tɛmɔi dangixi, n bara gɛ na ragiride.

⁴ N to a kolon wo xaxili xɔrɔxɔ alɔ wure,

⁵ n naxa wo rakolon na fe ra beenun a xa raba,

alako wo naxa fa a fala,

«Muxu xa kuye wuri daaxie nun wure daaxie nan na fe natexi.»

⁶ Wo bara na mɛ? Wo bara so na fe kui?»

«Yakɔsi n fe nɛɛnɛɛ masenma nɛ wo bɛ,

naxee nu bara nɔxun wo ma.

⁷ Nee minixi yi waxati nɛ,

wo mu nu naxee kolon.

Na kui wo mu nɔma a falade, «Iyo, muxu nu nee kolon.»

⁸ Wo mu na fee fahaamuxi tɛmɔi dangixi barima wo tuli xɔrɔxɔ.

Yanfantee nan wo ra kabi wo bari tɛmɔi.

⁹ N xili xa fe ra, n mu n ma xɔnɛ ramini wo ma kerenyi ra.

N ma matɔxɔɛ xa fe ra, n mu wo rabolo.

¹⁰ N bara wo mato,

kono n mu a rabaxi alo xabui a rabama ki naxe
gbeti ra.

N wo matoma toore nan saabui ra.

¹¹ N yi rabama n yete be alako n xili naxa kana,
alako n ma matoxoe naxa fi n firin nde ma.»

¹² «Yaxuba bonsoe, wo wo tuli mati n na.

Isirayila n naxan xilixi, wo wo tuli mati n na.

N tan nan na a singe ra, n tan nan na a donxoe
ra.

¹³ N belexe nan dunjpa bunyi saxi,

n senbe nan koore italaxi.

N na e xili, e tima ne keren na.»

¹⁴ «Wo xa wo malan, wo xa wo tuli mati n na.

Kuye mundun bara yi fe masen wo be beenun a
xa raba?

Alatala bara mixi nde sugandi naxan a sagoe
rabama Babilon na,

naxan e xili xun nakanama.

¹⁵ Iyo, n tan yati bara n ma masenyi ti,

n bara a xili, a xa na wali rakamali.»

¹⁶ «Wo wo maso n na, wo xa wo tuli mati.

Kabi a fole, n mu woyen dunxui ra.

Na fe rabama n ya xori.»

Yakosi, n Marigi Alatala na n xeeffe, a a Xaxili
ragoroxi n ma.

¹⁷ Wo Rakisima Alatala, Isirayila xa Seniyentoe, a
xa masenyi nan ya,

«N tan findixi wo Marigi Alatala nan na,

naxan wo xa fe sooneya ki masenma,

naxan wo rapere ma jere ki fanyi ra.

18 Xa wo wo ɲɔɔ sa n ma seriye xɔn ma nu,
bɔɲesa nun kisi nu gboma ne wo yi ra alo ye
naxan na baa ma.

19 Wo bɔnsɔe nu wuyama ne alo meyenyi naxan
na baa de ra,

wo xa die xilie mu nu bama n ya i.

20 Wo xa keli Babilon seewe xui ra.

Wo xa na masen dunija birin be.

Wo xa a fala, «Alatala bara a konyi Yaxuba xun
sara.»

21 Ye xɔli mu luma e ma gbengberenyi ma,
a fanye ibɔɔma, a ye ramini a kui.

22 Mixi ɲaaxi xa fe mu sɔɔneyama.»

Alatala xa masenyi nan na ki.

49

Alatala xa konyi

1 Si yensenxie, wo xa wo tuli mati n na.

Yire makuyee, wo xa wo ɲɔɔ sa n wɔyen xui
xɔn ma.

Alatala n xili ne kabi n nga tege,

a naxa n xili fala beenun n xa mini foye ra.

2 A naxa n de lu alo santidegema xɛɲɛxi a
belexe,

a naxa n findi xali ɲɔe rameluxi ra,

a naxa n sa a xa xali gbɔnfɔe kui.

3 A naxa a fala n be, «Isirayila, n ma konyi nan i
ra,

n na n ma nɔre masenma naxan saabui ra.»

4 Kɔnɔ n naxa a yaabi, «N ma wali mu sɔɔneyaxi,
n bara kata, kɔnɔ fufafu na a ra.

N ma wali sare na n Marigi Alatala nan yi.»

5 Na kui Alatala naxa masenyi nde ti,

naxan n daa n nga tɛɛ i, n xa findi a xa konyi
ra,

alako n xa Yaxuba bɔnsɔɛ ragbilen a ma,

Isirayila pama man xa malan a fɛ ma.

Alatala bara binyɛ xungbe fi n ma,

a tan naxan findixi n senbɛ ra.

⁶ A naxɛ, «Yaxuba bɔnsɔɛ Isirayila ragbilenfe n
ma,

wali na a ra naxan xurun i bɛ n ma konyi.

N man i findima nɛ naiyalanyi ra si gbɛtɛɛ bɛ,

alako n ma kisi xa masen dunija yire birin.»

⁷ Alatala xa masenyi nan ya,

Alatala naxan findixi Isirayila Xunsarama ra,

Isirayila xa Seniyɛntɔɛ,

won bɔnsɔɛ naxan xɔnxi,

naxan walixi mangɛɛ bɛ,

«Mangɛɛ na wo to, e tima nɛ,

kuntigie na wo to, e e xinbi sinma nɛ wo bun ma,

barima dugutɛɛ Alatala naxan Isirayila xa

Seniyɛntɔɛ ra,

na nan wo sugandixi.»

⁸ Alatala xa masenyi nan ya,

«N wo yaabima yaabi tɛmɔi nɛ,

n wo rakisima kisi lɔxɔɛ nɛ.

N wo makantama nɛ,

n wo tima nɛ alɔ pama n saate tongo naxan bɛ,

alako wo xa bɔxi xa fan, naxan kanaxi a xa

yailan.

⁹ Geelimanie minima nɛ,

mixi naxee na dimi xɔɔra, nee xɔrɛya sɔtoma nɛ.

¹⁰ E luma nɛ alɔ xurusee naxee e dɛmadonma
filie ma,

kaame nun ye xoli mu e suxuma,
 kuyefure nun soge xone mu e tɔɔroma.
 E rahinnema nan luma e ranere ra,
 a e xun ti dulon yire ra.

11 Tentenyi ragoroma ne, yili rafe, alako e xa kira
 xa fan.

12 E fama ne kelife yire makuye,
 kelife kɔɔla nun sogegorode ma,
 kelife Asuwan boxi ma.»

13 «Naxee na koore ma, e xa e seewe xui ite,
 naxee na boxi ma, e xa jɛlexin,
 naxee na geyae fari, e xa beeti ba,
 barima Alatala a xa pama madunduma ne,
 a kinikini tɔɔɔ mixie ma.»

14 Kɔɔɔ Siyonkae nu a falama ne,
 «Alatala bara muxu rabolo,
 Muxu Marigi bara neemu muxu ma.»

15 «Dinge noma neemude a xa diyore ma?
 A mu kinikinima xe a xa di ma?
 Hali a tan neemu,
 n tan mu neemuma wo ma.

16 Wo xilie korinxi n belexe kui,
 n yae tixi ne i xa banxi ra temui birin.

17 Wo xa die na gbilenfe wo xonyi.
 Naxee wo tɔɔɔɔxi, nee na kelife wo xun ma.

18 Wo wo ya ite. Wo xa die bara e malan, e na
 fafe.

N tan Alatala bara n kali n yete ra,
 wo xa mixie fama ne lude wo seeti ma,
 alo dugi tofanyie luma gine ma ki naxe a xa futi
 xiri loxo.»

19 «Hali wo yaxuie to wo xɔnyi kanaxi, e wo xa
 nama rayensen ye,
 yakɔsi wo fama ne wuyade han wo gbo wo xa
 boxi be.

Mixi naxee kasare tixi wo xɔnyi, e bara siga.

20 Wo xa di naxee barixi yi tɔɔɔ waxati,
 e fama ne a falade, <Be xurun won be.
 Won xa yire neene ti won luma dennaxe.>

21 Na temui wo fama ne a falade,
 <Nde yi die barixi n be?

Mixi rabepinxi nan nu na n na.

Ala nu bara n nabolɔ, a mee n na.

Nde yi die ramoxi?

N keren peti nan nu a ra.

Yi die kelixi minden?>>

22 Won Marigi Alatala xa masenyi nan ya,
 «N nan n belexe itema ne pamanee be,
 n tonxuma masen e be,
 alako e xa fa wo xa di xemee ra e belexe,
 e xa fa wo xa di ginnee ra e tunki ma.

23 Mangee meenima ne wo xa die ma,
 mange ginnee e ramɔ.

Na mixi xungbee e xinbi sinma ne wo bun ma,
 e wo sanyie masunbuma ne.

Na kui wo fama ne a kolonde a Alatala na n tan
 nan na.

Mixi naxee e xaxili tima n na, na kanyi mu
 yaagima.»

24 Sɔɔri xa se tongoxi nɔma rasuxude a yi ra?

Senbema xa mixi suxuxi nɔma bade a yi ra?

25 Alatala wo yaabima yi ki ne:

«Iyo, n sɔɔri xa se tongoxi rasuxuma ne a yi ra,

n senbema xa mixi suxuxi bama ne a yi ra.
 N wo gerefae gerema ne, n wo xa die rakisi.
 26 Naxee wo naxankatama, e fama ne e yete sube
 donde,
 e siisima ne e yete wuli ra.
 Na kui ibunadama birin a kolonma ne,
 a n tan nan Alatala ra, wo Rakisima, wo Xun-
 sarama, Yaxuba xa Senbema.»

50

Yunubi sare

- 1 Alatala xa masenyi nan ya:
 «N keedi mundun sebexi n xa mee wo nga ra?
 N sare mundun sotoxi wo matife ra?
 Wo matixi wo yete xa yunubie nan ma fe ra.
 N meexi wo nga ra a xa matandi nan ma.
- 2 Munfe ra wo mu n yaabima?
 Munfe ra wo mu tima n ya ra?
 Wo a mapoxunxi ne n belexe mu fata wo
 fulunde?
 Wo a mapoxunxi ne n senbe mu noma wo
 rakiside?
 N ma woyen keren noma baa xarade.
 N noma xure findide gbengberenyi ra, yexee xa
 faxa, e xa borɔ.
- 3 N fata koore rafɔɔɔɔde,
 alo mixi na kaape dugi ragoroxi a ma.»
- 4 N Marigi Alatala bara masenyi so n yi ra
 naxan noma mixi taganxi malide.
 A n na naxunuma geesege birin, a n tuli ibama,
 alako n xa n tuli mati a ra alo xarandi fanyi.
- 5 N Marigi Alatala bara n tuli rabi,

n tan mu tondima birade a fɔxɔ ra.

⁶ N nan n fari tima nɛ n yaxuie xa n bɔnbɔ.

N na n xere fan tima nɛ e xa n de xabe matala.

N mu n ya tagi nɔxun e xa konbie ma,

n mu tondi e xa e de ye bɔxun n ma.

⁷ N Marigi Alatala to n mali,

n mu yaagi, n mu n gi.

N luma nɛ alɔ fanye, barima n a kolon n mu luma
yaagi kui.

⁸ Naxan n gbe nɔxɔma a na n seeti ma.

Nde wama n sɔnxɔfe? Won xa wɔyɛn.

Nde wama n kalamufe? Kiiti xa sa.

⁹ N Marigi Alatala nan n malife.

Nde nɔma a ra?

E xa kalamui kanama nɛ alɔ dugi fori teese
naxan donma.

¹⁰ Nde gaaxuma Alatala ya ra wo ya ma,

a Ala xa konyi xui suxu?

Naxan birin na jerefe dimi xɔɔra naiyalanyi
xanbi,

a xa a xaxili ti Alatala xili ra, a la a ra.

¹¹ N xa a fala wo be,

wo tan naxee te radexema,

wo fa tanbe raxapɛnma gere xili ma,

N fama nɛ wo tɔɔɔde a xɔɔxɔe ra.

51

Isirayila fatanxi dennaxe ra

¹ «Wo wo tuli mati n na, wo tan naxee tinxinyi
nun Alatala fenfe.

Wo xa wo ya ti fanye ra Alatala wo raminixi
dennaxe.

² Wo xa wo ya ti wo baba Iburahima nun wo nga
 Sara ra naxee wo barixi.
 N to a xili a keren nan nu a ra,
 kono n to ge dubade a be,
 a findi ne bonswe wuyaxi benba ra.

³ Alatala Siyon madunduma ne,
 a kinikini a xa kasare birin ma.
 Alatala a xa gbengberenyi findima ne yire fanyi
 ra alo Eden boxi,
 a a xa boxi ratofanma ne alo a darixi a ra ki naxe.
 Seewe nun jalexinyi lu naa,
 suuki nun beeti ba temui birin.»

⁴ «N ma pama, wo wo tuli mati n na.
 N ma si, wo xa n xui rame.
 Seriyε fatanxi n tan nan na,
 n ma kiiti tinxinxi findima ne naiyalanyi ra sie
 be.

⁵ N ma kiiti tinxinxi bara makore,
 n ma kisi na fafe,
 sie fama ne e xaxili tide n senbe ra.

⁶ Wo wo ya rate koore ma.
 Menni loema ne alo foye tuuri raloma ki naxe.
 Wo wo ya ti boxi ra.
 Menni nonma ne alo dugi fori.
 Mennikae faxama ne alo tugitugi.
 Kono n ma kisi tan abadan nan a ra,
 n ma tinxinyi mu kanama.»

⁷ «Wo xa wo tuli mati n xui ra, wo naxan kolon
 tinxinyi ra.
 N ma seriyε sabatixi wo bonje kui.
 Wo naxa gaaxu mixie xa mabere ya ra,
 wo naxa wo gi e xa sonxwe ya ra.

8 Nimase xunxurie e donma ne alo dugi,
teese e rajon alo gese fute.
Konon ma tinxinyi buma ne abadan,
n ma kisi luma ne bonsoe ya ma temui birin.»

9 Alatala, i xa keli senbe ra.
I xa keli alo singe ra.
I tan xa mu Misirakae bonbo alo wulai sube
magaaxuxi?

10 I tan xa mu baa xungbe raxori,
i fa kira iboo baa tagi i xa mixi rakisixie dangima
dennaxe?

11 Alatala xa mixi xoreyaxie gbilenma ne,
e fa so Siyon kui beeti ra, seewe nan luma e be
abadan.
E bone rafanxi e ma, jalexinyi luma ne e
sondonyi kui.
Nimise nun yaye makuyama ne e ra.

12 «N tan nan wo bone madunduma.
Nde noma gaaxude adamadi ya ra,
naxan faxama, naxan nonma alo sexe?

13 Munfe ra wo fa neemuxi wo daalima Alatala
ma,
naxan koore italaxi, a boxi bunyi sa?
Munfe ra wo luma gaaxui kui temui birin wo
yaxuie ya ra naxee wama wo torofe?

Wo gaaxuma e ya ra munfe ra?

14 A gbe mu luxi, wo xa geelimanie fama ne
xoreya sode,
e mu faxama geeli kui,
e mu faxama kaame ra.

15 N tan nan na wo Marigi Alatala ra,
naxan baa imaxama, a moronyie ramini.

N xili ne Alatala Senbema.

¹⁶ N nan n ma masenyi saxi ne i de i,
n na n belexe ti i xun ma,
n tan naxan koore itala, n boxi bunyi sa,
naxan Siyonkae xilima, <N ma nama.>»

¹⁷ «Darisalamukae, wo keli keren na,
wo tan naxee Alatala xa minse xoxoxe minxi,
wo tan naxee a xa xone kolonxi,
a to din wo ra, a fa a lu wo xa bira alo siisilae.

¹⁸ A xa di yo mu nu na naxan a malima a xa jere
kui,

naxan lu a seeti ma a suxufe ra.

¹⁹ Na gbaloe xoxoxe bara wo soto,
kasare nun sontoe, kaame nun gere,
nde noma wo madundude?

²⁰ Wo xa die bara bira, e saxi kira xunyi ra,
alo xeli naxan suxuxi yele ra.
Alatala xa xone bara din e ra,
a bara e naxankata a jaaxi ra.»

²¹ Na kui wo tan toxomixie, wo xa wo tuli mati
yi masenyi ra

wo tan naxee luxi alo siisilae beere xanbi.

²² Wo Marigi Alatala naxan a xa nama makan-
tama,

a xa masenyi nan ya,

«Awa, n mu xoxoxi wo ma sonon,
na xone mu wo lima sonon.

²³ N ma xone sigama wo yaxuie nan ma naxee
bara wo toxo,
e fa a fala <Wo wo felen boxi ma, muxu xa ti wo
fari.>

E bara wo toxo na ki, e fa jere wo fari alo boxi.»

52

Xibaaru fanyi Darisalamu be

¹ Siyonikae, wo xa keli senbe ra,
wo xa dugi tofanyi ragoro wo ma, wo tan taa
seniyenxi.

Sunnataree nun seniyentaree mu soma wo xonyi
sonon.

² Darisalamukae, wo xa keli, wo xube ba wo ma,
wo doxo kibanyi kui.

Yolonxonyi xa ba wo konyi ma.

³ Alatala xa masenyi nan ya,
«E wo matixi ne fufafu, wo xun mu sarama
kobiri ra.»

⁴ Alatala Senbema xa masenyi nan ya,
«Singe n ma jama nu na Misira boxi nan ma
konyiya kui.

Na dangi xanbi, Asiriyakae naxa e jaxankata, e
e xanin.

⁵ Yakosi na findixi munse ra n be?
E bara n ma jama xanin fufafu, e fa yo e ma e
xa yaamari kui.»

Alatala xa masenyi nan ya,
«Temui birin n xili na kanafe.

⁶ Na kui n bara nate tongo a n ma jama fama ne
n xili kolonde,
e fa a kolon a n tan nan yi masenyi tixi, a n tan
nan na e seeti ma.»

⁷ Xera tofe fa ra geya fari, fe fanyi na a ra.
A fama ne xibaaru fanyi ra naxan bonesa fama
mixi ma,
naxan findima kisi ra,
naxan a masenma Siyoni be, «Wo Marigi Ala nan
mange ra!»

⁸ Wo wo tuli mati wo kantamae ra,
e bara e xui ite sɛɛwɛ ra.
Alatala na gbilen Siyoni, e fama nɛ a tode e yae
ra.

⁹ Darisalamukae, wo birin xa wo xui ite sɛɛwɛ
ra,
barima Alatala na a xa nama mayotofe,
a na Darisalamu xun sarafe.

¹⁰ Alatala na a senbɛ seniyenxi masenfe jamane
ma.
Duniɲa birin fama nɛ Alatala xa kisi tode.

¹¹ Wo siga, wo siga.
Wo naxa wo maso se seniyentare yo ra.
Wo xa mini na kui seniyenyi kui,
wo tan naxee hɔrɔmɔlingira see xaninma Alatala
bɛ.

¹² Kɔntɔfili naxa a niya wo xa gbata,
gaaxui naxa a niya wo xa wo gi,
barima Alatala nan tixi wo ya ra,
Isirayila Marigi Ala nan tixi wo xanbi ra.

¹³ «N ma konyi xa fe sɔɔneyama nɛ,
a xa fe te, a xun nakeli, a tide xungbe sɔtɔ.

¹⁴ A xa fe magore findima tɛrenna nan na mixi
gbegbe bɛ,
a lahale mafindi, a mu lu adama ki ma sɔɔnɔn,
¹⁵ a man mangɛɛ dɛ ixarama nɛ maraseniyenyi
ra,

a naxan fima bɔnsɔɛ gbegbe ma.
E findima nɛ seedee ra fe nde ma,
e mu naxan singe toxi,
e fahaamui sɔtɔma nɛ fe nde xa fe ra,
e mu naxan singe mɛxi.»

53

Ala xa konyi findife serexe ra

¹ Nde laxi won ma masenyi ra?

Nde Alatala senbe toxi?

² A xa konyi lu ne alo sansi xuri, naxan tixi boxi
xare ma.

A to ki mu nu rayabu, a xa tofanyi mu gbo.

³ Mixi rapaxuxi nan nu a ra jama mu tinxi
naxan na.

Tooromixi nan nu a ra, naxan darixi jaxankate
ra.

Mixie mu tinxi e ya tide a be.

E nu yo a ma, e mu tide yo fixi a ma.

⁴ A bara won ma toore findi a gbe ra,

a bara won ma kontofili findi a gbe ra.

Won tan bara a mapoxun a Ala nan a dankaxi,
a a xa toore fatanxi Ala nan na.

⁵ Kono a soko ne won ma yunubie xa fe ra,

a butuxun won ma jaxaxupa xa fe ra.

A jaxankate soto ne alako won xa yalanyi soto,
a xa fie findixi kisi nan na won be.

⁶ Won birin nu loxi ne alo xuruse naxee
yensenma wula i,

kankan naxa siga a xa kira xon ma.

Kono Alatala bara won ma yunubie kote doko a
xun.

⁷ Toore nun fe xoxoxe to a li,

a mu a de rabi hali keren.

A lu ne alo yexee naxan xaninfe a faxade.

A a sabari ne toore kui,

alo yexee xabe maxaba temui.

⁸ A to ge kiiti tinxintare sotode, a naxa faxa.

Nde no a bade dunija mixie yi ra?

A jaxankataxi n ma jama xa yunubie nan ma fe ra.

⁹ E nu wama a fure ragatafe mixi jaaxie nan ya ma,

kɔnɔ a ranɔnyi a ragata mixi bannaxie nan ya ma,

barima a mu mixi tɔɔɔ, a mu mixi madaxu.

¹⁰ Alatala bara nate tongo a xa a jaxankata tɔɔɔ ra,

kɔnɔ sɛɛɛɛ na ba yunubie xa fe ra,

a fama nɛ a bɔnsɔɛ tode, a bu abadan.

Alatala waxɔnfe rakamalima a tan nan saabui ra.

¹¹ A na gɛ a xa wali rabade,

a fama nɛ sɛɛwade.

«N ma konyi tinxinxi jama findima nɛ tinxintɔɛɛ ra,

a e xun sara e xa yunubie xa fe ra.

¹² N tide xungbe soma nɛ a yi ra,

a xunnakeli sare sɔɔ sɛnbɛ ra,

a to faxa matandilae yi ra,

a nu bara a yɛɛ fi sɛɛɛɛ ra mixi gbegbe xa yunubie xa fe ra.»

54

Siyoni xa xunnakeli

¹ «Dibaritare, naxee mu nɔma di baride, wo xa sɛɛwa,

wo xa bɛɛti ba, wo tan naxee mu di sɔɔxi sinden.

Wo fama nɛ di wuyaxi sɔɔɔde dangife gine gbetɛ ra.

Alatala xa masenyi nan na ki.»

² «Wo xa wo xɔnyi raxungbo,

wo xa nde sa wo xa banxie xa gboe xun,
 wo xa na birin yailan a fanyi ra,
³barima wo yiriwama ne yirefanyi nun koola ma
 wo xa boxi kui.

Wo xa mixie jamanε nde mixie kerima ne,
 e fa sabati e xa taεe kui.

⁴Hali wo mu hanne, wo mu yaagi yo soto ma.
 Wo naxa gaaxu na ya ra, wo xa fe mu ragoroma
 ne.

Wo fama ne neemude na yaagi xa fe ra wo naxan
 soto wo fonike temui,

wo mu lu ra manoxun na wo xa kaare fe ra,

⁵barima wo Daali Mange menima wo ma
 alo xeme menima a xa gine ma ki naxe,
 naxan xili falama wo Marigi Alatala Senbema,
 naxan findixi Isirayila xa Seniyentεe ra,
 naxan wo Rakisima,
 naxan xili Ala duniya kanyi.

⁶Alatala fama ne wo ragbilende a ma,
 alo gine naxan nu bara rabolo, a fa lu toore kui,
 alo sungbutunyi naxan xa mori bara mee a ra.
 Alatala xa masenyi nan na ki.»

⁷«Ala naxe, <N i rabolo ne temui dunke di,
 kono n man i masoma ne n na n ma xanunteya
 xungbe kui.

⁸N i keru boretεe xungbe nan kui temui dunke di,
 kono n man kinikinima ne i ma marafanyi kui
 abadan.»

N tan Alatala wo kantama xa masenyi nan na ki.»

⁹«A luma ne n be alo Nuha xa temui,
 n to n kali a banbaranyi mu duniya kanama
 sonon.

N bara n kali a n mu xɔnɔma wo ma, n mu wo
sɔntɔma sɔnɔn.

10 Hali geyae sa sɛrɛnfe nɛ, tentenyie naxa gira a
ra,

n ma xanunteya mu nɔma xurunde wo bɛ,
n mu ma bɔnɛsa saate kanama n naxan tongoxi
won bɛ.

Alatala xa masenyi nan na ki naxan kinikinima
wo ma.»

11 «Wo tan bɔnsɔɛ naxankataxi,
naxee bara tɔɔrɔ kinikinitarepa kui,
n man wo xa taa tima nɛ gɛmɛ fanyi fari,
n wo raxunma diyaman na,

12 N wo xa yire itexi yailanma gɛmɛ tofanyie nan
na,

n wo xa naadɛe raxunma gɛmɛ rayabuxie ra,
n wo xa tɛtɛ ti gɛmɛ yanbaxie ra.

13 Wo xa die birin birama nɛ Alatala fɔxɔ ra,
e xa fe birin sɔnɛya.

14 N to wo gbe nɔxɔma,
wo man fama nɛ tide sɛnbɛ ra.
Wo yaxuie mu wo tɔɔrɔma sɔnɔn,
wo mu luma gaaxui kui.

Wo mu gaaxuma fefe ya ra sɔnɔn.

15 Xa gere sa bula wo xili ma,
na mu kelixi n tan xa ma.
N xa a fala wo bɛ, wo gerefɛe xa fe kanama nɛ.

16 N tan nan xabui daa,
naxan wure raxunuma tɛ ra, a fa geresose yailan.
Na kui n man fa sɔɔri daa, naxan a yaxuie xa fe
kanama.

17 Kɔnɔ geresose naxan birin yailanxi wo tan xili
ma,
n a niyama nɛ e mu wo li fefe ma.

Naxan yo wo tɔɔɔɛɛ, kiiti nan kanama na kanyira.
 Alatala a xa konyie gbe ɔɔɔɔma nɛ.
 Alatala xa masenyi nan na ki.»

55

Ala xa kisi ibunadama be

- ¹ «Ye xɔli na wo tan naxee ma,
 wo fa ye yire, wo xa fa ye min.
 Hali kɔbiri mu na wo yi ra,
 wo fa, wo xa fa donse sɔtɔ, wo xa wo dɛɛ.
 Wo fa, wo xa weni nun xiɲɛ min hali wo mu a
 sare fi.
- ² Munfe ra wo kɔbiri bama see xa fe ra naxee mu
 findi baloe ra?
 Munfe ra wo wali rabama naxan tide mu na wo
 bɛ?
 Wo wo tuli mati n na,
 wo xa wo balo fe fanyi ra naxan sɛɛwe fima wo
 ma.
- ³ Wo wo tuli mati n na,
 wo xa fa n yire alako wo xa baloe sɔtɔ.
 Na kui n fama xanunteya saate xiride won tagi
 naxan mu kanama.
 Na luma nɛ alɔ n saate naxan xiri Annabi
 Dawuda nun n tan tagi a seriye ki ma,
- ⁴ n naxan tixi seede ra sie bɛ,
 a findi mange xungbe ra e bɛ.
- ⁵ Wo fama nɛ sie xilide wo mu naxee kolon,
 sie fama nɛ wo yire naxee mu nu wo kolon,
 barima wo Marigi Alatala, Isirayila xa Seniyentɔɛ
 fama nɛ binyɛ fide wo ma.
- ⁶ Wo xa gbilen Alatala ma, a to nɔma tode.
 Wo xa a xili, a to na yire makɔɔɔxi.
- ⁷ Mixi ɲaaxi xa gbilen a xa kira kobi fɔɔɔ ra,

yunubitɔɛ xa a xa nate lu naa.
 A xa gbilen won Marigi Alatala ma,
 alako a xa kinikini a ma,
 a xa a xa yunubie xafari.

⁸ N ma maɔɔxunyie nun wo tan xa maɔɔxunyie,
 e keren mu a ra.
 N ma kirae nun wo xa kirae fan, e keren mu a
 ra.
 Alatala xa masenyi nan na ki.»

⁹ «Koore makuyaxi bɔxi ra ki naxe,
 n ma kira makuyaxi wo gbee ra na ki ne.
 N ma maɔɔxunyie makuya wo gbee ra pon.

¹⁰ Tunde na goro bɔxi ma,
 a mu gbilenma fo a bɔxi bunda, a sansie rafan,
 naxee adamadie birin nabaloma.

¹¹ N ma masenyi fan na na ki ne naxan minima
 n de i.

A mu gbilenma n ma fo a n sagoe rakamali,
 a n waxɔnfe raba, n a xeeɛi naxan ma.

¹² Wo minima seewe nun boɔesa nan kui,
 geyae yati jɛlexinyi sigi sama ne wo ya ra,
 daaxa sansie e belexe bonboma ne wo be.

¹³ Sipire wuri bulama ne tunbe sansi nu na
 dennaxe,
 wuri gbeteɛ bulama ne jooge jaaxi nu na
 dennaxe.

Na birin findima tonxuma nan na Alatala xa fe
 ra,

tonxuma naxan mu kanama abadan.»

56

Bonsɔɛ gbeteɛ kisi sɔtofe

¹ Alatala xa masenyi nan ya:

«Wo bira nɔndi nun tinxinyi fɔxɔ ra,
barima n ma kisi na fafe,
a gbe mu luxi n ma tinxinyi xa to.

² Baraka na mixi be naxan walima na ki,
naxan na seriye suxuma a fanyi ra,
naxan a jɔxɔ sama malabu lɔxɔe xa fe xɔn ma,
a mu a mabere, a mu a belexe ti wali jaaxi ma.»

³ «Xɔje naxan a xaxili ti Alatala ra, na naxa a
fala,
«Alatala n bama ne a xa jama ya ma n ma xɔje ya
xa fe ra.»

Mixi banaxi naxa a fala,
«N luxi ne Ala be alo wuri xaraxi naxan tide mu
gbo.»»

⁴ Alatala xa masenyi nan ya:
«Mixi banaxi naxee e jɔxɔ sama malabui lɔxɔe
xa fe xɔn ma,
naxee n waxɔnfe rabama,
naxee n ma saate mabanbanma,
⁵ n tɔnxuma nde tima ne nee be n ma banxi kui,
naxan tide dangi di barife ra.
N e xili xungboma ne abadan,
na binye mu bama e ma fefe ma.

⁶ Xɔje naxee e xaxili tima Alatala ra,
e bira a xili fɔxɔ ra xanunteya kui,
e a batu,
e e jɔxɔ sa a xa malabui lɔxɔe xa fe xɔn ma,
e mu a mabere,
naxee n ma saate mabanbanma,
⁷ n e xaninma ne n ma geya seniyenxi ma,
e xa seewa n ma banxi kui mixi n maxandima
dennaxe.

N e xa serexe gan daaxi nun e xa serexe gbete
 suxuma ne n ma serexebade fari,
 barima n ma banxi xili falama ne <Salide banxi
 si birin be.>

⁸ Alatala xa masenyi nan ya, Ala naxan Isirayila
 di rayensenxie malanma,
 a naxe, <N man e malanma ne n yire.>

⁹ Wo tan sube naxee na burunyi, wo fa wo de
 madon.

¹⁰ E kantamae luxi ne alo donxuie,
 e mu gexi fahaamui sotode.

E luxi ne alo bare naxee mu noma wonwonde,
 e saxi temui birin, xi xoli nan tun joxun e be.

¹¹ E luxi ne alo bare naxee mu lugama e xa donse
 ra.

E luxi ne alo xuruse kantee naxee mu gexi
 fahaamui sotode,
 kankan biraxi a yete xa kira nan foxo ra geeni xa
 fe ra.

¹² E a falama e booree be,
 «Wo fa, won xa beere fen, won xa sisi.
 Tina fan won xa gbilen na raba ra.
 Temunde tina fama ne fisade to be.»

57

Bɔɲesa kanyi

¹ Tinxintoe na saya kira xon ma,
 konɔ mixi yo mu a joxo sa na hinnetoee xa fe xon
 ma.

Mixie mu a kolon a Ala nan tinxintoe bama
 toore kui.

² Naxan luma tinxinyi xa kira xon ma,
 a malabui fanyi sotoma ne yare.

- 3 «Kɔnɔ wo tan sematoe bɔnsɔɛ,
naxee fatanxi yɛɛ nun langoɛra ra, wo fa be.
- 4 Wo nde mayelefe? Wo nde maberefe wo dɛ ra?
Matandilae nan wo ra naxee fatanxi wule false
ra.
- 5 Wo yɛɛ rabama wurie bun ma mixi kuyee
batuma dɛnnaxɛ.
Wo die faxama sɛrɛxɛ ra fole kui na kuyee bɛ.
- 6 Na kuyee findixi wo xa alae nan na wo birama
naxee fɔxɔ ra.
Wo minse sɛrɛxɛ bama e bɛ, wo sansi xɔri fima
e ma.
A mu lanma n xa n gbe ɲɔxɔ na fe ma?»
- 7 «Wo bara sade yailan geya fari wo sɛrɛxɛ
bama dɛnnaxɛ.
- 8 Wo wo xa kuye tɔnxumae tima wo xa naade
sɛɛti ma.
Wo bara gbilen n tan fɔxɔ ra, wo fa kuyee xili e
xa sa wo fɛ ma sade ma.
Wo to gɛ saate xiride wo bore tagi, wo naxa sade
fe raba.
- 9 Wo bara ture nun labundɛ xanin wo xa mangɛ
xɔn,
wo bara xɛɛrae xɛɛ han aligiyama.
- 10 Na birin findixi taganyi nan na wo bɛ,
kɔnɔ wo man tondixi gbilende na fɔxɔ ra.
Wo wo sɛnbɛ nan tun sofe, lufe ra na kira xɔn
ma.»
- 11 «Pɛ, wo kɔntɔfilixi nde xa fe ra, naxan a
niyama wo xa nɛɛmu n ma?
Wo gaaxuxi nde ya ra, naxan a niyama wo mu n
ma fe mato sɔnɔn?
Munse a niyaxi wo xa n yanfa?

N to dunduxi a xɔnkuye ra, na nan a niyaxi wo
mu gaaxuxi n ya ra sɔnɔn?

12 N wo makiitima nɛ wo xa wali ma, wo naxan
xilima wali fanyi.

Na mu fanma wo bɛ fefe ma.

13 Wo xa wo xa kuyee xili.

Won xa a mato xa e nɔma wo malide.

Foye e xaninma nɛ!

Kɔnɔ naxan yo na a xaxili ti n tan na,

a yi bɔxi sɔtɔma nɛ kɛ ra,

a te n ma geya sɛniyɛnxi nan fari.»

14 Alatala a falama nɛ,

«Wo wakili, wo xa kira yailan,

wo xa se jaaxi birin ba n ma jaama ya ra!»

15 Marigi Ala, naxan ma fe mu kanama abadan,

naxan xili sɛniyɛn, a xa masenyi nan ya,

«N sabatixi koore nan na sɛniyɛnyi kui.

N mixi xilima nɛ n sɛɛti ma naxan bɔɛ tɔɔrɔxi,

naxan bara a yete magoro.

N wama e ralimaniyafe,

n wama e xun nakelife.

16 N mu wama n ma xɔnɛ xa bu e fɔxɔ ra,

xa na mu n na n xaxili fixi mixi naxee ma, nee
taganma nɛ.

17 Isirayila to mila yunubi rabafe ma,

n naxa e jaaxankata, n e rabolo,

kɔnɔ e xa murute nan tun xun nu masama.

18 N bara e wali ki yati to,

kɔnɔ n e dandanma nɛ, n e mali, n e bɔɛ dɔxɔ,

19 alako e man xa bɛɛti ba n bɛ.

N tan Alatala naxɛ,

«Bɔɛsa xa lu yire makuyekae bɛ!

N e rayalanma nɛ.»

20 Kɔnɔ mixi jaaxie tan luma ne alo baa
 moronyie,
 naxee mu raxara, naxee nɔxɔe tun natema.
 21 N tan Alatala naxe,
 ‹Bɔɓesa yo mu na mixi jaaxie tan be.›»

58

Sunyi fanyi

1 «I xa i xui ite alo sara fe xui,
 a falafe ra n ma jama be e bara muruta,
 Yaxuba bɔnsɔe bara yunubi sɔɔ.
 2 Lɔxɔ yo lɔxɔ e ya rafindixi n ma.
 A luxi ne alo e wama n waxɔnyi nan kolonfe,
 alo jama naxan wama tinxinyi xɔn,
 naxan mu gbilenxi Ala xa yaamari fɔxɔ ra.
 E n maxandima kiiti tinxinxi safe ra,
 a luxi ne alo e na wa Ala xa makɔre e ra.»

3 «Kɔnɔ e a falama, ‹Munfe ra muxu sunma,
 kɔnɔ i mu a suxuma?
 Munfe ra muxu muxu suyidima i be, kɔnɔ i mu
 a toma?›
 N xa a fala wo be wo xa sunyi kui wo wo yete
 waxɔnfe nan tun nabama,
 wo kote xɔɔxɔe dɔxɔ wo xa walikɛe xun ma.
 4 Wo sunxi temui naxe, wo wo bore gerema,
 wo sɔnxɔe ratema, wo wo bore bɔnbɔ mixi
 kobija kui.
 N mu na sunyi mɔoli suxuma feo!
 5 N wama sunyi naxan xɔn, na findima mixi xa
 suyidi nan tun na?
 Mixi a tigi tife bɔxi, alo maale mɔxi foye naxan
 ramaxama,
 na keren findima sunyi ra?

Sunnunyi dugi ragorofe mixi ma, xube tefe mixi
xunyi ra,
na xili falama sunyi fanyi naxan nafan Alatala
ma?»

⁶ «N wama sunyi mooli naxan xon,
wo xa gbilen tinxintareya foxo ra, wo xa kote
xoroxoe ba mixi xun ma.
Geelimani xa xoreya, kote xoroxoe xa ba mixi
xun ma.

⁷ Wo xa donse fi kaametoe ma,
wo xa xide fi mixi ma a mu naxan yi,
wo xa dugi ragoro mixi ma a mu naxan yi,
wo naxa a lu wo ngaxakerenyi xa siga a belexe
igeli ra.

⁸ Na kui wo yanbama ne alo subaxe looloe,
wo yalanma mafuren mafuren,
wo xa tinxinyi kolonma ne wo ya ra,
Alatala xa nore wo kantama ne wo xanbi ra.

⁹ Na temui wo Alatala maxandima ne, a fa na
suxu.
Wo na a xili a xa wo mali, a wo xa xili ratinma
ne, «N na be.»»

«Xa wo mu mixi tooroma,
xa wo mu mixi toojegema,

¹⁰ xa wo kaametoe malima,
xa wo tooromixi kima,

na kui wo yanbama ne dimi kui, wo fa dimi kana
alo soge yanyi tagi.

¹¹ Alatala wo rapereema ne temui birin,
a wo hayi fanma ne wo be hali temui xoroxoe
kui.

A senbe fima ne wo ma,
wo fa lu alo laakoe ye mu xorima naxan ma.

12 Wo xa ꞓama fama ne wo xa yire kanaxie tide
alo a singe.

E fama ne wo xili falade, <Taa bilitie, banxitie,
nun taa yalanmae.>»

13 «Xa wo malabui loxoε seriye rabatu,
xa wo mu wo waxonfe raba n ma loxoε seniyenxi
kui,

xa wo seewa na loxoε xa fe ra,
wo a binya wo xa ꞓere ki fanyi ra, wo mu tin
woyenyi fufafu ra,

14 na kui wo fama ne seewade Alatala xa fe kui,
n fa wo xa fe ite wo xa boxi fanyi ma,
wo xa ꞓelaxinyi na wo benba Yaxuba ke nan na.»

Alatala xa masenyi nan na ki.

59

Tinxintareꞓa raꞓonyi

1 Alatala fata wo rakiside,
a fata wo xa duba ramede,

2 koꞓo wo xa wali ꞓaaxi nan wo makuyaxi wo
Marigi Ala ra,

wo xa yunubie nan a yatagi noxunxi wo ma.

Na nan a ra, a mu wo xa maxandi suxuma.

3 Wuli na wo belexee ma, yunubi na wo ma.

Wo wule falama, fe ꞓaaxi na wo de kui.

4 Mixi yo mu birama kiiti tinxinxi foxo ra,

nondi tide mu na wo xa kiitife kui.

Wo birama woyenyi fufafu nan foxo ra,

wo wulee falama naxee toore nun fe ꞓaaxi
raminima.

5 Wo luxi ne alo boximase xeε.

Naxan na donma, a kanyi faxama nε.
 Na xalε na bula, bɔximase nan minima.
 Wo luxi nε alɔ sayεε.

⁶ A gεεε mu findima dugi ra.
 A naxan yailanma na mu nɔma a makotode.
 Fe jaaxi na a ra, naxan mu tinxin feo.

⁷ E xulun fe jaaxi rabade,
 e gbata mixi tɔɔnεgεde, e a faxa.
 E xa maɔxunyi kobi, e fe xun nakanama nan
 tun.

⁸ E mu wama bɔnεsa xɔn ma,
 tinxinyi yo mu na e xa kira xɔn ma.
 E kira madalinxie nan yailanxi,
 naxan mixi xun tima tinxintareya xɔn.

⁹ Na nan a ra, won makuyaxi tinxinyi ra,
 a mu nɔma won lide.
 Won naiyalanyi nan fenma,
 kɔnɔ dimi nan tun sinma won ma.
 Won kuye iba nan mamεfe, kɔnɔ won luma kɔε
 tan nan kui.

¹⁰ Won na won santide fenfe alɔ dɔnxui naxan
 jεrεma a yire masuxu ma.
 Won birama yanyi ra, alɔ won na jεrεfe dimi
 nan kui.
 Won luxi nε alɔ mixi faxaxi sεnbεmaε tagi.

¹¹ Won xurundunma alɔ burun subee,
 won wa xui raminima alɔ ganbε.
 Won gbe jɔxɔε nan fenfe, kɔnɔ won mu a
 sɔtɔma.
 Won xaxili tixi kisi nan na, kɔnɔ a makuya won
 na.

¹² Muxu na na ki nε, barima muxu xa yunubie
 wuya,

e findixi seede nan na muxu xilima.

Muxu xa yunubie toma ne muxu ya ma,
muxu bara e kolon, muxu bara muxu ti e ra.

¹³ Muxu bara i matandi, muxu bara i yanfa.

Muxu bara gbilen muxu Marigi Ala fɔxɔ ra.

Muxu bara fe xɔrɔxɔe dɔxɔ muxu ngaxakerenyie
ma,

muxu bara wule fala naxee fatanxi muxu bɔɓe
kui.

¹⁴ Muxu nun tinxinyi tagi ikuya.

Nɔndi mu toma won ya ma sɔnɔn. Yanfanteya
gbo.

¹⁵ Nɔndi to xɔnɔ, tinxintɔe nan tun tɔɔrɔma.

Alatala to a to, a tinxinyi mu na sɔnɔn, na mu
rafan a ma.

¹⁶ A a toxi ne mixi yo mu nimisaxi,

a a de rawa Alatala xɔn ma na fe ma.

Na kui a bara na kisi wali suxu a yete ra a xa
tinxinyi xa fe ma.

¹⁷ A xa tinxinyi luxi ne alo kanke makantase,

a xa kisi lu alo a xunyi makantase.

Gbeɓɔxɔe luxi ne a be alo donma a naxan
nagoroma a ma,

a xa wakili lu a be alo xinbeli donma.

¹⁸ Ala kankan sare fima ne a xa wali ra,

a xɔnɔ a yaxuie ma yire makuye, a e sare fi.

¹⁹ Ibunadama gaaxuma ne Alatala xili ya ra,

e a xa nɔre binya kelife sogetede ma han soge-
gorode,

barima Alatala senbe e lima ne alo ye naxan diki
boɔma a ra.

²⁰ «Xunsarama na fafe Siyon,

Yaxuba bɔnsɔɛ bɛ naxee tuubima e xa yunubie
 xa fe ra.
 Alatala xa masenyi nan na ki.»

²¹ Alatala naxɛ, «N ma saatɛ nan ya e bɛ:
 <N Xaxili naxan goroxi i ma,
 na n ma masenyi naxan saxi i dɛ i,
 nee mu kelima wo xun ma,
 nee mu kelima wo xa die xun ma,
 nee mu kelima e fan xa die xun ma abadan.>
 Alatala xa masenyi nan na ki.»

60

Darisalamu xa dariyɛ

¹ «Wo keli, wo xa naiyalanyi bara fa,
 Alatala xa nɔrɛ bara ti wo ma.

² Dimi bara dusu bɔxi birin xun na,
 kuye bara ifɔɔɔ na pamae ma,
 kɔnɔ Alatala bara ti wo xun ma,
 a xa nɔrɛ bara lu wo ya ma.

³ Namanɛɛ fama nɛ wo xa nɔrɛ ma,
 mangɛɛ bendunma nɛ wo xa looloe xa yanbɛ
 ma.»

⁴ «Wo wo ya rage wo rabilinyi.
 E birin malanxi wo yire,
 wo xa die fafe kelifɛ yire makuye,
 wo xa di ginɛ dɔxɔxi mixie tunki fari.

⁵ Wo na na to, wo sɛɛwama nɛ heri ra,
 wo bɔjɛ jɛlɛxin.
 Bannaya naxan na baa naakiri ma a findima nɛ
 wo gbe ra,
 jamanɛɛ xa bannaya fa lu wo xɔnyi.

⁶ Nɔxɔmɛ gali wuyama nɛ wo xa bɔxi ma,

fafe ra kelife Madiyan nun Efa boxi ma.

Naxee fama kelife Seeba,
e fama xεema nun surayi nan na,
e nu Alatala matoxo.

⁷ Kedari xa xurusee malanma ne wo xonyi,
Nebayoti yεxεε kontonyie lu wo sagoe,
ndee ba serεxε gan daaxi ra n ma serεxεbade
fari.
N ma hōrōmōbanxi yanbama ne n ma nōre ra.»

⁸ «Laaba fixεε jεrεma koore ma alo ganbe
naxee gbilenma e xonyi.

⁹ Namanεe xaxili tixi n na,
Tarasisi kunkuie na yare fafe ra wo xa die ra
kelife yire makuye.
E fama ne gbeti nun xεema ra wo Marigi Alatala
binyafe ra,
Isirayila xa Seniyentōe naxan bara wo xun
nakeli.»

¹⁰ «Xōneε yati fama ne wo xa tεte rakelide,
jamanεe mangεe walima ne wo be.
Hali n to wo jaxankata n ma xōneε kui,
n fama ne hinnede wo ra n ma kinikini xa fe ra.

¹¹ Hali wo mu wo xa taa naadεe balan,
barima mixie fama ne naafuli ra kelife jamanε
ma,
e xa mangεe tixi yare.

¹² Si yo naxan tondima walide wo be, a xun
nakanama ne.»

¹³ «Liban xa wuri fanyie xaninma ne wo xonyi,
alako n ma hōrōmōbanxi xa rakeli,
nōre xa lu n sanyi tide.

14 Wo gerefæe xa die fama ne e yeɛe magorode
 wo be,
 wo yaxuie e xinbi sin wo bun ma.
 E fama ne wo xili falade, <Siyoni, Isirayila Marigi
 Seniyenxi Alatala xa taa.>»

15 «Hali n wo rabolo ne nu,
 mixi yo mu lu wo xa boxi ma,
 n fama ne wo findide si xungbe ra,
 naxan luma xunnakeli kui abadan.

16 Namanæe xa mangæe xipe fima ne wo ma.
 Na kui wo a kolonma ne a n tan nan na Alatala
 ra,
 wo Rakisima, wo Xunsarama, Yaxuba Marigi
 Senbema.

17 N xæema fima ne wo ma wure gbeeli joxoe ra,
 n gbeti fi wo ma wure joxoe ra,
 n wure gbeeli fi wo ma wuri joxoe ra,
 n wure fi wo ma gemæ joxoe ra.
 Bojesa nun tinxinyi nan findima wo xa mangæe
 ra.

18 Fe kobi mu toma wo xa boxi ma,
 gbaloe mu wo xonyi lima.

Wo xa tete xili falama ne <Kisi,>
 wo xa taa naade xili fala <Matoxoe.>

19 Soge xa mu yire iyalanma wo be yanyi ra
 sonon,

kike xa mu yire iyalanma wo be koe ra sonon.

A kelima Alatala yati nan ma,
 a a xa noere fima ne wo ma abadan.

20 Soge nun kike mu dulama sonon,
 Alatala nan findima wo xa naiyalanyi ra temui
 birin.

Wo xa sunnunyi temui jonma ne.

21 Wo xa nama luma tinxinyi nan kui,

wo xa bɔxi lu wo be abadan.
 Wo luxi ne alo sansi solie n naxee sixi n belexe
 ra,
 alako n xa n ma nɔre masen dunija be.
²² Hali wo xurun, wo senbe luma ne alo gali
 belebele.
 Alatala nan n na.
 N yi wali rabama ne mafuren mafuren.»

61

Ala xa xera kisixi

¹ N Marigi Alatala Xaxili na n ma,
 barima a bara n sugandi xibaaru fanyi kawan-
 dide tɔɔɔmixie be,
 n xa e bɔɔe nimisaxi rayalan.
 A bara n xee geelimanie xɔreyade,
 n xa mixie ramini e xa dimi kui.
² N xa mixie rakolon a Alatala xa hinne temui
 bara fa,
 a e gbe ɔɔɔma ne.
 A fama ne e madundude,
³ a xa hinne ra a naxan fima Siyonikae ma, naxee
 na sunnunyi kui.
 A dariye fima ne e ma e xa tɔɔre ɔɔɔɔe ra,
 a e wa xui madunduma seewe nan na.
 E xa nimise findima matɔɔɔe nan na.
 E xili falama ne «Konde fanyi Alatala naxan
 sixi,»
 alako a xa a nɔre masen dunija ma.
⁴ E e xa taa kanaxi yailanma ne,
 e e xa tete biraxi rakeli,
 e xa yire kanaxi fori findi yire fanyi ra.
⁵ Xɔɔe fama ne wo xa xurusee de madonde,
 e wo xa xee rawalima ne.

⁶ Wo tan xili falama ne «Alatala xa serexedube, naxee Ala xa wali rabama.»

⁷ «N ma jama xa yaagi masarama heeri gbege nan na,
e ke belebele nan sotoma e xa yaagi joxo ra.
E yire belebele sotoma ne e xa boxi singe tagi,
e fa seewa abadan.»

⁸ «Tinxinyi nan nafan n tan Alatala ma,
konon funmaya rapaaxu n ma ki fanyi.
N mixi sare fima n xui bere nan na,
n mu n ma saate kanama abadan.

⁹ E bonsoe kolonma ne sie tagi,
e bonsoe luma ne bonsoe gbete ya ma.
Mixi naxee e toma,
e a kolon Alatala xa jama barakaxi nan e ra.»

¹⁰ N bara seewa Alatala ra ki fanyi,
n jalexinxi n Marigi Ala xa fe ra,
barima a bara n nakisi,
a bara n matinxin,
alo guba ragoroma mixi ma ki naxe.
A luxi ne alo tonxuma naxan tima serexedube
xun ma,
alo konmagore naxan gbakuma kon ma.

¹¹ Alatala tinxinyi nun matoxoe raminima ne
duniya ya ma,
alo sansi xorie findima solie ra ki naxe laakoe
tagi.

62

Siyoni xa futi

¹ «N mu dunduma Siyoni xa fe ra,

n mu taganma Darisalamu xa fe ra,
han e gbe ꞓɔxɔma temui naxe,
han e kisi soto.

² Na temui jamanse wo xa tinxinyi toma ne,
e xa mangɛɛ kaabama ne wo xa dariye ma.

Alatala xili neene fima ne wo ma.

³ Wo findima ne jama tofanyi ra Alatala belexe
kui,

wo xa mangɛya yanba a yi.

⁴ E mu wo xili falama sonon <Boxi raboloxi,>
xa na mu a ra <Boxi kanaxi.>

E wo xili falama ne <N ma baate,>

e wo xa boxi xili fala <Gine doxoɛ.>

E wo xilima na ki ne barima Ala wo xanuxi,

a bara wo xa boxi tongo a yete be

alo xeme gine tongoma ki naxe.

⁵ Wo fan wo xa boxi tongoma wo yete be na ki
ne,

Ala fan jalexin wo ra.

⁶ N kantamae tima ne Darisalamu tete fari,
naxee luma Ala maxandi ra wo be yanyi nun koɛ
ra.

Wo tan naxee Alatala xilima,

wo naxa tagan na raba ra,

⁷ wo naxa wo sabari

han a xa Darisalamu rasabati,

a fa findi tantui ra dunija birin ma.»

⁸ Alatala a kalixi ne a senbe ra,
«N mu i xa donse sama i yaxuie belexe sonon,
e mu wo xa weni neene minma
wo naxan nawalixi.

⁹ Naxee xe sama, nee nan a donma tantui ra
Alatala be.

Naxee weni bogi bunduma, nee nan a minma n
ma horomobanxi buntunyi ra.»

¹⁰ «Wo mini taa kui naadɛe ra,
wo sa n ma nama xa kira rafala!
Wo a yailan, wo gemɛɛ ba kirae ra!
Wo xa tonxuma ti sie bɛ.

¹¹ Alatala xa masenyi nan yi ki duniɲa bɛ,
«Wo a fala Siyonikae bɛ,

Wo Rakisima na fafe.
A fama wo sare ra.»

¹² E xili falama nɛ «Nama Seniyenxi,»

Alatala naxan xun saraxi.

Wo xili falama nɛ «Nama fenxi,» «Nama naxan
mu raboloxi.»»

63

Gbeɲoxɔɛ lɔxɔɛ

¹ Nde na fafe kelife Edon boxi ma,
dugi gbeeli ragoroxi naxan ma,
dugi naxan yailanxi Bosara taa kui?

A senbɛ gbo, a tofan.

A fa a fala, «N xa a fala wo bɛ nɔndi ki ma,
n faxi wo rakiside nɛ!»

² «Munfe ra i xa dugi gbeelixa alo mixi naxan
weni bogi bunduma?»

³ «N tan keren bara wali alo mixi naxan weni
bunduma.

Si yo mu n malixa na wali kui.

N bara e boron n ma xɔnɛ kui,
e wuli fa kasan n ma dugi ma han a gbeeli soe.

⁴ N bɔɲɛ nu wama gbe ɲoxɔɛ nan xɔn.

Xunsare temui bara a li.

⁵ N mu mixi to naxan n malima,
na kui n bara kisi wali suxu n yete ra,
n ma xone fa n tutun yare.

⁶ N bara sie boron n ma xone kui,
e fa lu alo siisilae, e wuli lu boxi ma.»

⁷ N Alatala xa hinne fe falama ne wo be.
Won xa a tantu a xa fe rabaxie xa fe ra,
a naxan nabaxi won be.
A bara fe fanyi wuyaxi raba Isirayila bonsoe be,
a xa hinne nun kinikini saabui ra.

⁸ A a fala ne, «N laxi a ra n ma pama nan yi ki,
maifuya mu na naxee ya ma!»

Na kui a naxa findi e rakisima ra.

⁹ E xa toore xa fe nu a tooroma,
kono a fafe bara findi e xunsare ra.
A bara e tongo,

a e xanin a xa xanunteya nun kinikini kui kabi
temui xon kuye.

¹⁰ Kono e naxa muruta a ma,
e fa a Xaxili Seniyenxi tooro.
Na kui a naxa e bejin,
a findi e yaxui ra e gerefa.

¹¹ Nama bara a mapoxun fe singee ma,
naxan nabaxi Annabi Munsa xa waxati.
E bara e yete maxarin,
«Ala naxan Isirayilakae ragiri Xulunyumi baa
ma,
na na minden?
Ala naxan a xa pama tongo alo xuruse
demadonyi,
na na minden?
Ala naxan a Xaxili Seniyenxi ragoro a xa pama
ma,

na na minden?

¹² Ala naxan Munsa mali a senbe karalanke ra,
naxan baa iboo e ya ra e ragirife ra,
alako a xili xa binya abadan,

¹³ na na minden?»

Na kui e mu bira.

E senbe nu gbo alo soe naxan a gima.

¹⁴ Alatala Xaxili nu malabui fima e ma,
e fa lu alo ninge naxan jooge donma fiili ma.

I bara i xa pama rapere na ki.

I bara xili fanyi soto na ma.

¹⁵ I xa i ya ragoro keli koore ma,

kelife i xa kibanyi seniyeñxi kui,

naxan itexi, naxan luma nore kui,

i fa a mato i xa xanunteya nun senbe na e yete
masenfe di?

I xa hinne nun kinikini makuya muxu ra.

¹⁶ Kono hali Iburahima nun Isirayila neme
muxu ma,

i tan nan na muxu Baba ra.

Alatala nan muxu Baba ra,

muxu Xunsarama kabi temui xonkuye.

¹⁷ Munfe ra i a niyama, muxu xa i xa kira
rabepin?

Munfe ra i muxu bope xoxoma han muxu xa
susa i ra?

Muxu Marigi, i xa muxu ragbilen i xa yaragaaxui
kui.

¹⁸ I xa horomobanxi nu na muxu belexe,

kono yakosi muxu yaxuie bara menni boron.

¹⁹ I gbe nan muxu ra kabi temui xonkuye,

kono e tan mu tinxi i xa yaamari ra,

e mu i xili falama.

Xa i sa koore rabi ne nu gorofe ra duniya,
geyae serema ne i ya ra nu.

64

Isirayila xa maxorinyi

¹ Duniya rakolon i xili senbema ra,
alako sie xa seren gaaxui kui i ya ra.

A xa lu alo yege naxan dexema,
a fa ye satun a xoxoxe ra.

² I bara kaabanakoe raba naxee bara muxu
terenna,
i bara goro, geyae fa seren i ya ra.

³ Yi fe mooli mu kolonxi sinden.
I keren nan bara na fe mooli kolon,
i tan naxan mixi malima naxee laxi i ra.

⁴ I fa ne mixi malide naxee tinma tinxinyi ra,
naxee wama birafe i xa kira foxo ra.

Kono muxu tan bara yunubi raba,
i fa xono muxu ma.

Muxu noma kiside sonon?

⁵ Muxu birin bara findi mixi seniyentare ra.

Muxu naxan nabama i be a noxoxi alo dunkobi.

Muxu xa fe luxi ne alo burexe lisixi.

Muxu xa yunubie na muxu xaninfe alo foye
burexe xaninma ki naxe.

⁶ Kono mixi yo mu na muxu ya ma naxan i
xilima,

e mu i xa fe suxuma,

barima i bara i yete makuya muxu ra,

i bara muxu tooro muxu xa yunubi xa fe ra.

⁷ Kono yakosi, Muxu Marigi, Muxu Baba,
muxu bara lu alo bende doloxi i yi ra,

i naxan nawalima a xa findi feɣe tofanyi ra.

Muxu tan nan i belexe wali foxi masenma.

⁸ I naxa xono muxu ma Marigi.

I naxa ratu muxu xa yunubie ma.

I ya ti muxu ra, i xa jama.

⁹ I xa taa seniyeɣie bara findi gbengberen yire
ra,

Siyoni bara findi yire maxaraxi ra,

Darisalamu bara kana,

¹⁰ i xa hɔrɔmɔbanxi muxu nu seewaxi naxan na,
na bara gan.

Muxu harige fanyi birin bara kana.

¹¹ Na birin kui, i tondixi muxu malide?

I i sabarima han mun temui?

I muxu jaxankatama nan tui?

65

Kiiti nun kisi

¹ «N bara n yete masen mixie be naxee mu nu n
xilixi,

mixie bara n to naxee mu nu n fenma.

N bara a fala, <N tan nan ya,>

si nde be naxan mu nu xilima.

² N na n belexe ti ne loxoɣe birin jama tuli
xoroɣoxi be,

naxan jereɣema kira jaaxi xon e yete waxonyi
fenfe ra.

³ Na jama katama temui birin n naxonofe ra.

E serexee bama sansi yire,

e surayi fan gan serexɣe ra e xa alae be.

⁴ E doxoɣoma gaburi seeti ma koɣe ra,

e xoɣe sube don, a nun se seniyeɣtare gbeteɣe.

⁵ E a falama mixie be, <Wo naxa wo maso n na
de,

barima n seniyeŋxi dangife wo ra.>
 Na mixi mɔɔli xa fe xɔɔɔɔ
 alo tuuri naxan tema te yire, a siga mixi ma.»

6 «Yi nan sebeŋxi n ya i,
 N mu dunduma na ma feo.
 N na sare birin fima ne e ma.
 7 N tan wo Marigi naxe,
 <N wo xa yunubi sare fima ne,
 wo tan nun wo benbae ma,
 barima wo nu seŋeŋe bama geyae nan fari,
 wo nu fe jaaxi raba n na menni.
 Na kui n wo xa yunubi sare fima ne wo ma,
 wo xa fe jaaxie xa fe ra.»

8 Alatala xa masenyi nan ya,
 «Mixi na bogi nde bundufe temui naxe,
 e fa wa na bogi wɔlefe,
 mixi gbete a falama ne e be,
 <I naxa na wɔle. Ye nde man luxi a kui.>
 N fan na mɔɔli rabama ne n foxirabirɛe ra.
 N mu e birin jaxankatama.
 9 N Yaxuba xa di ndee rakelima ne,
 n Yuda xa di ndee ki n ma geyae ra.
 N na n ma geyae fima ne n ma jama sugandixi
 ma,
 e xa sabati naa, a fa findi e ke ra.
 10 Sarɔn fili fima ne e ma e xurusee madonma
 dennaxe,
 Akori gulunba findima malabude nan na e xa
 gɔɔre be.
 N na birin nabama ne n ma jama be naxan n
 fenma.»

11 «Kɔnɔ wo tan naxee wo kobe soxi n tan Alatala ra,

wo fa nɛɛmu n ma geya sɛniyenxi ma,
 wo fa sɛrɛxɛ ba wo xa alae bɛ,
 naxan xilima Gadi <Xunnaƴanyi kanyi>
 xa na mu a ra, naxan xilima Meni <Maragiri
 kanyi,>

12 n bara nate tongo wo tan ɲaxankatama san-
 tidɛgema nan na,

wo birin fa faxa.
 N bara wo xili, kɔnɔ wo mu fa.
 N bara wɔyen, kɔnɔ wo mu wo tuli mati.
 Wo bara fe ɲaaxi raba naxan mu rafan n ma feo.»

13 Na kui wo Marigi Ala yi nan fala,
 «N ma konyie e dɛgema nɛ,

kɔnɔ n wo tan luma kaame nan kui.

N ma konyie e minma,

kɔnɔ ye xɔli luma nɛ wo tan ma.

N ma konyie sɛɛwama nɛ,

kɔnɔ yaagi dusuma nɛ wo tan xun na.

14 N ma konyie bɛɛti bama sɛɛwe nan kui,

kɔnɔ wo tan wama nɛ tɔɔrɛ kui, wo boɲɛ fa
 ɲaɲaaxu wo ma.

15 Wo xili findima nɛ danke ra n ma ɲama tagi.

Alatala Sɛnbɛma wo faxama nɛ,

kɔnɔ a xili nɛɛnɛ fima nɛ a xa konyie ma.

16 Mixi naxan dubɛ rabama yi boxi ma,

a na rabama Nɔndi nan kui Ala xili ra.

Mixi naxan kali tima yi boxi ma,

a na rabama Nɔndi nan kui Ala xili ra.

Tɔɔrɛ dangixi nɛɛmuma nɛ n na, a ba n ya i.»

17 «Wo xa a kolon n fama ne koore nun boxi
neene daade.

Mixi mu ratuma fe forie ma sonon.

18 Konon n ma daali, wo xa seewa abadan,
barima n Darisalamu daama ne a xa wo raseewa
han.

19 N seewama ne Darisalamu tagi,
n fe fanyi raba n ma mixie be,
wa xui mu mema sonon.

20 Di yo mu faxama a yore ra sonon,
mixi moxi yo fan mu faxama fo a xa simaya
kamali.

Mixi naxan ne keme simaya sotoma, a fa faxa,
a luma ne alo a na faxa a dimedi temui,
a findi mixi dankaxi ra.

21 E banxie tima ne, e sabati e kui.
E wuri bilie sima ne, e e bogi don.

22 E mu banxie tima sonon, mixi gbete fa sabati
nee kui.

E mu sansi sima sonon, mixi gbete fa na bogi
don.

N ma nama buma ne, alo wuri xungbee.

N ma mixi sugandixie seewama ne e xa wali ra.

23 E mu walima fu ra,
e xa die mu gbaloe sotoma.

E findima Ala bonswe barakaxi nan na,
e tan nun e xa die luma na ki ne abadan.

24 Beenu e xa n maxandi, a lima ne n jan bara e
xui suxu.

Beenu e xa ge fe nde falade, n jan bara na me.

25 Xulumase nun si luma ne kule keren.

Yete nun ninge pooge donma ne yire keren.

Konon boximase luma a balo ra xubutanyi nan na.

E mu fe yo kanama n ma geya seniyenxi fari.»

Alatala xa masenyi nan na ki.

66

Kiiti nun kisi

¹ Marigi xa masenyi nan ya,
«Kooore nan na n ma kibanyi ra,
duniya nan na n san tide ra.

Banxi mooli mundun nooma tide n tan be?
Yire mundun nooma findide n malabude ra?

² N belexe nan see birin nafalaxi naxee na
duniya.»

Alatala xa masenyi nan na ki.

«Mixi naxan napan n ma,
a findixi yete magore nan na,
a gaaxu n ya ra, a n xui suxu.

³ Kono mixi naxan ninge bama serexe ra
gbansan,

na tan luma ne alo faxeti.

Mixi naxan yexee bama serexe ra gbansan,
na tan luma ne alo mixi naxan bare konyi
girama.

Mixi naxan sansi xori bama serexe ra gbansan,
na tan luma ne alo mixi naxan xose wuli bama
serexe ra.

Mixi naxan surayi ganma serexe ra gbansan,
na tan luma ne alo kuye batui.

E bara e xa kira sugandi,
kira naxan findixi seniyentarepa xonxi ra.

⁴ Na kui n fan e paxankatama ne,
n fe magaaxuxi ragoroma ne e ma,
barima n to e xili, e mu n ma xili ratinxi,
n to woyen, e mu e tuli mati n na.

E bara fe paaxi raba n ya xori,
e bara kira sugandi, naxan mu rafan n ma.»

5 Wo xa wo tuli mati Alatala xui ra,
 wo tan naxee gaaxuxi a ya ra,
 «Wo ngaxakerenyi naxee wo xɔnma,
 e wo keri n xili xa fe ra, e naxe,
 <Wo xa Alatala tantu alako muxu xa wo xa sɛɛwɛ
 to.>

Kɔnɔ e fama nɛ yaagide.

6 Wo bara na sɔnxɔɛ mɛ kelife taa kui,
 kelife Ala xa hɔrɔmɔbanxi kui?
 Alatala na a yaxuie sare fife.
 Na findixi na xui nan na wo naxan mɛma.»

7 Beenu di bari xɔnɛ xa a li,
 a jan gɛ di baride.

Beenu tɔɔrɛ xa fa,
 a jan bara di xɛmɛ sɔtɔ.

8 Nde singe bara yi fe mɔɔli mɛ?
 Nde singe bara yi fe mɔɔli to?
 Namane nɔma findide a ra lɔxɔɛ keren kui?
 Bɔnsɔɛ nɔma sɛnbɛ sɔtɔde tɛmui keren kui?
 Kɔnɔ Siyoni bara foye to keren na.

9 Wo Marigi Alatala naxe,
 «N mixi malima han e di bari tɛmui, n fa e rabolo
 na kui?
 Gine furi na mɔ, n mu fama na di bari sɔɔneyade
 xɛ?»

10 Wo tan Darisalamu rafan naxee ma,
 wo xa sɛɛwa a xa fe ra.
 Wo tan naxee wama a bɛ,
 wo xa pɛlɛxin a xa fe ra.

11 Wo fama nɛ a xijɛ minde han wo luga,
 wo bɔpɛsa sɔtɔ a saabui ra,
 a wo hayi birin fan.

12 Alatala xa masenyi nan ya,
 «N bɔpɛsa fima nɛ a ma alɔ xure xungbe,

n jamaɛ naafuli xaninma nɛ a xɔn ma alɔ banbaranyi.

A fama nɛ mɛɛnide wo ma alɔ dingɛ mɛɛnima a xa di ma ki naxɛ.

¹³ N wo xa tɔɔrɛ bama nɛ wo ma alɔ dingɛ a xa di xa tɔɔrɛ bama ki naxɛ.

Na birin toma nɛ Darisalamu.»

¹⁴ Wo na na to, wo bɔɔrɛ sɛɛwama nɛ, wo xa fe sɔɔnɛya alɔ jooɔge naxan toma fili ma. Alatala a sɛnbɛ masenma nɛ a xa konyie bɛ, a yaxui fama nɛ a xa xɔnɛ kolonde.

¹⁵ Alatala nan na ki, a na fafe tɛ xɔɔra, a jɛrɛma foye xungbe fari.

A a xa xɔnɛ ragoroma nɛ sɛnbɛ ra, a jaxankatɛ ti tɛ ra.

¹⁶ Alatala a xa kiiti sama nɛ tɛ nun santidɛgɛma ra,

a fa mixi gbegbe sɔntɔde.

¹⁷ Alatala naxɛ, «Mixi naxɛe sɛrɛɛɛ bama wondi kui, e fa xɔsɛ nun bale sube don, a nun donse sɛniyɛntare gbɛtɛ Alatala naxɛe xɔnxi, e xa fe fama nɛ rapɔnde kerɛnyi ra.»

¹⁸ «N fama nɛ si birin malande, si naxɛe xui wuyaxi falama, n fa n ma nɔrɛ masen e bɛ e xa fe rabaxie nun e xa mapɔxunyie xa fe ra.

¹⁹ N tɔnxuma nde luma nɛ e tagi, n fa e xa mixi kisixie xɛɛ bɔnsɔɛɛ tagi, alɔ Tarasisi, Pulu, Ludu xali wolie, Tubali, Yawani, nun si gbɛtɛ naxɛe na yire makuyee, naxɛe mu n xili kolon, naxɛe mu n ma nɔrɛ toxi sinden. N ma xɛɛrae fama nɛ n ma nɔrɛ masende e bɛ. ²⁰ E man fama nɛ wo ngaxakerɛnyie ra naxɛe toma na jamanɛɛ tagi. E fama nɛ e ra n ma geya sɛniyɛnxi fari alɔ sɛrɛɛɛ

fama ki naxe. E fama ne e ra soee nun joxomee fari, e tixi saretie kui. E fama ne na birin na alo Isirayilakae fama e xa hadiyae ra sesase seniyenxie kui ki naxe Alatala xa horomobanxi kui. ²¹ N serexedube ndee sugandima ne e fan ya ma, e xa lu Lewi bonsoe seti ma.»

²² «N tan Alatala, n xa a fala wo be, a n fama ne kooore neene nun boxi neene yailande wo be. Na buma ki naxe, wo xili nun wo bonsoe buma na ki ne abadan. ²³ Keli kike neene serexe ma han kike neene serexe gbete, keli malabu loxe ma han malabu loxe gbete, ibunadama birin fama ne suyidide n ya i. ²⁴ E mixi faxaxie toma ne naxee murutaxi n ma. Nimasee e furee donma ne, te fan e sube gan, e fa findi fe magaaxuxi ra adamadie be.»

Soso Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila
The Holy Bible in the Susu language of Guinea (Soso
Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila Bible)

copyright © 2015 Mission Évangélique Réformée Néerlandaise et les
Traducteurs Pionniers de la Bible

Language: Susu

Contributor: Mission Évangélique Réformée Néerlandaise

This translation is made available to you under the terms of the Creative
Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it
in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

f1d08866-ea3e-5b9b-b506-e7690c5c61d2